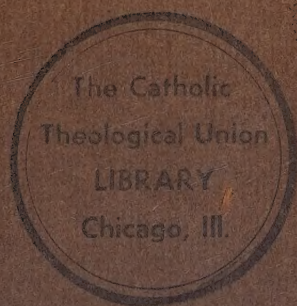

No. ~~13678~~ 4639

lc. 11 F. 10/2

61A ✓

026.91 SC3740

MONUMENTA

CULTUS IMMORABILIS PUBLICI ET ECCLESIASTICI

ANTIQUISSIMI ET EXTENSISIMI

QUIBUS FULCITUR

CAUSA SERVI DEI

IOANNIS DUNS SCOTI

BEATI ET SANCTI

AB OMNI TEMPORE NUNCUPATI

COLLEGIT AC CHRONOLOGICE ORDINAVIT

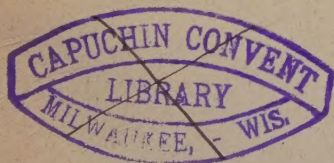
P. FRANCISCUS MARIA PAOLINI

POSTULATOR GENERALIS ORDINIS MINORUM

WITHDRAWN

*A. R. P. Antonino Witmer
O. M. Cap. Minister Pro
in obsequium*

No. 4639.

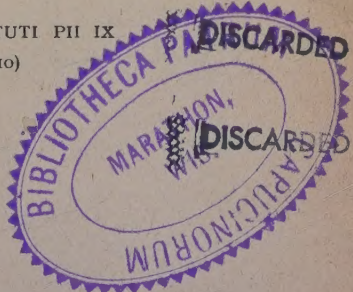
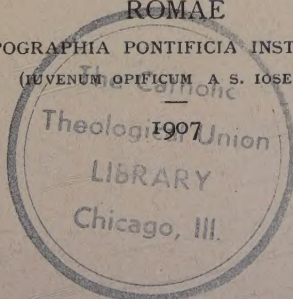
*f. G. M. Paulini
Pos. f. l.
M. Aug. 1907*

13678

ROMAE

EX TYPOGRAPHIA PONTIFICIA INSTITUTI PII IX

(JUVENUM OPTICUM A S. IOSEPHO)

Province of St. Joseph
Capuchin-Franciscan Libr.
Mt. Calvary, Wisconsin

84-1403

026,

91

D92

P19

Qui elucidant me, vitam aeternam habebunt.
(Eccli. 24, 31).

PROMOVET apud Sanctam Sedem Ordo Minorum Beatificationis causam per cultus confirmationem Servi Dei Ioannis Duns Scoti, Beati et Sancti ab immemorabili tempore nuncupati. Merito enim putat quod, glorificata Virgine Maria in sua Immaculata Conceptione per istius doctrinae definitionem dogmaticam a Papa Pio IX feliciter completam anno 1854, glorificandus sit eius fidelissimus Servus, qui, in vita sua, multa et docuit et fecit in Eius honorem. « *Cui, vel hoc solo nomine*, ait Henricus Spondanus, Appamiarum Episcopus, (in Continuatione Annalium Baronii, Lugd. tomo I, 1676), *Deus in aeternum benefaciat, Ecclesia benevelit, singuli fideles gratulentur* ».

Portenta etiam multa, quae praesertim per viginti hos ultimos annos eius intercessionem referuntur accepta, Dei voluntatem manifestant de glorificando hoc suo fidelissimo Servo.

Ecclesiae vox.

Pro hac causa, duae iam habentur confirmativae Sententiae in Curia Ordinaria Nolana prolatae, prima, diei 12 aprilis 1710, altera continuativa, diei 8 februarii 1906. Insuper, praeter vota congressus Marialis Lugduni anno 1900 celebrati, Capituli Generalis Ordinis Minorum 1903, Tertiariorum in Buenos Aires, Internationalis Mariani pro 50 anno a

definitione dogmatica, plusquam mille habentur epistolae postulatoriae Episcoporum totius orbis catholici, hanc cultus confirmationem expostulantium, ita ut dici possit quod tota Ecclesia Dei per eos locuta est.

Quo vero veluti sub uno oculo quisque documenta videat, quibus haec fulcitur Causa, nonnulla ex eis, schematice et chronologice, hic referuntur, fideliter derivata ex operibus omnis auctoritatis, vel ex ipsis monumentis antiquissimis per viros peritos et iuratos ab Ordinariis electos, et postea compulsata et a iudicibus admissa.

Cuique inde patebit, quam iuste et merito haec promoveatur causa, quae, sicut nulla alia, tantam possidet documentorum copiam ad cultum antiquissimum et extensissimum probandum. Patebit etiam quam vere dixerit Ambrosius Catharinus, Dominicanus, Archiepiscopus Compsanus, in *Disputatione de Immaculata Conceptione* ad Concilium Tridentinum: "*Ioannem Scotum.... cuius laus quanta sit in Ecclesia merito soli prave affecti mente non conspiciunt* „.

Quam "**Scoti laudem magnam in Ecclesia** „, fabellae haud obsecurare valuerunt, sed potius ceu nubeculae ex seipsis evanuerunt. "Exterminatae sunt, deletae sunt et oblivioni datae, ne igitur pretiosum tempus in nihilo impendamus „ (Gabriel Milis, *Oratio....* Lovanii 1856. — Cfr. Moreri, *Dictionnaire*, *Natalis Alexander*, etc.).

« In domo Patris mei mansiones multae ».

Neque quispiam aliquid detrimenti pertimescat pro gloria aliorum Sanctorum, ac, in particulari, pro gloria Sancti Thomae. Nam, iuxta S. Ioannem 14-2: "*In domo Patris mei mansiones multae sunt* „, et iuxta S. Paulum I. ad Cor. 15-41: "*Alia claritas solis, alia claritas lunae, et alia claritas stellarum. Stella enim a stella differt in claritate* „, Unaquaeque igitur stella propria fulget claritate, et, quin minuat aliarum stellarum claritatem, adauget potius amico et concordi splendore.

Unitas veritatis, virtutis, et dilectionis.

P. Aloysius Antonius a Cotignola, O. Min., in suo opere « *De Immaculata Deiparae Virginis conceptione*, Apodixis theologico-histo-

rico-polemica SS. D. N. Pio VII P. O. M. eiusdem mysterii illustratori eximio ad finalem gloriae apostolicam definitionem sacrā. Ferrariae S. Spiritus, die 22 nov. 1803. Typis Rinaldi, haec pulchra verba ad rem habet:

« Dicendum sane, iuxta oraculum Ecclesiastici c. 44., quod D. O. M. *nullam gloriam fecit magnificentia sua a saeculo erga Deiparam*, ut vel sic magis et ipsius oraculum gloriosum redderet dicentis: *Beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna*: scil. vel ab ipso primo sui immaculati Conceptus, vitae creationis, et existentiae momento... Equidem *vox resonat ubique de magno tamque praeclaro illius Propugnatore ac Zelatore Venerabili ac Beati titulo insignito Doctore Subtili et suae Scholae Magistro ac Duce, dictoque et Mariani Privilegii Antesignano*, ad cuius Sepulchrum Coloniae Agrippinae sic legitur:

*Clauditur hic rivus, fons Ecclesiae, via, vivus;
Doctor iustitiae, studii flos, Arca Sophiae;
Ingenio scandens; Scripturae condita pandens...*

cui iam ad certamen properanti ac ipsam Virginem Parisiis exoranti: *Dignare me laudare Te, Virgo sacrata, visibiliter et caput ex sui Icone inclinasse in signum victoriae, constans traditio est* (apud Wading. Baron. Raynaud, aliosque), cuiusque patrocinio brevi suae vitae cursu tot tantaeque edidisse opera fertur.

« Verum, et quorum imitatus doctrinam, ac sectator fuit Sapientiae? Nonne Seraphici et Angelici Doctoris, quorum sententias, auctoritates, opiniones perintime scrutatur, sequitur, illustrat, adauget, praesertim in Theologicis, ac *de tam praeclaro eximie agens Deiparae Virginis Privilegio?* ⁽¹⁾ Absit enimvero ab humilitate, pietate, religione, aliisque suis

(1) H. Hurter, Societatis Iesu, S. Theologiae Doctor, in suo vulgatissimo opere "Nomenclator literarius recentioris theologiae catholicae theologos exhibens", Tomo IV, Oeniponte, 1899, pag. 367 de Scoto ait: "*ab ea plus minusve recedit sed absque studio et ira, tranquille et solius veritatis inquirendae vel determinandae ratione habita; adversarium, praesertim S. Thomam vix unquam nominat, unde certo solidum et accuratum Theologiae studium haud parum promovit et dilatavit, novamque Scholam in suo Sodalitio fundavit, quae a veteri Alexandri Halensis et S. Bonaventurae satis differt, tantamque adeptus est nominis auctoritatem, ut S. Congregatio Pauli V. iussu declaraverit immunem esse a censuris doctrinam Scoti, edixeritque ne quis librorum censor prohibere typis auderet, quod certo constaret ex Scoto depromptum esse. Innumeros habuit commentatores et discipulos qui eius sectantur vestigia*".

virtutibus, quibus et publicum cultum post mortem illic praesertim obtinuit, ac tantopere commendatur in S. Ecclesia Dei, absit, inquam, (uti quibusdam olim visum est haud veritatis recto studio ductis); nota quaevis, vel contradictionis, zelotipiae, impugnandique quivis animus erga Angelici doctrinam, cum ipsam, imo, ubi opus visum est ipsi, *magis collustret subtilius, uti et Seraphici, aliorumque S. Ecclesiae Doctorum perscrutetur* exponatque in dubiis praesertim ac difficilioribus articulis et controversiis, *zelo semper dignoscendae magis ac illustrandae Catholicae veritatis adversus hostes Fidei et obtrectatores, ut cuique legenti ipsius opera manifeste apparet.*

« Nec vero sancta huiusmodi studiorum aemulatio, ad sanctiorem finem directa, Catholicae nempe veritatis uberius subtiliusque vindicandae, pro revincendis semper magis magisque Fidei hostibus, abnuenda venit, quinimo et laudanda, iuxta illud Apostoli (1. Cor. c. 12): *Aemulamini charismata meliora*, quemadmodum et legitur vel inter D. Augustinum et D. Hieronymum, aliosque S.S. Ecclesiae P.P. ac D.D. celebriores evenisse: cumque, iuxta ipsum Apostolum (ibid. c. 22): *In Ecclesia unus et idem Spiritus sit, dividens singulis prout vult*; unde divisiones gratiarum sunt, quas ipse enumerat, maiorem ad laudem Ecclesiae ipsius, quae iuxta illud Psalmi 44: *Circumdatur varietate*, et Doctrina Sanctorum gloriatur; etsi Thomisticam inter ac Scotisticam, seu Seraphicam Doctrinam sive Scholam, in aliquibus est differentia, eadem tamen **essentialiter consonantiae est Unitas Veritatis, Virtutis, et Dilectionis**; ut proinde quod de SS. Patriarchis Dominico et Francisco, de Aquinate et Seraphico Doctore olim inscriptum est, sartum tectumque maneat et quoad Successores, Filios nempe et Discipulos: **Quos iunxit Amor, iunxit et ipsa Fides** ».

Duo Cherubini.

P. Philippus Van der Bechien, Bruxellensis, Ordinis Sancti Francisci de Paula, Theologus ac Concionator, in opere « *Traditio Sanctorum Franciscorum Seraphici, Angelici, Apostolici*, etc. Antuerpiae anno 1663 impresso typis Marcelli Paris cum approbatione Superiorum, in II volumine et sub paragrapho « **Ordo Cherubinarum** » pag. 16 et 33, ait de Sancto Thoma et Scoto, quos ponit in « **Cherubinarum Ordinem** »: « *Non*

possum tamen quin non producam duo illa Theologiae Lumina ac Scholarum fulcra, D. Thomam Aquinatem, et Ioannem Duns Scotum.. An non tantus Scotus Sapientiae Magister inter Cherubinos, Sapiaentia plenos, dignus est collocari? Aequè dignus est sacrosanctae Theologiae parens, rationis nostrae paedagogus, et non minus Angelus vita, quam Angelicus doctrinâ, Sanctus Thomas Aquinas? ».

« At dum D. Thomam et Scotum in Cherubinatorum Ordine colloco, Deum olim Moysi praecepisse, ut duos Cherubinos super propitiatorium Arcae Testamenti poneret, recordor... Hanc figuram in Doctore Angelico et Doctore Subtili nunc adimpletam video... Sunt enim duo Cherubim, doctrina aurei et virtutibus circum secum ornati, qui... summum in Universis Christiani Orbis Academiis ac Dei Ecclesia locum et dignitatem occupant, quidni etiam inter Cherubinos in Coelo? ».

Haec autem vera esse, etiam de Ioanne Duns Scoto, clarissime demonstrant vita eius sancta, ac cultus publicus et ecclesiasticus, antiquissimus et extensissimus eidem semper praestitus.

A). — QUOAD VITAM

Studiis vacat.

I. — Servus Dei Ioannes Duns Scotus, de Provincia Hiberniae, natus in pago Duns (Catalogus Bibl. Assis. anni 1381 apud Sbaralea), anno 1274, iam a sua infantia, Dei benedictionibus praeventus, suae futurae sanctitatis indicia praeclara dedit, ita quod, iuvenis Ordinem Minorum ingressus, in eo viam virtutis cucurrit, et a Beata Virgine magnis donis et apparitionibus fuit gratificatus.

II. — Missus Oxonium, studiis vacandi causa, in illis multum profecit, in tantum quod, aetate 20 annorum, Doctor fuerit renunciatus, et scientias naturales ac in *Scripto Oxoniensi* dogmata sacra, et praecipue ea, quae doctrinam Conceptionis tunc disputatam concernebant, sublimiter explicavit, ut proclamatus sit: *Rivus vivus, Fons, Via Ecclesiae, Doctor Iustitiae, Studii Flos, Arca Sophiae, Scripturae abdita pandens* (Epitaphium Sepulchri).

Inter Doctores Parisienses.

III. — Sacerdos factus et Parisios missus, ibique Regens Scholarum creatus, divina sublimius tractavit cunctisque admirabilis fuit in suis *Reportatis Parisiensibus*. Ibi, primus, intricatae quae-

stionis Conceptionis Immaculatae verum obiectum praefinivit, rationibus solidis firmavit, ab obiectis oppositorum defendit, eaque *intelligentia subtilissima* (Holen, Augustinianus, 1440), imo *angelica* (Vincentius Ferrand, Paris. 1467) ita solvit, *ut veluti gladio Spiritus Sancti accinctus* videbatur, et inter Doctores Parisienses refulgebat ceu *stella matutina* (Ex documento de anno 1425). Coaevis hoc tam divinitus evenisse apparuit, ut Landulphus Neapolitanus proclamaverit, quod « *Dominus Iesus Christus Scotum Doctorem Eximium Ordinis Minorum Parisiis destinavit ad Conceptionis Virginis innocentiam defensandam* ».

Puer Iesus Ioanni Scoto apparet.

IV. — Parisiis existens, in nocte Nativitatis Domini, dum coelestia meditabatur, Puer Iesus ipsi apparuit et inter eius ulnas descendit, ipsumque divina suavitate replevit; « *et ex tunc, in maiori virtute proficiens, amore ipsius Parvuli Iesu ac suae pauperrimae Matris, discalceatus semper incessit, indumenta de novo numquam usus, ac carnes comedere recusans, sanctissime vixit* » (Marianus Florentinus in fine saeculi XV).

V. — Accepta Generalis obedientia ad Coloniam eundum, statim, ex Prato Clericorum, non rediens Parisios, ad fratres et amicos salutandos, et nulla aut pauca habita rerum dispositione, in praeclarum obedientiae exemplum, et ab omnibus rebus separationem, discessit, ac, humiliter et pedester, itineri longo se commisit.

Coloniam pergit — Sancte moritur.

VI. — Coloniam advenienti populus, clerus et primores obviam iverunt, eumque magno plausu in civitatem duxerunt,

tum ob doctrinae famam, tum ob opinionem virtutis et sanctitatis, quae in ipso itinerandi actu, humilitatis ac poenitentiae pleno, mirifice refulgebat.

VII. — Coloniae, et docuit, et defendit ea, quae sunt fidei contra haereticos Beguardos; cui muneri dum fortiter vacabat, brevi correptus morbo, die 8 novembris 1308, *consummatus in brevi ex operibus suis aeterna praemia recepit* (Marianus Florentinus, in fine saeculi XV).

VIII. — Quoad vixit, fuit undequaque perfectus religiosus et verus Sancti Francisci discipulus, et ita in dies virtutes paupertatis, castitatis, obedientiae, humilitatis, poenitentiae excoluit et caritatis ardore in proximum, in Beatam Virginem et in Deum, aestuavit, ut in **magna sanctitatis fama** decesserit, in tantum quod fuerit praedicatus: « **Fons vivus, Via Ecclesiae, — Claustri lux, — Nulli virtute secundus** » (Epitaphia Sepulchri).

B) — QUOAD CULTUM.

PRIMA PARS. — AB ANNO 1308 AD ANNUM 1534.

Depositio in loco particulari et elevatio corporis.

IX. — Ob haec omnia, in morte sua, quae *propria dulcedine venit* (Inscriptio ad Sepulchrum), ei honores insignes reddiderunt populus et clerus, et positus fuit **in loco particulari intra Ecclesiam, et prope Altare Trium Regum**, cum inscriptione vere solemni et ampla, doctrinam et **sanctitatem** eius praeconizante:

« **Clauditur hic rivus, fons Ecclesiae, via, vivus;**
Doctor iustitiae, studii flos, arca Sophiae;
Ingenio scandens, Scripturae abdita pandens;
In teneris annis fuit, ergo memento Iohannis.
Hunc, Deus, ornatum fac coelitus esse beatum.
Pro Patre translato modulemur pectore grato.
Dux fuit hic cleri, claustrum lux et Tuba veri ».

X. — Paucos post annos, crescente fama sanctitatis in nobiliorem locum, videlicet, in medium **chori**, et **Sanctuarii**, ante **Altare Maius**, fuit solemniter **translatus**, ac **depositus** in alio **peculiari tumulo**, (ut constat ex alio epitaphio tunc adiecto), *subter campanam*, et, (ut habent *Annales Ordinis Minorum* a Mariano Florentino saeculo XV collecti et conscripti), *ibique, in Conventu Coloniensi*, **honorifice sepultus**, *in magna veneratione habitus est ».*

**Imagines cum beatorum signis — Tituli beati et sancti,
seu aequivalentes.**

XI. Haec **veneratio, magna et publica**, non solum Coloniae continuavit saeculis XIV et XV, sed etiam ad alia loca se extendit, ita ut, plura testimonia de illo tempore inveniantur **sanctitatem eius cultumque ecclesiasticum** praeseferentia, ut, imagines: — Salamanticae, in **choro** fratrum, cum titulo **Beati**, inter **alios Sanctos**; — Parisiis, cum **apparitione Domini**; — Neapoli (1482), cum **aureola**; — Antonius Andreas dicit quod « *Scoti memoria in benedictione est* »; — In codice Barcinonae, de saeculo XIV: « *liber magistri Venerabilis fratris Ioannis Scoti... explicit tabula super primum librum Venerabilis Magistri fratris Iohannis Scoti* »; — In Codice Patavii

saeculi XIV: « *explicit tabula edita a Venerabili sacrae theologiae doctore fratre Ioanne Scoto Ordinis Fratrum Minorum... Explicit... disputatas per Venerabilem Magistrum sacrae theologiae Ioannem Scotum de Ordine Fratrum Minorum, qui, ob excellentiam suae subtilissimae doctrinae, non immerito ab omnibus scientificis viris vocatur Doctor Subtilis* »; — Tuderti in Codice Bibl. Civ.: « *Explicit quodlibet heditum Parisiis per Venerabilem Doctorum fratrem Ioannem Scotum de Ordine Minorum* »; — In alio codice saeculi XV, Avenione asservato: « *Magistri Ioannis Duns, natione Scoti, qui apud totum orbem nomen Subtilis adimplevit, cuius memoria et fama in benedictione manet* »; — Romae, in Bibl. Angelica, in codice saec. XV: « *Expliciunt quaestiones Venerabilis Doc. subtilis Magistri Ioannis Scoti de Ordine Minorum super 2° et 3° de Anima* »; — Chronicae P. Glassberger, Germani: « *obiit clarissimum Ecclesiae et Ordinis sidus* »; — Worilong, Doctor Parisiensis: « *Non autumo quempiam in terris viventem tuas laudes dignis celebrare sermonibus* »; — B. Amadeus, quod: « *est plenus sanctitate* »; — Vincentius Ferrand, quod est: « *plenus gratia* »; — Marianus Florentinus, quod Scotus « *sanctissime vixit* », et quod « *Coloniae in magna veneratione habitus est* »; — Iacobus de Oddi, quod Scotus fulsit: « *tra gli Venerabili Padri che sono stati nell' Ordine come stelle rilucenti al mondo, si cola virtuosa vita et si cola lucida et praeclara scientia* »; — Anonymus Cartusianus (1485), quod: « *excellētissimis merito est comparandus... hic multum dilexit honoravitque Virginem dignissimam Christi Matrem, eamque absque macula originalis culpaē conceptam fuisse valenter defendit, praedicavit ac docuit* »; — In Codice, asservato Bononiae, saeculi XV: « *1. lib. Sent. editum a Venerabili et egregio sacrae*

theologiae Doctore fratre Ioanne Scoto *Ordinis Minorum, theologorum monarcha* »; — In quodam Sermone, S. Bernardino tributo, circa an. 1420, habetur: « *Et ideo qui me elucidant, sicut Doctor Subtilis, vitam aeternam habebunt* »; — Got-schalcus Holen, Lector S. Theologiae, Augustinianus (1440), in Ser-mone de Conceptione, hoc loquendi modo de Scoto utitur, qui non decet nisi eis qui pro **sanctis** habentur: « *Praedictus Doctor... omnibus altior et subtilior fuit intellectu, accinctus gladio Spiritus Sancti* »; — Item, B. Michael Carcanus, S. Bernardini discipulus, magnus praedicator (1450), ait quod Scotus: « *adeo fuit devotus Conceptionis Virginis Mariae, quod existens Parisiis... audiens talia, ipse Scotus gladio Spiritus Sancti* » etc.; — Vicetiae, imago, in qua Puer Iesus Scoti capiti **sanctitatis coronam** imponit; — Parisiis, in libro Sententiarum, 1497 impresso: « *Aurea Divi Ioannis Duns Scoti in 4 Sent. expositio* ». — Venetiis, 1499, et iterum 1512, « *Divi Ioannis Scoti expositio accuratissima* »; — Chronica Coloniensis, anno 1499 edita, ait: « *in Sancta Civitate Colo-niensi habitasse et docuisse summa Lumina sanctae Eccle-siae* » et postea nominantur Albertus Magnus, S. Thomas, et **Ioannes Scotus**; — Oliverius Iontus, Bononiae Professor, in sua epistola ad « *Elencorum librum* » Venetiis an. 1499 per Hertzog editum, appellat: « *Hoc sublime divini Scoti opus* ». — Veronae (1503), imago picta cum titulo « **Venerabilis** ». — Bernardinus de Soria hoc elogium nonnisi **sancto** conve-niens habet (1517, Parisiis): « *Scotus adest: Fidei lam-pas, Christique Sibilla, Interpresque Dei, Castrum insuperabile Christi...* »; — Aloysius Speroni, Venetiis 1512: « *Scotus... pos-sidet aethereas ipse beatus opes* »; — Stephanus Formon, Doctor Parisiensis (1520): « **Beatissimum** puto nostrum Ioan-nem Duns... »; — Papiae (1520) editur opus: « *In quaestiones dia-*

lecticas Divi Ioannis Scoti expositio accuratissima ». Important haec omnia documenta **sanctitatis famam** ac **cultus venerationis** omnigenas ante annum 1534 significationes.

Documentum liturgicum.

XII. — Insuper, dum sapientes et populus publice praedictos titulos *Venerabilis, Beati* et *Sancti* ipsi attribuebant, sacra Liturgia, in Officio Immaculae Conceptionis a Sixto IV 1480 approbato, coram tota Ecclesia laudavit eum quod: « *Dominus Noster Iesus Christus Scotum Parisios ad protegendam dilectae Matris dignitatem protinus destinavit* ». Quae appellationes et quale munus certo manifestant virtutes eius et sanctitatem ac supponunt cultum publicum ecclesiasticum, quo apud populos fruebatur, et pro nobis, nunc, sunt argumentum iuridicum ad illum arguendum et demonstrandum. Ait enim immortalis Benedictus XIV: « *Ex quo tam multi Scriptores diversarum Nationum, in eorum Codicibus, diversis locis et temporibus editis, et probatis tum ab Ordinariis, tum ab Inquisitoribus, appellant hunc Dei Servum Beatum, Sanctum... maximam inde exurgere probationem cultus et venerationis exhibitae eidem Servo Dei, cum huiusmodi nuncupationes non tribuantur nisi viris, quos pro Sanctis colimus* » (Lib. II, cap. 23, n. 1).

Elevatio corporis secunda.

XIII. — Ob hanc sanctitatis famam et cultum, anno 1509, (ut constat ex publico Instrumento ea in occasione conscripto), secunda **elevatio** corporis Ioannis Duns Scoti peracta fuit a Superioribus magna cum solemnitate: « *Inventa sunt (ait instrumentum) eius ossa, integra, et admodum redolentia,*

subrubra, et in iuncturis alba, ad instar lactis uncta. Et ex tunc in altari summo retrorsum posita » ibi, per 4 integros annos persisterunt. Anno vero 1513, in sarcophago a terra **elevato**, affabre elaborato ex **publica eleemosyna fidelium** collecta, reposita fuerunt ac recondita, cui superpositum est cooperculum ex aurichalco factum, cum eius imagine et cum illa etiam doctorum circa eum. Inscriptio porro adiecta fideles quosque invitat ad **osculandam urnam Scoti**. Qualis actus certo venerationem importat et finem, ob quem facta est tunc illa Corporis Ioannis Duns Scoti **elevatio solemnis**, Ordinario Coloniensi haud ignota, et cum **tanta sepulchri magnificentia**, clarissime nobis demonstrat. Redolentia vero, ex reliquiis manans, et ad sanctitatem eius certo referebatur, et ad cultum exhibendum cunctos confirmabat.

Aliae imagines cum aureola et super altaria.

XIV. — Ante annum 1534, plures etiam imagines Scoti depictae fuerunt super **altaria** et in **locis publicis**, ad **fidelium venerationem**, videntibus Superioribus et Ordinariis pro tempore, ut: — Sepini (1519), cum **aureola**, titulo **beati** et super **altare**; — in dioecesi Nolana, anno 1522, picta fuit tabula lignea, Liveris, cum **aureola**, titulo **beati** et super **altare** Immaculatae Conceptionis; — et alia, item anno 1522, pariter cum **aureola**, in Conventu fratrum Minorum Lauri, super **altare**. Quae duae imagines Nolanae in primo Processu, de anno 1710, fuerunt rite ac cum omnibus iuris conditionibus per duos viros peritos et a Tribunali compulsatae; quaeque evidenter annum 1534 antecedunt, et cultus immemorabilis Beato Ioanni Duns Scoto tributi fundamentum ratione certa ac inconcussa firmant et constabiliunt ante decreta Urbaniana.

SECUNDA PARS. — PRAESCRIPTIO CULTUS INTRA CENTENARIAM
URBANI VIII - AB ANNO 1534 AD ANNUM 1634.

XV. — Intra aeram Urbanianam, imagines Scoti cum maximis ecclesiastici cultus significationibus fidelium **venerationi**, vel **expositae** perstiterunt, vel aliae **novae** collocatae fuerunt, cum **aureola** et titulo **beati**, aut super **altaria**, aut in locis publicis, ut: — Burginovi, prope Placentiam (1535), imago cum **aureola**, titulo **beati** et super **altare**; — Summae (1535), in conventu fratrum Minorum, dioecesis Nolanae, duplici vice cum titulo **beati**; — Matriti (1598), imago cum Virginis **apparitione**, lac in Scotum instillantis; — Tocco Casauria (1600), imago Scoti inter **sanctos** et cum **aureola**; — Neapoli (1600), in fornice Ecclesiae S. Mariae La Nova; — Montorii (1600), in dioecesi Avellinensi, in claustro conventus Fratrum Minorum, imago cum titulo « **beati** », et inter alios **sanctos**; — Florentiae, in conventu Omnium Sanctorum (1600), pictura Scoti, quae usque nunc conspicitur, cum **radiis**, in loco ubi erat **altare**; — et alia (1600) cum **radiis** in Bibliotheca eiusdem conventus; — pariter Florentiae (1600), in conventu S. Crucis, cum **aureola**; — Escariche, in Hispania (1600), in ecclesia parochiali, imago Scoti cum **aureola**, sicut S. Bonaventura, et cum titulo: « **S. Scoto** »; — Mediolani (1600), in sacello Fratrum Minorum Pacis, cum titulo: « **B. Ioannes Scotus** » et cum **radiis** circa caput; — Liriae (1600), in Hispania, statua cum **aureola** super **altare**; — Nivegellis, in Belgio, in ecclesia Conceptionistarum, imago Scoti **super altare**, una cum S. Francisco; — Parisiis, 1600, imago cum elogio: « **Ubique gentium cultus** »; — 1600, Castri Gandulphi, in Refectorio olim Fratrum Minorum, pictura muralis, in qua est Scotus cum **aureola**, et **inter sanctos**; — Quiti (1600), in America, statua cum **aureola**

super **altare**, usque hodie; — Nolae (1600), in conventu Fratrum Conventualium, cum titulo **beati**; — et alia, in conventu Fratrum Minorum S. Angeli civitatis Nolae, inter alios **sanctos**, super **altare**, facta anno 1611, quae adhuc hodie visitur in suo integro statu permanere; — Romae, 1624, imago aeri cusa ab Eilars. Scoti **apparitionem** Virginis Immaculatae recipientis; — Maioricae (1629), in capella Collegii Sapientiae, super **altare** imago Scoti et B. Raymundi Lulli Virginem Immaculatam venerantium.

Tituli beati et sancti, vel aequivalentes.

XVI. — Eodem pariter tempore, videntibus et approbantibus superioribus, non solum **virtutum** et **miraculorum** laudem, **gloriaeque coelestis** adeptionem ipsi attribuunt auctores, et praecipue celebrer Lucas Wadingus, Annalium Minorum scriptor accuratus, in sua, quam in Regno Neapolitano an. 1630 scripsit, Scoti Vita, (ut ipsemet testatur, ad an. 1308); sed etiam formaliter **sanctitatem** et titulum **beati** aut **sancti**, vel **aequivalentes appellationes**, publice ipsi conferunt, ut: — imago Summae et Nolae, et aliae imagines numero praecedenti relatae; — — Ludovicus a Carvajal, O. M. in quodam opere Virginem loquentem inducit: « *Subtilis ille Doctor, et innocentiae meae amator incomparabilis Ioannes Scottus* »; — In epistola ad Universitatem Coloniensem, in opere Dionysii Carthusiani an. 1535, recensentur Albertus Magnus, S. Thomas, et Scotus, et de illis dicitur: « *Non Germania modo, sed et Universus Christianus Orbis, qui tantorum virorum operibus et doctrinis in hodiernum usque diem illustratur* »; — Ioannes Pitseus in opere « de rebus Anglicis ait: « *Iacet... in medio chori, ante summum altare, tumba*

admodum splendida... » ; — Salvator Bartolucci, in IV. Sent. Venetiis 1581: « *libri Ioannis Scoti, viri plane divini...* » ; — Chronicae Ordinis, 1561: « *Giovanni Duns Scoto... fu di vita santa... passò al Signore per ricevere la corona della gloria in premio delle sue buone opere. Fu sepolto nel Convento di Colonia con gran venerazione* » ; — Henricus Willot, Leodii 1598: « *Orbi invidens tantum virum mors... coelo reddidit... pietas eius, et maxima religio in Beatae et Immaculatae Virginis Conceptione* » ; — Alonsus de la Cruz, in Oratione 1599 Matriti impressa: « **O Doctor sancte...** » ; — Guilielmus o Cahasa, in Hibernia, circa an. 1600, habet: « *Epi-taphium Beati Patris Ioannis Scoti* » ; — Philippus Sosa, Ord. Minorum, Minister Generalis (1600), in suis Chronicis part. 2, ait de Scoto: « *Hic doctor... fuit... sanctissimae vitae praeclarus* » ; — Everardus Vinheim, Carthusianus, Colonien-sis (1607): « **Divus** » ; — P. Ioannes ab Incarnatione (1608): « **sanctitate vitae conspicuum** » ; — P. Gregorius Ruiz (1613): « **eximiae sanctitatis privilegiis insignitus... religiosus... et sanctus... magna sunt in eo testimonia sanctitatis** » ; — Aegidius Bucherius, S. I. (1613): « **B. Ioannes Duns Scotus** » ; — P. Petrus Ant. Spinelli, S. I., Neapolita-nus (1613): « *de cuius sanctitate habes testimonium* » ; — Antonius Peres, Episc. Urgelensis, in « Tractatù » Valli-soleti 1618 edito: « *O Virgo... clientulus tuus Scotus... quem invenis iuxta cor tuum...* » ; — Ludovicus de Manga-nellis a Polla, Neapolitanus (1619): « **sanctitas atque beatitudo eius manifesta** » ; — P. Iacobus Fodéré (1619): « *il était d'une sainte vie* » ; — Iacobus a Bagnacaballo, Minister Gen. Conv. (1619): « *magnam apud omnes hominum ordines vitae sancti-moniae opinionem concitavit* » ; — P. Hieronymus Aznar, Augustinianus, in opere « Conceptos... de Scoto dicit: « *Ille*

sanctus Doctor... »; — Hugo Cavellus (1620): « *cum magna sanctitatis opinione* »; — P. Franciscus de Torre (1620): « *la di lui santità, accoppiata con virtù tanto eroiche* »; — Dermittus Thadeus, in « *Nitela franciscana* » anno 1620 edita: « *Statua Virginis Mariae... inflexa cervice perpetuum Sanctitatis Scotiae nunc praestat monumentum* »; — Possevinus, Iesuita, in opere « *Amor Virginis* » anno 1620 impresso, dicit Scotum: « **Sanctitate vitae conspicuum** »; — Dempsterus (1622), in « *Menologium Scotorum* »: « **Obitus Beati Ioannis Dunsii Doctoris Subtilis... Summum Ecclesiae Catholicae ornamentum** »; — Balduinus Iunius (1622) Scoto attribuit verba: « **Beatus homo, qui audit me** »; — Vernulaeus, Coloniae editus (1622 et Lugduni 1625): « *ita vitam suam virtutibus exornavit ut esset sanctissimus... contenderat ut esset sanctissimus* »; — Wadingus (1622), in « *Legatio ad Paulum V* »: « **D. Joannes Scotus** »; — Matthaeus Ferchius, Bononiae edidit opus cum Superiorum approbatione et imprimatur Inquisitoris cum titulo: « **Vita B. Ioannis Dunsii Scoti** » et pag. 6 dicit: « **Sanctissimum Patrem Franciscum et B. Ioannem Dunsium intercessores apud Deum tibi precabimur...** »; — P. Ludovicus Rodriguez (1624): « *propter suam manifestam sanctitatem* »; — Franciscus Vivarius, Cisterciensis (1624), dicit de Scoto: « **Nunc pro meritis magnus in regno coelorum** »; — Alardus Gazeus, Abbas Vedestinus, O. S. Benedicti (1625): « **Scotus, miraculis, virtutibus, moribus et sanctitate conspicuus** »; — Cornelius a Lapide (1625): « **Sanctitas facit hominem subtilem, spiritualem et divinum. Subtilitatis spiritum Sapientia prae aliis communicavit Ioanni Scoto** »; — Petrus Lombardus, publicus Cancellarius Nolaë, anno 1627, in quodam publico instrumento a Curia Nolana legalizato: « *pro dicto sancto suo Ioanne Scoto... me ac domum meam et fi-*

lios huic **sancto Ioanni Scoto commendo** »; — Dempsterus, in alio opere (1627): « **Sanctitatis opinio, qua usque in hodiernum diem clarus est** »; — Georgius Conaesus, Romae typis Vaticanis (1628): « **vitae etiam morumque innocentia celebris** »; — Doctor Paulus de Zamora (1628): « **Sancti Doctoris Scoti** »; — Quoddam Memoriale ad Regem Hispaniae (1628): « **exponit (Scoti) suae vitae sanctitatem, ob quam meretur poni in Catalogo Sanctorum... Hae virtutes heroicae in sua vita tam perfectae erant, ut ob eas posset poni inter Sanctos**; — Matthaeus Sosa (1629), in Scoti Vita paragr. 4: « **Vita praeclara beatissimi viri... Ioannis Duns Scoti.... « De Sanctitate et miraculis Scoti** »; — Ioannes a Capua (1629), in Vita Scoti: « **Accipe Divum Scotum** »; — Ioannes Maria de Zamoro, O. M. Cap., in opere « De Eminentissima Deipara... Venetiis 1629: « **Doctor Subtilis... pari pietate ac sapientia vir...** »; — Hugo Magnus, in « Apologia » 1630 edita, ait Scotum: « **in coelis coronatum diademate beatorum** »; — David Camerarius (1631), in Calendario Sanctorum Scotiae: « **Coloniae sancte mortuus est** »; — Georgius Ant. Roianus 1631, in Sermone Sanctae Clarae Vallisoleti impresso vocat: « **Sanctum et Subtilem Doctorem Scotum** »; — Antonius Ponce de Sancta Cruz (1631): « **Scotus, sanctitate praeclarus** »; — P. Ferdinandus Caldera, O. S. Francisci de Paula (1632): « **Deus exaltavit illum (Scotum) in gloria** »; — Coloniae, 1632, pro secunda vice edita fuit cum approbatione ecclesiastica Oratio Vernulaei in laudem Scoti, in qua pluries vocatur: « **sanctissimus... divinum Scotum... magnae in eo virtutes omnes fuerunt... angelicae puritatis... fuit plus quam humanae sanctitatis... Tu, lector, non alium quam Divum iudicabis** »; — Circa annum 1630, Wadingus, in Annalibus O. Min., ait: « **pie dicamus vitam consecutum aeternam** ».

Altare Ioanni Scoto dicatum.

XVII. — Eodem tempore, intra Urbani VIII centenariam, (ut constat ex Wadingo, in vita Scoti, et Dempstero in sua « Historia ecclesiastica Gentis Scotorum » Bononiae 1627, typis Thebaldini, pag. 227, referente ex Gilberto Bruno, Benedictino, Dulcis Cordii Abbate, rerum Scotiae accurato collectore), in pago Dunfrisii, ante Scotorum a fide defectionem, videlicet ante circa annum 1560, erat **altare**, in **Scoti honorem erectum**, coram quo **lampas ardens** collucebat et festivitas eius **officio ecclesiastico** cohonestabatur.

Nomen in Martyrologiis.

XVIII. — In eadem aera urbaniana, ut **sanctus** habitus est ab auctoribus, et inter **alios sanctos** communiter, Superioribus cuiusque ordinis videntibus et approbantibus, relatus fuit:

1) — tum in **Chronicis Religiosis**, in quibus narrantur et laudantur **virtutes eius** et **sanctitas** fratrumque **imitationi** proponuntur, ut: Chronicae, — *a*) de Mariano Florentino, in fine saeculi XV; — *b*) de Marco Ulyssiponensi (1561); — *c*) de Philippo Sosa (1600); — *d*) de Iacobo Fodéré (1619); — *e*) et de Wadingo (1630);

2) — tum in **Martyrologiis Sanctorum**, ut: — *a*) Petrus Cratepolius, Coloniensis, in suo « *de Sanctis Germaniae* » opere edito anno 1591 Coloniae cum approbatione Curiae Coloniensis; — *b*) Everardus Vinheim, Coloniensis, anno 1607, in sua « *Tabula Sanctorum* » quos per totius anni circulum Coloniensis Civitas veneratur, contenta in suo « *Sacrarium Agrippinae* », cum titulo « **Divi** »; — *c*) Dempsterus, anno 1621,

in suo « *Menologium Scotorum* » cum titulo « **Beati Ioannis Duns Minoritae** »; — d) Camerarius, anno 1631, in « *Kalendarium Scoticum* » Scoti virtutes laudat et quod: « *Coloniae sancte mortuus est, et maxima pompa ac summa solemnitate sepultus est* »;

3) — tum in **Arboribus Sanctorum**, in quibus Religiosi Ordines Sanctos et Beatos propriae familiae solent repraesentare, ut, pro Religione Seraphica: — a) anno 1580, navis Symbolica, Romae a Brambilla excusa, in qua, inter alios Sanctos et Beatos, Scotus est Naclerus cum hac sapientiae et **sanctitatis** laude: « **Alter Augustinus** »; — b) anno 1620, arbor, excusa Antuerpiae opera P. Petri Marchant, inter alios **sanctos**; — c) anno circiter 1620, in Conventu fratrum Minorum Gavi, arbor **sanctorum**, in muro depicta, in qua est Ioannes Scotus, inter alios **sanctos**, ab apparitione Virginis Immaculatae **irradiatus**; — d) anno 1626, nova arbor a Seraphica a Capuccinis Antuerpiae cusa cum approbatione Superiorum, in qua Scotus est cum titulo « **Beati** »;

4) — tum, tandem, in **Orationibus Panegyricis**, ut: — a) an. 1599, P. Alonsus de la Cruz, in suis Orationibus evangelicis, cum titulo « **sancti** »; — b) Oratio Nicolai Vernulaei, anno 1622 cum approbatione Curiae Coloniensis edita in qua **virtutes, miracula et sanctitatem** eius amplissimis extollit laudibus et quod: « *ita vitam suam virtutibus exornavit ut esset sanctissimus* ».

Tertia sollemnis elevatio corporis
facta a Nuntio Apostolico qui et Legatus a Latere erat.

XIX. — Anno 1619, die 13 Ianuarii, (ut patet per instrumentum publicum), peracta fuit alia corporis Ioannis

Scoti **visitatio** et sollemnis **elevatio** coram Episcopo suffraganeo Coloniensi et coram Nuntio Apostolico cum potestate **Legati a Latere**, qui, ut talis, auctoritatem refert Romani Pontificis, et plura potest circa cultum sanctorum apostolica auctoritate facere: « **ossa, omni veneratione digna, reperta valde rubea** » quae « *arculae lignae inclusa pie sunt imposita, ac postmodum in sepulchro concamerato reverenter collocata admirabili cum affectu, zelo ac pietate religiosorum* ». Etiam de terra, in qua sepultus fuerat, habita ratio fuit, cum « *Sarcophagus quoque ligneus preparatus est, in quo terra recondita est, quae in antedicto Sarcophago lapideo ossibus intermixta iacuerat, idemque sepulchro apud ossa collocatus* ».

**B. Humilis a Bisiniano cultus Scoti propagator
et miracula obtenta.**

XX. — Hoc tempore, circa annum 1625, Coloniae usus invaluit solemniter celebrandi festum Ioannis Duns Scoti, die 8 novembris, per celebrationem Missae diei et per Orationem Panegyricam, in qua laus virtutum eius proclamabatur, et titulus **beati** saepius ei attribuebatur, in Capella Tertiariorum, cui aderant clerus et saeculares, qualis usus per multum tempus continuavit, et certo usque ad annum 1706;

Eodem vero tempore, videlicet anno 1625, Romae, Neapoli, et in Regno Neapolitano, ideoque etiam in Nolana dioecesi, magna devotio erga Scotum propagata fuit per Fratres Minores, et praecipue per Beatum Humilem a Bisiniano, inter Beatos a Leone XIII solemniter relatum, qui, (ut constat ex Processu Nolano et ex Wadingo), distribuere solebant imagines Virginis cum Scoto, ad hoc ut ad Eam orationes dirigerent, et beneficia impetrarent **per Scoti merita** et in eius glorificationem.

Qua devotione plures gratiae obtentae fuerunt, de quibus **oblaciones et tabellas votivas** fideles offerebant.

« *Novi ego, ait Waddingus, profecto nunc plurimos esse in variis regionibus, praesertim in Regno Neapolitano, ... qui, magna fiducia et devotione, eius (Scoti) **nomen invocant**, neque id inani- ter, dum eius opem in variis necessitatibus et aegritudinibus se exper- tos narrant. Vidi plurima testimonia authenticata Notariorum Syngraphis et sigillis munita, in quibus variae hominum condi- tiones et aetates caelestia munera sanitarum, aliarumque gra- tiarum, se **Scoti meritis et invocatione** accepisse, omnibus volunt manifestum* ». (Annales Min. ad annum 1308).

Anno 1626, Nolae facta fuit imago Scoti inter **sanctos**, cum **aureola** et titulo **beati**, Romam ad Generalem Conven- tualium transmissa.

Franciscus Caietani, Dux Sermonetae, expertis miraculis motus, domus suae Scotum **Patronum coelestem** instituit et apud Sanctam Sedem eius sollicitavit Canonizationem. --- Item, Domina Anna, Domini Thadei uxor, neptis Urbani VIII, **intercessione Scoti** prolem obtinuit, et in gratiae actionem Urbanum VIII rogavit pro eiusdem Beatificatione.

Ex quibus omnibus constat, quod cultus servo Dei Ioanni Duns Scoto praestitus, in ipsa centenaria Urbani VIII ante annum 1634, plenam praescriptionem acquisivit, ideoque in illis Decretis non est computandus.

TERTIA PARS. — CONTINUATIO CULTUS AB ANNO 1634 USQUE
AD SENTENTIAM DEFINITIVAM NOLANAM 12 APRILIS 1710.

**Elogia beati, sancti, vel aequivalentes tituli
et imagines cum signis beatorum.**

XXI. — Post illud tempus usque ad sententiam definitivam et iuridicam, anno 1710 in Curia Nolana latam, ille cultus continuavit, non solum, sed etiam auctus est. Id constat per eorundem documentorum et monumentorum in locis publicis perseverantiam, ac per accessionem novarum imaginum cum **aureola** et titulo **beati**, et per publicas auctorum cuiusque ordinis appellationes **beati** vel **sancti**, — 1. — pluribus in locis, et praecipue, — 2. — in urbe Coloniensi, — 3. — in urbe Roma, Summis Pontificibus videntibus, et Superioribus approbantibus, et cum eorum permissu, — 4. — in Ordine Minorum, et — 5. — in Regno Neapolitano, vel in Nolana dioecesi:

1). — Pluribus in locis, — Theiser, Praemonstratensis (1637), Praeae, quae: « **sanctitatem** eius referunt, convolvam... ibi (in coelis) **inquilinus** »; — Brizenus (1638), Matriti: « **Amicus Angelorum... his de sanctitate Scoti praelibatis.** »; — Placidus Mirto Frangipane, clericus regularis, Barcinone apud Matevad (1638): « *de excellentiis Subtilis Scoti fama* **sancti quam docti** »; — Isidorus Dalus (1640), Ordinis S.mae Trinitatis: « **sanctissimus Doctor Ioannes Duns Scotus** »; — Franciscus de Castillo (1640): « **Alterius Ioannis Apostoli sanctitudinem imitatus** » — Michael Oyero (1640), Augustinianus: « *fuit Scotus sanctissimus, ita etiam obiit sanctissimus* »; —

Antuerpiae (1643), imago cum elogio: « *cum magna opinione sanctitatis* »; — Maniliae, in Insulis Philippinis (1643), imago Scoti in gloria super **altare**, una cum S. Francisco; — P. Ioannes de Figueras Carpi, O. Smae Trinitatis (1645), in Chronicis, **pluries** formaliter Scotum vocat beatum ita: « **Beatus Ioannes Duns Scotus** »; — Maldonatus, O. M. (1649): « *nec minus vitae sanctitate... orbem replevit* »; — Ioannes de Quiros, in « Rosarium Immac. Virg., Hispali an. 1650 impressum, de Scoto dicit: « **Pietas eius, demonstrans eum esse verum filium S. Francisci, sufficit ad eum recognoscendum ut sanctum** »; — Ioannes Riccius Romanus, in libro « Apparatus » (1650): « *Animus Scoti, in beata Patria veritatem consequutus, iam laetus vivit* »; — Patres Capuccini, anno 1650, Antuerpiae arborem seraphicam denuo ediderunt cum approbatione Superiorum, et in ea est Scotus cum titulo: « **Beatus** »; — P. Maximilianus Lengler, Min. Provincialis Flandriae, in opere « L'Ecole de la Vierge Marie », Namur 1652 edito, Virginem loquentem inducit quod tam gratus sibi Scoti zelus fuit quod: « *je l'admis même à de grandes privautés, jusques à lui mettre mon petit Fils entre les bras* »; — Philippus Martinus de Convelt S. I. Traiect. (1655): « *Quis aperuit fontes Sapientiae Scoto Subtilissimo? Nisi Sanctissima Virgo? Scotum in tantam magnitudinem educavit ter Sanctissima Virgo* »; — P. Franciscus Maria Pagnozzi, O. Cap. (1665): « *Scoto fu anco di santissima e austerissima vita* »; — Ioannes Colganus (1655): « *admirandae sanctimoniae... pie liceat sentire nostrum Scotum esse iam coelicolis a Deo connumeratum* »; — Eutropius Bertrandus, S. Theolog. Professor, in opere « Lecturae Theologicae... an. 1657 Tolosae edito: « **Si Divo Thomae comparem... neminem sane magis ingenio, scientia, et pietate similem valeret reperire, quam Subtilem Do-**

ctorem Ioannem Scotum; — P. Franciscus Van Hondeghe, O. M. Flandriae, in opere « *Beatae* » etc. Bruxellis 1659: « *Vivat Scotus... et aurea, simul et aureola triplici coronatus perpetuum triumphet, atque famae illius sapientiae et pietatis bonus odor repleat orbem* »; — Bonaventura Conoro Kierie (1660) (p. 144): « *Christus ipse, Sanctorum caput, cum quo dilectus Deo et hominibus Subtilis Doctor conregnat* »; — Antonius Bruodinus (1663): « *Cum magna sanctitatis opinione obdormivit in Domino* ». Adest etiam ibi imago Scoti cum aureola; — Bechien, Ordin. Minim. (1663): « *sunt duo Cherubini (S. Thomas et Scotus) doctrina aurei et virtutibus exornati, qui summum in Academiis ac Dei Ecclesia locum et dignitatem occupant, quidni etiam inter Cherubinos in coelo?* »; — Pater Labbé S. I. (1664): « *Victor dum obiit* »; — Montis Leonis (1665): « *iure coronatus merito super astra triumphat* »; — De Ernoye (1667): « *sanctus Doctor Ioannes Scotus* »; — Avenione (1667), imago cum titulo beati; — Bonaventura Baro (1668): « *quantum ex praemissis deduci possit pro beatitudine Scoti* »; — Bonaventura Columbus (1669): « *inter coelites adscribi videtur Scotus* »; — Antonius Zeno, Patavinus (1671): « *Coeleste protinus petiit Capitolium... Immortalis sane vivit in gloria* »; — Felix Rotundus, in « *Enchiridion...* » Patavii 1673 edito: « *Scotus... ex militanti Ecclesia in triumphalem conscendit anno 1308, die 8 nov., quae est omnium Sanctorum, ut palmam, plaudentibus omnibus, aeterno in Capitolio susceperet sine fine victurus* »; — Trevisii, in Cathedrali, imago Scoti aenea, sub qua legitur: « *magna cum sanctitatis fama* »; — Pragae (1676), imago cum aureola, et elogio: « *evidentissimum sanctitatis vitae Doctoris nostri indicium* »; — Claudius Frassen, Doctor Parisiensis (1676): « *Ioanni Scoto pietatis ideae, inter*

coelites seraphico amore Angelo, gratia inter christianos piissimo, inter religiosos observantissimo »; — Nürnberg, imago Scoti in gloria cum Sanctis Bernardo et Augustino cum inscriptione: « Gloria eius in **sanctis** » et infra: « **Divus** »; — P. Antonius Bruodinus, in « Armamentarium theologicum » Pragae 1676 editum: « Mater haec virtutum humilitas, quam Scotus reverenter in vita sua semper coluit, numerosam in illo genuit ceterarum virtutum catervam... Unum hoc evidentissimum **Sanctitatis vitae** Doctoris nostri indicium ». — Daxecortesius (1677): « clarum exemplar **sanctitatis** »; — P. Placidus Malesaigue, O. M., in Sermone Tolosae an. 1678 impresso de Scoti sanctitate praedicat: « Quid aliud tantae gloriae victoris possit desiderari? nisi ut eum, quem Subtilem dixit Clemens V, beatum Clemens X pronunciet? **Sanctorum** catalogo adscribat in terris, quem Deus inter Coelites laureavit in Coelis »; — Mazzara (1680) in « Legendario Seraphico »: « Lasciò Scoto nella morte fama non ordinaria di santità... Fu sì grande questa opinione di santità di Scoto nella Religione »; — Paediae Theologicae (1682) datur ut: « **Advocatus coelestis** »; — Antonius a Venetia (1684): « **Beatus Ioannes Duns Scotus** »; — Franciscus Rabier, O. Minimorum, in opere « Clypeus » an. 1685, Massiliae edito, dicit Scotum: « **Deiparae alumnum** »; — Damianus Cornejo, in Chronicis O. M. (1686): « Il Dottor Sottile e Mariano gode gli onori e la venerazione di santità, continuata dal tempo immemorabile »; — Franciscus Macedo (1686): « **O Coeli civis** »; — Bascetto, O. M. (1688): « **vitam ac mores illius imitando, cuius pietas et religio summa cum eruditione coniuncta fuit** »; — P. Sannig, in Chronica... Pragae edita anno 1690 Scotum vocat: « **beatum** »; — Hieronymus Lorte, O. M. (1692): « micabat etiam in divinum **sanctitatis exemplar** inter beatos et sanctos... »

omnium virtutum et sanctitatis exercitiis mirifice refulgebat... sanctissimi Doctoris »; — P. Frémaut, O. M. (1693): « **Beatus Ioannes Duns Scotus Doctor** »; — Petrus a S. Cath. (1697): « *S. Iosephi fidelissimus imitator* »; — Henricus M. Boudon, Presbyter, Archidiaconus Eboracensis, in opere « *La dévotion à l'Immaculée* » adprobato 28 augusti 1698, Scotum vocat: « un **saint Religieux** »; — Octavius Spader a S. Fr. Episcop. Arbensis (1698): « *Ioannem Duns Scotum publico potiri cultu sanctos Dei servos decente ab ipsis quidem mortis temporibus per quatuor iam saecula* »; — Ioseph Samaniego, Min. Gen., O. Min. (1698): « *gli antichi veneravano Scoto come beato e lo collocavano tra i santi dell'Ordine col titolo di beato* »; — Thomas Strozzi, Societatis Iesu (1700): « *alla dottrina accompagnò la religiosa osservanza e la virtù a tal segno... ond'è che varii l'hanno onorato con titolo di beato* »; — Nivelles (1700), simulacrum Scoti cum **aureola** in Sacello Conceptionistarum; — in civitate Antequera (Málaga), in clauistro conventus S. Petri de Alcantara, pictura muralis Scoti cum **aureola**, et inscriptione: « *Inter Angelos Cherubim* »; — Concentinae (Valentiae), in conventu Franciscalium, imago Scoti cum **aureola**; — Anonymus Massiliae (1703) in Philosophia Scoti: « *ad mentem beati Scoti* »; — P. Hyacinthus Avenionensis, O. Cap. (1703): « *pie religiose et sancte vixit* »; — P. Hieronymus Meazza, clericus regularis, S. Inquisitionis Consultor, in opere Mediolani 1703 edito cum titulo « *Stimulus quotidianus... per sex vices, Scotum formaliter appellat: « **Beatum Ioannem Duns** »; — Richelewitz, O. Conv. (1706): « *donec perseveranti fideliter redderet Christus coronam vitae* »; — P. Petrus Antonius a Venetiis, O. M. in « *Giardino Serafico* » Venetia 1710: « *Giovanni Duns Scoto, Dottor Sotti-**

lissimo, detto anco Dottor Mariano, venerato fino ab antiquo come beato ».

2) Coloniae, — anno 1642, completa fuit alia **Reliquiarum Scoti sollemnis elevatio et translatio**, praesente Fabio Chisio, Nuntio tunc Apostolico et Legato a Latere, qui fuit postea Papa Alexander VII; — magna Scoti imago in Choro cum **aureola** et titulo **beati** fuit an. 1645 apposita, necnon alia pictura anno 1656 in conventu cum titulo **Beati**; — Iacobus Pollio, Marcoduranus, Coloniae edidit anno 1640 opus « Exegeticon » in quo, post plura alia de eius **virtutibus**, ait: « **Hanc beatitatis coronam Scoto pollicitus fuerat.... Christus** »; — Gelenius, canonicus, S. Theologiae Lector et historiographus Archiepiscopalis Coloniensis, an. 1645, dicit, Scoti: « **Vitam multis modis integritate et doctrina admirabilem** », et quod: « **mirifice elevato mausoleo honoratur in Ecclesia Fratrum Minorum Coloniae in Choro** »; — Dominus Decanus Wilmi, Coloniensis, anno 1648, ait: « **Moritur doctrinae et sanctitatis laude celeberrimus Ioannes Scotus** »; — Hermannus Crombach, Coloniensis, S. I., anno 1680, plura de eius virtutibus, sanctitate et morte pretiosa refert: « **quem (Scotum) inusitatis favoribus Christus et Virgo Mater honestavit; qui fide integer, spe firmus, charitate in Deum et proximum ardens, humilitate infimus, obedientia promptus, castitate et vitae puritate Angelus, carnis afflictatione rigidus, paupertatis observantissimus, iustitiae tenacissimus, veritatis amantissimus, contemplatione coelestis, Deiparae cultus et defensionis studiosissimus, moribus innocens, hanc vitam laudabilem morte felici, disputationis labore fractus, pie clausit** » et quod « **summa veneratione suorum et exterorum cultus est** »; — Lucas a S. Gerardo, Carmelita Coloniensis (1706): « **Sicut Lilium vitae immaculatae praelaudati Venerabilis Servi Dei** », videlicet Ioannis

Scoti; — Antonius Wising, Coloniensis, (1706): « *quod (Scotus) meruerit hic in terris gloriam et vitam aeternam qua de facto ipsum nunc in coelo frui pie supponimus* »; — Nicolaus Giscken, Augustinianus, Coloniensis (1706); « *quia Marianus, merito sanctus* ».

3) — Romae, — vero, sub oculos Summi Pontificis et omnium Superiorum, Hyppolytus Marraccius, Congr. Matris Dei, in sua Bibliotheca Mariana, Romae impressa anno 1648, dicit de Scoto (p. 77): « *Vitam hanc mortalem cum felici et aeterna commutavit; cuius eximias virtutes innumeri paene referunt auctores* »; — An. 1650, in conventu Aracoeli, fuit picta imago super chori altare, in qua Virgo Scoto dat Puerum Iesum cum elogio: « *Divinum Natum meretur portare Ioannes.... Duns Scotus, languens totus amore Dei* »; — alia (1656), cum apparitione Virginis, dicata Alexandro VII; — P. Franciscus Haroldus, in opere « *Epitome Annalium* » Romae impresso (1662): « *fulgentissimum pietatis iubar..... et meritis et virtutibus plenus ad sanctorum.... consortium vocatus* »; — P. Didacus Lequile (1664) in sua « *Hierarchia franciscana* » Romae impressa cum permissu Superiorum, et pariter in alio suo opere Romae 1667 edito cum approbatione Superiorum, cuius titulus « *Franciscus ter legislator evangelicus* » pluries et passim formaliter Scotum vocat Beatum: « *Beatus Ioannes Duns Scotus.... Seraphicus Dei amore.... Angelicus puritate* ».

4) — In Ordine Minorum, — praeter multos auctores franciscanos supra in loco sub titulo « *pluribus in locis* » adductos, — Martyrologium Seraphicum, a P. Arthuro compositum, anno 1639 et 1653 editum fuit, et Menologium an. 1698 a P. Huebero fuit editum cum licentia omnium Superiorum, in quibus Ioannes Scotus pluries forma-

liter vocatur « **beatus** ». — Imo, 8 Novembris, habetur, pro Ordine Seraphico, dies festivitatis memoriae Scoti assignata, his verbis: « *Coloniae, beati Ioannis Dunsii Scoti, Confessoris, propter eminentem ingenii aciem, cognomento Doctoris Subtilis, qui pietate, paupertate, vitaeque sanctitate exornatus decessit e vita* »; — Lucae (1650), in clauastro conventus Fratrum Minorum S. Cerbonii, pictura muralis cum **aureola**; — quidam Belga Anonymus, O. M. (1650): « *hic Vir beatus pluribus virtutibus excelluit* »; — Contestariae, in Hispania, in conventu O. M., (1650), imago Scoti cum **aureola**; — Villae-francae, in Ecclesia Fratrum Minorum (1700), imago Scoti super **altare** Conceptionis et inter **alios sanctos**; — in La Aquilera, dioec. Burgensis, in Sacello S. Petri, est depicta (1700) Scoti imago cum **aureola**; — Turuel, apud Clarissas (1700), imago Scoti cum **aureola**; — Torrentis (1700), effigies Scoti cum **aureola** ad maius altare; — in Ecclesia *Corpus* Segoviae, tabula cum Scoto **aureola** donato; — item in ecclesia Sanctae Elisabeth, inter varias sanctorum picturas, Scotus cum **aureola**; — in Ecclesia Clarissarum Villae-vitosae, prope Immaculatam est Scotus cum **diademate**; — in Conventu Capucinatorum Guatemalae, imago, in qua Virgo Scoto caput inclinat, cum **splendoribus**; — in Conventu S. Mariae de Petralbes, imago Scoti cum **aureola**; — in Conventu Clarissarum de Alcocer (Guadalajara), Scotus cum **aureola** Puerum Iesum tenet in brachio; — ad **altare** maius Ecclesiae Conventus Fratrum Minorum de Agres, sculptura Scoti cum signis quod habebat **aureolam**; — in Ecclesia Conventus religiosarum Peñafiel, ad **altare** Virginis, a destris est Sanctus Franciscus, a sinistris, est Scotus cum **aureola**; — Conceptionistae de Agreda habent imaginem Scoti cum **aureola**.

5.) Tandem, — in Regno Neapolitano; — depicta fuit,

Neapoli (1650), imago Ioannis Scoti cum **radiis circa caput**, in conventu S. Crucis de Palatio; — Lauri (1650), pictura Scoti inter **alios sanctos**, in qua B. Virginis apparitionem recipit; — Andriae (1650) in ecclesia Fratrum Minorum, imago Scoti cum titulo « **Beatus Ioannes Scotus** »; — Carolus Lanterius (1665), in op. « Tractatus... » Neapoli impresso, de eo dicit: « **Arbor vitae** »; — Antonius Masucci, Neapolitanus, (1670) (*l'Aquila delle Scuole*): « *ebbe pietosa caparra dal medesimo (Bambino) della futura sua beatitudine,... menò sempre vita innocente* »; — pariter, Ant. Ambrosini, in opere « *Enchyridion philosophicum* » Neapoli edito (1689), habetur imago Scoti cum **apparitione** Virginis et Pueri Iesu; — In civitate Teani (1700), in quadam Capella, imago eius depicta in muro super **altare** cum Sancto Antonio Patavino; — Serrae Capriolae, imago Scoti recipientis **apparitionem** Virginis, **supra altare**; — In conventu S. Crucis Neapoli, alia imago cum **radiis** et titulo **beati**; — Isidorus a S. Michaeli (1701), in suo « Certamen Historiale » Neapoli impresso, hoc dedit magnum elogium de nostro Viro Dei. In eo enim et ab eo (pag. 256) proclamatur Scoti: « *vitae integritas, sanctitatis fama, in libris evidentibus argumentis perpetua, in imaginibus olim radiis coruscantibus depicta, in tabellis a fidelibus, supplici animo ac forti fide implorata; a populis absque contradictione recepta, in corporis pignoribus diligentissime custodita, quae omnia, etsi fidei divinae adhuc, suprema deficiente auctoritate forte condigniori tempore accessura, non possident culmen, in ipsis fides humana solidissime fulcitur* »; — D. Maximus Xanthorus, Altimuranus (1702), in opere « *Divinum Theatrum* » Neapoli edito, Clementi Papae XI dicato, ait: « *Ad sanctorum Communionem evocatus est Ioannes Dunsius... In medio Chori sub Campana, magna veneratione situs est* ».

Sententia definitiva cultus immemorabilis.

XXII. — Unde, merito Excellentissimus Franciscus Maria Caraffa, Episcopus Nolanus, in Processu Ordinario rite constructo, hanc tulit formalem, iuridicam, et definitivam Sententiam de cultu immemorabili erga Servum Dei Ioannem Duns Scotum, iuxta omnes iuris solemnitates datam die 12 Aprilis 1710:

“ Christi nomine invocato:

Pro Tribunali sedentes, et solum Deum prae oculis habentes;

Per hanc Nostram Definitivam sententiam, quam de Iuris peritorum consilio, in his scriptis ferimus in causa Beatificationis, et Canonizationis Ven. Servi Dei Fratris Ioannis Duns Scoti coram Nobis in prima, seu alia veriori instantia;

Inter R. P. Fr. Iosephum a Novaria Ordinis Minorum Strictioris Observantiae Sancti Francisci Procuratorem specialiter constitutum ex una, et R. U. I. D. Don-Vincentium Andream Grolletum subpromotorem Fidei deputatum partibus ex altera, de et super casu excepto a Decretis fel. record. Urbani Papae VIII in Congregatione Sanctissimae Inquisitionis super non cultu editis, et publicatis anno 1634;

Visis Procurae mandatis in persona dicti P. Fr. Iosephi a Novaria;

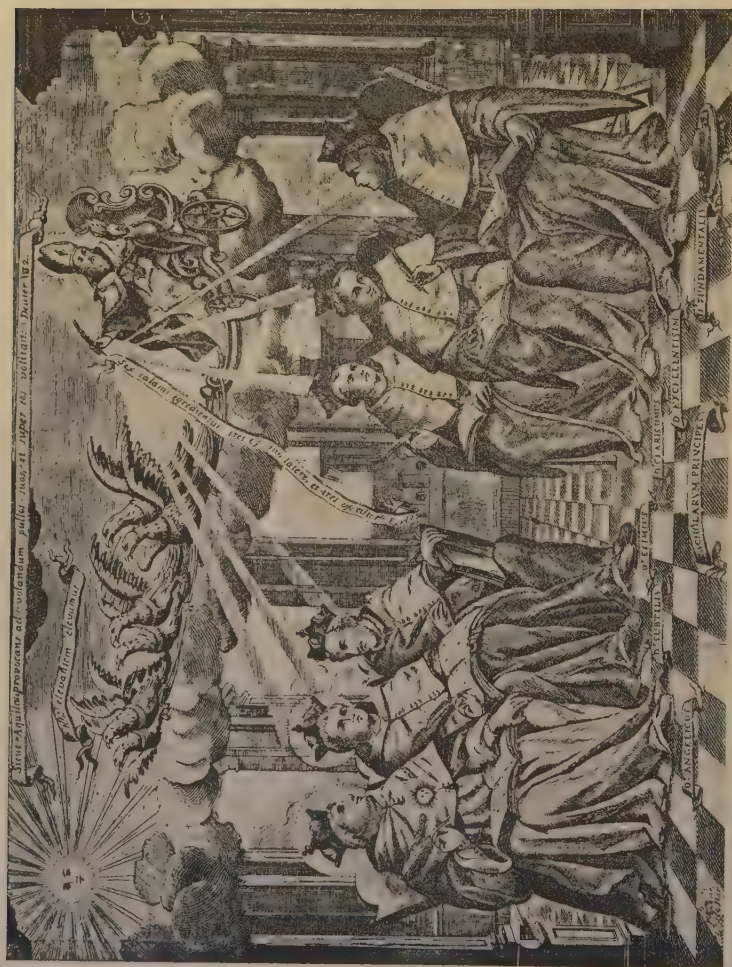
Visa instantia praefati P. Iosephi Procuratoris specialiter constituti;

Visa deputatione R. Fidei subpromotoris, Notarii Actuarii, et cursoris a Nobis specialiter facta;

Visis testium depositionibus coram Nobis legitime inductorum, iuratorum et examinatorum;

Visis Iuribus productis, et compulsatis;

Visis imaginibus antiquissimis dicti Ven. Servi Dei pictis in Ecclesiarum Altaribus, et aliis locis publicis existentibus cum

Imago ab Augustinianis Barcinone circa ann. 1700 aeri cusa, in qua Doctor Subtilis est cum aureola.

radiis et laureolis more Beatorum et Sanctorum et inscriptionibus cum titulo Beati et Sancti;

Visis peritorum recognitionibus, et depositionibus, et toto hujusmodi Causae Processu;

Ac visis videndis, et consideratis considerandis;

Christi nomine repetito,

Dicimus, decernimus, declaramus, pronuntiamus, et DEFINITIVE SENTENTIAMUS, *constare dicto Ven. Servo Dei Fr. Ioanni Duns Scoto cultum exhibitum fuisse supra centum annos ante praedicta Decreta fel. record. Urbani Papae VIII, et ad praesens exhiberi scientibus, et tolerantibus Ordinariis pro tempore.*

Et propterea declaramus causam istam versari inter causas exceptas a dictis Decretis, super non cultu editis, eisque nullatenus contraventum, sed sufficienter paritum fuisse et esse; et ita dicimus, decernimus, declaramus, pronunciamus, et definitive sententiamus, non solum praemisso, sed omni alio meliori modo, etc.

Ita pronunciavi ego Franciscus Maria Caraffa, Episcopus Nolanus, Index.

Lata, et lecta fuit praesens sententia per Illustr. et Reverendiss. D. Franciscum Mariam Caraffa, Episcopum Nolanum, pro Tribunali sedentem, et per me Notarium specialiter deputatum infrascriptum promulgata. Citato, et praesente dicto Admod. Rev. D. I. U. D. Don Vincentio Andrea Grolleto, subpromotore Fidei deputato, hac die sabbati duodecima Aprilis Millesimi Septingentesimi Decimi, praesentibus ibidem Adm. RR. DD. Michaële Decano, et prima dignitate Cathedralis Ecclesiae Nolanae, D. Iosepho de Philippis Cantore eiusdem, D. Iosepho Corazza, Archidiacono, D. Ioanne de Notariis Thesaurario ejusdem Cathedralis Testibus ad praedicta vocatis atque rogatis.

Ego Ioseph Carellus publicus Actuarius huius causae specialiter deputatus, Notarius Apostolicus, Curiae Episcopalis Cancellarius de omnibus praedictis rogatus fui, fidem facio et hic me subscripsi „.

QUARTA PARS. — CONTINUATIO CULTUS USQUE AD NOS,
VIDELICET, USQUE AD SENTENTIAM CONTINUATIVAM
NOLANAM 8 FEBRUARII 1906.

**Cultus continuatio in regno Neapolitano
et in Nolana Dioecesi.**

XXIII. — Ab anno 1710 usque ad nostra tempora, cultus iste non solum perseveravit per eadem illa monumenta, quae permanserunt, at multum excrevit per nova et multa alia quae accesserunt. In Regno Neapolitano et in Nolana Dioecesi in particulari, videre praestat sequentes imagines et testimonia: Beneventi (1718), imago Scoti, a Petro Cerce depicta, cum **aureola**, et titulo « **Beatus Scotus** », quae usque nunc asservatur in Collegio S. Antonii Urbis; — Hortae de Atella (1732), adest pictura Scoti in fornice Ecclesiae una cum **sanctis in gloria caelesti**; — Suessae Auruncae (1745), in Cathedrali, est pictura Scoti super **altare, inter sanctos**; — item Suessae Auruncae (1748), in loco Cellulae, videtur imago eiusdem Servi Dei super **altare, inter coeteros Sanctos**; — P. Michael Fontanarosa, O. M. (1785), de B. Virgine sermonem habens, sic ad Dei Servum transitum facit: « *Diciamo qualche cosa della **santità** del suo difensore* »; — Anonymus Neapolitanus (1854) de Scoto loquens ait: « *Commendabile fu la sua **insigne pietà*** »; — P. Venantius a Celano, Minister Generalis O. M., Neapolitanus (1853), dicit: « *L'opinione delle **sue virtù** (Scoto), di cui s'era pieno il mondo* »; — Professor Franciscus Prudeniano, Neap. (1858), de Scoto ait: « *E la Chiesa diè al **santo uomo*** »; — Ludovicus a Castroplano, in suo opere « La Vergine Maria ecc. Neapoli edito (1872), de Scoto habet:

« *La Vergine Maria è l'ispiratrice del suo genio* »; — Ephemeris Surrentina « *L'Eco di S. Francesco* » (1874) dicit Scotum fuisse: « *grande per la sua santità.... fu per questa sua santità, che acclamato santo in vita, lo fu anche dopo morto* »; — Alexander Cantoli, Bovinensis Episcopus (1877) Scotum recenset inter Sanctos: « **B. Ioannes Duns Scotus** »; — P. Bonaventura (1888) Surrentinus, O. Capuc. postea Episcopus S. Severi, in opere « *Il Paradiso Serafico* » pag. 16 vocat Scotum « **Beatum** » eumque ponit inter **sanctos**.

Quod vero spectat Dioecesim Nolanam in particulari, possunt afferri multa documenta probantia peculiarem servo Dei cultum reddi; — praeter enim imaginem publicae fidelium venerationi ab anno 1522 expositam eiusdem Servi Dei Ioannis Duns Scoti super **altare** Immaculae Conceptionis in Ecclesia Parochiali S. Ioannis Evangelistae oppidi Liberrorum, quae, ornata **aureola** circa caput et cum inscriptione subter eam: « **B. Ioannes Scotus** », et in primo Processu Nolano compulsata, perseveravit usque ad annum 1902, cum ob loci humiditatem corrosa sit tabula, in qua erat depicta, — habentur sequentia monumenta: — in Conventu Afragolae (1700), pictura Scoti cum **aureola**; — et alia de eodem tempore nunc asservata in Conventu Liveris, cum **aureola**; — in claustro conventu S. Ianuarii de Palma (1700), pictura Scoti cum **aureola**; — item ibi, alia est imago Ioannis Scoti super **altare** in Capella Immaculae Conceptionis; — in pago Saviani (1859), in fronte Ecclesiae Conceptionis Immaculae videntur tres statuæ, una B. Virginis in medio, et a duobus lateribus sunt illae S. Thomae Aquinatis et Servi Dei **Ioannis Duns Scoti**; — Historicus Nolanæ Dioecesis, Remondini, anno 1747, testimonium de Scoti cultu in sua Nolana historia referens, iure dicere potuit: « *È tenuto con*

molta venerazione *un quadro dell' Immacolata Concezione di Maria* (in Liveri), *nella quale è degna d' essere considerata l'immagine di Giovanni Duns Scoto con la corona di raggi d' oro e col titolo di Beato ».*

**Cultus continuatio extra dioecesim Nolanam.
Tituli beati et sancti.**

XXIV. — Praeterea cultus erga Dei Servum Ioannem Duns Scotum non se continuit intra Neapolitani Regni et Dioeceseos Nolanae fines, sed ubique gentium ita perstitit et excrevit ad nostram usque aetatem, ut evaserit **vere universalis, longe lateque diffusus et multis modis expressus.**

Praeter enim virtutum ac **sanctitatis famam**, quae de ipso Dei Servo fuit praedicata ab auctoribus omni fide dignis in eorum libris, quae, iuxta Iacobum Pignatelli (Consult. 244) *est argumentum cultus*, titulus **beati ac sancti**, aut appellationes **aequivalentes**, Ioanni Duns Scoto formaliter, publice et ecclesiastice fuerunt tributae: — Anno 1726, Düsseldorfii prope Coloniam, quidam Frater Minor in Epitome chronologica, typ. Liborii Ithali: « **Beatum Ioannem Duns Scotum** » vocat; — 1726, Londini typ. Smith, opus « Collectanea Anglo-Minoritica »: « **sanctum vita** » dicit; — 1732, Matriti, Ioannes a S. Antonio in sua Bibliotheca affirmat **Missae sacrificium celebratum** Officiumque Divinum persolutum fuisse « *in honorem B. Ioannis Duns Scoti* »; — 1732 Augustae Windelicorum, P. Marinus Panger, O. M. in « Theologia Scholastica... vocat Scotum: « **Virtutum miraculum... puritate vitae angelica Scotum quasi terrestrem Angelum enituisse... immortalem, correspondentem factis suis, mercedem recepit** »; — 1734, editus fuit « *Sermo de vita et sanctitate Scoti a quodam Tilsita* » in

4°; — 1737, Coloniae denuo editum fuit « Sacrarium Agrippinae » in quo, postquam locutum est de **reliquiis sanctorum** dicitur immediate: « *Porro in medio Chori in monumento editiori D. Ioannes Scotus... sepultus iacet* »; — 1745, Coloniae, Ioannes Matare in Dialogo etc. ait: « **sanctum in Coelis regnare confido** »; — 1746, Ioseph Ant. Ferrari, O. M. Conv. in « Philosophia... » Venetiis edita, dicit Scotum: « *a Regina Angelorum dilectum multum* » et quod « *insigni doctrinae singularem morum probitatem ac genuinam in Deum pietatem copulavit* »; — 1746, Ioannes Picazo, Doctor Theologiae, in « *Cursus...* » edito Compluti, de Scoto ait: « *Omnis semita iusti huius vere immaculata, certe subtilis...* »; — 1750, Venetiis, Mutinae, Mantuae, editum fuit Martyrologium franciscanum a P. Balthassare a Messana, in qua, 8 novembris, Scoto attribuitur titulus « **beati** »; — 1750, Lucae, Raynerius Franciscus Marczic in Apologia appellat « **sanctissimos viros, Alensem, Bonaventuram, Ioannem Scotum** »; — 1754, Budae, quidam Lector Prov. Bosnae Argentinae in opera « *Exemplar encomiorum* »: « *Non poterat non esse sapientissimus Scotus, qui id primum contendere, ut esset sanctissimus* »... Coloniae cum **magna sanctitatis opinione obdormivit in Domino** »; — 1757, Florentiae, « *I Secoli Serafici* » pag. 447: « **B. Gio. Duns, Scozzese, Dottore Sottile, difensore della Immac. Concez.** »; — 1765, Augustae Vindel., Dalmatius Kick, in « *Theologia...* » pag. 579, ait: « *Ioannes Duns Scotus, virtutibus et pietate celeberrimus* »; — 1772, Vercellis, P. Udalricus a Gablinga, Capucc. Lector Theologiae, in opere « *Imago Dei* » pag. 89 vocat: « **sanctitate conspicuum Ioannem Scotum** »; — 1776, Romae P. Flaminus a Latera, O. M., in « *Manuale dei Frati Minori* »: « *Colonia, dove Scoto morì santamente* »; — 1779, Parisiis, Ful-

gentius Férot in « *Abrégé historique* » dicit: « **Le bienheureux Jean Duns Scot** »; — 1803, Ferrariae, P. Aloysius Ant. a Cotiniola, in opere « *De Immaculata etc...* »: « *Vox resonat ubique de magno, tamque praeclaro illius propugnatore, ac zelatore venerabili, ac beati titulo insignito Doctore Subtili...* »; — 1808, Franciscus Longus De Verdello, in Martyrologio Franciscano, sexies habet « **B. Ioannes Scotus** » et quatuordecies « **sanctus** »; — 1829, Pesaro P. Benoffi, Min. Conv. in « *Compendio di Storia...* »: « *Altra splendidissima fiaccola dell' Ordine nostro si spense in terra e andò a risplendere in cielo, e fu il Ven. Giovanni Duns Scot* »; — 1854, Romae, in opere *Immaculae Conceptionis*, typ. Salviucci, legitur: « *Quanto onore oggi (11 Dic. 1854)... Quanta gloria, quanto gaudio maggiore non avrà Egli (Scoto) ora in Cielo?* »; — 1854, Parisiis, Paulus Sausseret, Parochus, in « *Apparitions* » inquit: « **Le bienheureux Scot** »; — 1855, Eugubii in quadam opella legitur: « **Tu, Divo Scoto** »; — 1855, Romae, in *Vita Scoti* edita cum adprobatione S. R. Cong., legitur: « *La memoria di Scoto restò in benedizione presso i coetanei e si conservò nei posteri con fama di santità* »; — 1855, Venetiis, P. Bernardinus a Portu Romatino, futurus Minister Generalis Ordinis Minorum, in quadam opella Scotum vocat: « **Uomo santo** »; — 1856, Lovanii, Gabriel Milis, in « *Oratione de Scoto* » loquitur: « **Vera ac magna sanctitate colendo.... quae de Scoti sanctitate... disseruimus, eo collimant ut sanctorum doctorum consortio annumeratus merito censeatur, utque cultus dubitae venerationis et invocationis tandem ab Ecclesia militante decernatur ei, qui iam indubie supponitur in triumphanti regnare cum Christo et cum omnibus sanctis eius... Faxit Deus O. M. peractum iri, puri Deiparae conceptus dogmate catholico iam prolato, ut huius mysterii propugnator praecipuus Ioannes Duns Sco-**

tus, *Doctor vere Subtilis, vere Marianus, beatorum albo adscribatur, hacque accidentali gloria in terris decoretur! Reposita est haec spes in sinu nostro* »; — 1857, Barchinone, P. R. Mestres, O. M. in « *Galeria... de Scoto* ait: « *Quam magnum erit gaudium nostrum si postquam vidimus mysterium Immaculatae Conceptionis ceu dogma fidei, haberemus etiam illud venerandi suum doctum et pium defensorem super altaria* »; — 1858, Coloniae, in *Instrumento recognitionis reliquiarum Scoti* legitur: « *Ossa Venerabilis Servi Dei Ioannis Duns Scoti, Doctoris Sublimis* (sic) »; — 1860, Salisburgi, in *Martyrologio Seraphico*: « *Giovanni morì in concetto di santità a Colonia* ». — 1865, Parisiis, Fridericus Morin in « *Dictionnaire de Philosophie* » habet: « *Les Franciscains le (Scot) regardent comme un saint* »; — 1865, Bolbec « *Année Franciscaine* » habet: « *L'éclat de sa sainteté* »; — 1865, Parisiis, *Annales Capuccinorum*, dicunt de Scoto: « *plusieurs églises l'ont honoré comme un saint* »; — 1869, Parisiis: « *Histoire littéraire de la France* » ait de reliquiis Scoti: « *les restes de Duns Scot sont honorés comme des reliques* »; — 1870, in *Gallia*, in foliis devotionis ter legitur titulus: « *B. Jean Duns Scot* » et bis titulus « *sancti* »; — 1874, Parisiis, Plancy et Darras, in « *Grande vie des Saints* » pag. 1350, de Scoto haec gloriosa: « *Les vertus l'emportèrent sur son génie. Notre Seigneur honora par des miracles le défenseur de sa mère. Les peuples qui le regardaient un saint, lui ont donné le nom de Vénéérable, et l'Eglise nous permettra peut-être un jour de l'appeler bienheureux* »; — 1875, Bar-le-Duc, Paulus Guérin, in « *Palmier Séraphique* » dicit: « *Le bienheureux Jean Duns Scot, Docteur* »; — 1879, Venetiis, in *Martyrologio Franciscano*, legitur: « *Beati Ioannis Duns Scoti* »; — 1878, Bar-le-Duc « *les petits Bollandistes, vies des Saints par Mg. Gué-*

rin, tomo XV. pag. 686 : « Duns Scot a été... **un grand modèle de sainteté** ». — 1879, Parisiis, P. Maria Leo Patrem, in « Tableau Synoptique » Scotum vocat: « *Grand et saint Docteur* »; — 1881, Lemovicis, in opere « Assertiones centum » habetur: « **Sainteté du B. Jean Duns Scot** »; — 1882, Parisiis, P. Maria Bonaventura, in « Revue Franciscaine », pag. 163, de Scoto scribit: « **B. Jean Duns Scot** »; — 1881, Coloniae, R. mus Ioseph Müller, hodiernus episcopus suffraganeus, in Biographia Scoti: « *dubitari nequit quin Scotus virtutes christianas modo heroico coluerit... Fratres Minores custodes et conservatores monumenti beati illorum magistri...* »; -- 1882, Parisiis, Abbas Darras in « Histoire de l'Eglise » Scotum appellat: « **saint Religieux** » et « *il était considéré comme un saint* »; — 1882, Assisii, Ludovicus Bennasuti, Archipresbyter Cereae, in « S. Francesco e Dante »: « *alla quale (definizione dommatica) chi fe dal cielo più plauso dovette essere stato certamente il glorioso Francesco, e il non men glorioso suo figlio fra Giovanni di Duns* »; — 1882, Senis, P. Anastasius Bocci, in « Il vero amico del popolo » de Scoto: « *e questo (il popolo) alla sua volta a venerarlo come santo... Zelantissimo cultore della evangelica povertà, come d'ogni altro precetto e consiglio della Regola Francescana, sembrava rivivere nel nostro Scoto il Patriarca dei poveri... Martire della Carità, moriva a Colonia* »; -- 1884, Parisiis, P. Leo de Clary in « Auréole Séraphique » legitur: « **B. Jean Duns Scot... — il fut un Saint** »; — 1884, Sancti Iacobi Compostellae, « el Eco franciscano » habet: « **La fama de sus heroicas virtudes està confirmada por el unanime testimonio de cuantos con mayor o memor extension han escrito su biografia** »; — 1885, Bononiae, quoddam folium popolare ab Ordinario approbatum: « *Questo astro luminoso del*

cielo serafico, Scoto, repentinamente s'eclissò... **ricco di meriti e di virtù...** *E parve che volesse Dio innanzi tempo coronarlo di ben meritato premio in cielo...* »; — 1885, Parisiis in « Vita S. Francisci » pag. 321, legitur: « **Bienheureux Duns Scot** »; — 1885, Parisiis, P. Arsenius, Provincialis Capuccinorum vocat: « **Beato Giovanni Scoto** »; — 1886, Taurini, Cardinalis Alimonda, in « Il Dogma dell'Immacolata...: « *Vi è Giovanni Scoto, che noi chiameremo l'Isaia o l'Ezechiello dell'Immacolata...* »; — 1887, Burdigalis, « Revue franciscaine: « *dans la première partie de notre article sur le bienheureux Jean Duns Scot* »; — 1888, S. Iacobi in Hispania in « El Eco Franciscano » legitur: « **B. Iuan Duns Scoto** »; — 1889, Fulginei, P. Prosper a Martiniaco, D. Cap., in « La Scolastica... »: « *Scoto gode di culto immemorabile... L'Ordine francescano invoca il momento in cui sulla fronte del Dottor di Maria faccia splendere l'aureola della santità* »; — 1889, Orihuelae, P. Fr. Manuel Malo, in « Defensa...: « *segun lo que la piedad, la sabiduria y prudencia humana pueden iuzgar es santo: un gran santo* »; — 1893, Barcinone, « Revista franciscana » ait: « **Protector del mes: El Beato Iuan Duns Escoto** »; — 1895, Roubaix, P. Theogonus Parisiensis: « *Récit d'une guérison, pieusement attribuée à l'intercession du Docteur de Marie, le bienheureux Jean Duns Scot* »; — 1897, Mediolani, Annales Capuccinorum: « *le sue virtù e le sue opere, di tanta gloria a Maria e alla Chiesa, resero i suoi giorni pieni di meriti e di esempi di eroiche virtù, degne in tutto di essere imitate... la sua santità risulge tuttavia di ben meritati splendori... il culto che gli prestano i fedeli... fra non molto il Vicario di Cristo deporrà sulla fronte l'aureola di santo* »; — 1897, Pictavii, quidam in « Le Tiers-Ordre franciscain » pag. 32: « *le bienheureux Duns Scot* »; — 1898, Hieroso-

ymis, P. Ludovicus a Motta, in « Metodo...: *« Scoto, oltre ad essere un buono e santo religioso, è un grande Dottore »*; — 1898, Hierosolymis, P. Paschalis a Perusio, de Servo Dei dicit: « *Sedibus additur coelestis Aulae* »; — 1899, Claris Aquis, in Hetruria « *Aureola Seraphica* » pag. XII, habet: **B. Duns Scoto** »; — 1899, Oeniponte, P. Hurter S. I., in suo libro inscripto « *Nomenclator* » ait: « *Scotus virtutibus ita exornatus ut a Sodalibus Venerabilis vel Beatus salutetur* »; — 1899, Québec, in America Nordica, quidam in opere « *Nos Saints* » dicit: « **B. Jean Duns Scot, Docteur de Marie** »; — 1900, Auch, P. Otho Ransan, in opere « *L'Aquitaine Séraphique*, ait: « *Duns Scot laissa la réputation d'un saint... La vénération qui a toujours entouré son souvenir* »; — 1900, Quiti, in America Meridionali, Fridericus Gonzaga, Ibarrensis E.pus, dicit: « *Tengo la convicción íntima de que Juan Duns Escoto fué un santo* »; — 1900 Limae, Iosephus, E.pus Loiensis, habet: « *Tan preclaro y santo Varon* »; — 1901, Mediolani, P. Ferdinandus Diotallei in « *Filotea Antoniana* » pag. 17 appellat: « **B. Giovanni Duns Scoto** »; — 1901, Niciae, L. de Kerval, in « *Le Couvent des Frères Mineurs de Cimiez*, vocat: « *Le bienheureux Duns Scot... Duns Scot est en possession du titre de bienheureux, et jouit, en certains lieux, d'un culte mémorial* »; — 1902, Claris Aquis, P. Marianus Fernandez, opellae « *Grammaticae speculativae* » praeponit titulum « **B. Ioannis Duns Scoti** » et dicit: « *fidelium devotio in Ioannem Scotum semper exarsit* »; — 1902, Florentiae, Augustus Conti Philosophus sic Dei Servum laudat: « *Il Dottor Sottile, già in cielo egli è beato* »; — 1902, Bastiae, in Corsica, in ephemeride « *La Nacelle de St. François*, habetur: « *Le B. Jean Duns Scot* »; — 1902, Valentiae, Patres Capuccini de Orito, dicunt: « *Este convincimiento de la santidad de Escoto...* »;

— 1903, Capitulum Saxoniae in postulato affirmant de Scoto: « *certam esse atque constantem opinionem publicam de fama sanctitatis ipsius Doctoris pluribus monumentis antiquis et modernis firmatam* »; — 1903, Taurini, « Il pensiero della Domenica » ait de Scoto: « *poco dopo si chiamava in paradiso il devoto suo servo, Apostolo invitto del bel suo privilegio* »; — 1903, Le Hâvre, in Gallia, P. Deodatus Maria de Basly in ephemeride « La Bonne parole » de die 25 Decembris vocat: « **Le B. Duns Scot** »; — 1903, Romae, P. Paulus Maria Sevesi appellat: « **Il b. Giovanni Duns Scoto** »; — 1903, Valentiae, P. Cherubinus a Carcagente in « Apologia » etc. dicit: « *Escoto es un santo, un gran santo* »; — 1903, Votum Capituli Generalis Ordinis Fratrum Minorum Romae celebrati habet: « *Causa Beati Ioannis Duns Scoti indefesso zelo promoveatur* »; — 1904, Burgos, R. mus Gregorius Maria Aguirre, Archiepiscopus Burgensis: « *Un Varon umilissimo de virtudes admirables... falleciendo santamente...* »; — 1904, Votum provinciae Valentiae Fratrum Minorum affirmat Scoti: « **cultum antiquissimum et extensissimum intra et extra Ordinem Minorum** ».

Imagines cum aureola.

XXV. Huiusmodi Sancti et Beati titulos, quos auctores cuiusque ordinis Servo Dei tribuerunt, pictores et sculptores figura et coloribus vividius expresserunt, eum pingentes aut sculptentes, sive cum **aureola**, sive cum aliqua divina apparitione, sive cum aliis beatitatis signis, locorum Ordinariis vel tollerantibus, vel non obstantibus, vel adprobantibus.

Quare per omne tempus, factas imagines Servi Dei observamus, seu parvas populis distributas, seu magnas in locis publicis, in Ecclesiis, super altaribus, publicae fidelium venera-

tioni expositas, quarum praecipuas nominamus: — 1709, Dorsten, in Germania prope Coloniam, tabula ex **voto** plurium iuvenum studiis vacantium facta, in qua Scoto B. Virgo **apparet**; — 1732, Augustae Vindelicorum, in opere « Marini Panger Theologia », Pueri Iesu **apparitio** ad Scotum; — 1730, Budapest, imago Scoti cum elogio: « **Divus Scotus** »; — 1730, circiter, Moitae, in Corsica, in Sacrario Ecclesiae Parochialis, tabula cum titulo: « **beatus Ioannes Duns Scotus** »; — 1750, Uberlingen, in Germania, in Ecclesia Parochiali, imago super **altare maius et inter sanctos**; — 1750, Cracoviae, imago Scoti cum **aureola** et inscriptione quod: « *erat speculum virtutis mirabile* »; — 1750, Viennae, imago Virginis ad Scotum apparentis, cum elogio apposito: « *Studuit paupertati, humilitati, puritati, obedientiae, ceterisque virtutibus, quae ad christianam perfectionem pertinent* »; — 1750, Lankwitz, in Austria, imago cum **aureola** et titulo **beati**; — 1750, Barcinone, in Hispania, imago Scoti a PP. Augustinianis cusa cum **aureola**; — 1785 Valentiae, imago Scoti super **altare** cum **aureola**; — 1800, Romae, in atrio Basilicae SS. XII Apostolorum, imago Scoti in marmore insculpta cum **aureola** et titulo **beati**; — 1830, Canali, in Pedemontio, in Ecclesia Fratrum Minorum, imago Scoti cum S. Antonio super **altare**; — 1840, Wicedenburghi, in Germania, imago Scoti cum **splendoribus circa caput**; — 1860, Mediolani, imago Scoti, a Vallardo edita, cum titulo **beati**; — 1875, Galceti, prope Pratum in Tuscia, imago Scoti super **altare**, cum **aureola** et inter **sanctos**; — 1879, Parisiis, in Ecclesia Fratrum Minorum, imago super **altare** Conceptionis; — 1880, in Ecclesia Conventus Fratrum Minorum loci Incontro, in Tuscia, imago Scoti super **altare**; — 1882, Bruxellis, arbor Seraphica, in qua Scotus est cum titulo: « **beatus** ». — 1890, Cimellae prope Niciam, imago Scoti cum **aureola**;

— 1890, Romae, in Sacello Ministri Generalis O. Minorum, imago Scoti cum stella in fronte, inter **sanctos** et super **altare**; — 1904, Romae, in Expositione Mariana pro commemorando 50 anno a Definitione Dogmatica Immaculae Conceptionis in palatio Lateranensi habita, sub n. 73, imago Scoti cum **aureola** et titulo **beati**, a P. Ignatio Ignudi, O. M. Conv. exposita; — 1904, in Aula Capitulari Conventus Principis Ordinis Minorum, in Collegio S. Antonii Urbis, pictura muralis Ioannis Duns Scoti cum **aureola** et titulo **beati**.

Alii multiplices cultus actus.

XXVI. — Sequentes pariter cultus actus enumerandi sunt: — **distributio** foliorum, quibus Scoti nomen devotis datur, ut **sanctus Protector** menstrualis, et cui preces peculiares cunctis diebus offerendae sunt; — cellarum inscriptio ad Scotum cum **beati** titulo; — **nomen eius** datum in baptismo; — **novenaria** celebrata; — **Missae** festive **cantatae** in eius honorem die 8 Novembris pro commemorando eius obitu; — **Lectio martyrologii** quotidiana, in quo Scotus refertur cum titulo **beati**; — **reliquiarum** eius **conservatio** a pluribus diversorum locorum tamquam de **sancto** et inter aliorum Sanctorum **reliquias**; — **miracula** patrata, aut gratiae per eius intercessionem **obtentae**, Romae, in Regno Neapolitano, Canavese, in Sardinia, in Scotia, in Hispania, Hierosolimis, in Aegypto, Rezzati, in Gallia, in Perù, in Hungaria, ab ephemeridibus publicatae; — reliquiarum eius **visitatio** anno 1858 multa cum solemnitate peracta ab Episcopo suffraganeo Coloniensi, Chirurgo et Canonicis assistentibus, — necnon alia de anno 1870; — peculiaris eius sepulchro **veneratio**, supra terram elevato, ab hodierno Archiepiscopo Coloniensi, E.mo Cardinali Antonio Fischer tributa die 14 Maii 1905, qua pro festivitatum in honorem quinquagesimi anni a Definitione

Dogmatica Immaculatae Conceptionis Coloniae celebratarum complemento, una cum Clero et populo, Ecclesiam, in qua Venerabilis Servi Dei Ioannis Duns Scoti corpus quiescit, solemniter adivit, eius virtutes et laudes e suggestu praedicavit et postea ad eius sepulcrum, floribus et luminibus adornatum, accessit et ante ipsum una cum Fratribus Minoribus oravit.

Vota Episcoporum.

XXVII. — Hucdenique, pro coronide, accedunt vota Congressus Lugdunensis de anno 1900, Congressus Tertiariorum Buenarensium, Capituli Generalis Ordinis Minorum de anno 1903, Capituli Provincialis Provinciae Saxoniae, in qua Scoti ossa quiescunt, familiae Conventus Coloniensis, Congressus Internationalis Marialis de anno 1904 Romae habiti, in quo exprimitur desiderium: « *che per nuova gloria di Maria Santissima e dell'Ordine Serafico intero, si degni concedere alla Chiesa la novella gloria di venerare beato e santo il grande Apostolo dell'Immacolata Concezione* » (Giardinetto di Maria, genn. 1905). Quibus addenda vota omnium catholicarum ephemeridum, omnium fere Episcoporum Catholicorum, et in particulari decem et octo Eminentissimorum Cardinalium S. R. E., qui in suis postulatoriis litteris Summum Pontificem Pium X, Venerabilis Servi Dei Ioannis Duns Scoti sanctitatem affirmantes et praedicantes, instantissime exorant, ut eum inter **beatos** accenseat.

Ex quibus omnibus constat cultum Dei Servo Ioanni Duns Scoto, Immaculatae Conceptionis Doctori, redditum, esse memorabilem, antiquissimum, longe lateque diffusum, et ad aetatem usque nostram perstare, videntibus et adprobantibus locorum Ordinariis cuiusque ordinis et dignitatis non solum, sed etiam, annis 1619 et 1642, fiventibus duobus Legatis a

Latere, qui personam gerunt Summi Pontificis et quorum etiam unus fuit, postea Summus Pontifex, Alexander Septimus.

Sententia definitiva.

XXVIII. — Unde iure meritoque R. mus D. nus Aloysius Ranieri, Magister in S. Theologia, et Pro-Vicarius Generalis, Iudex Deputatus, in Processiculo Additionali Nolaee constructo, auditis testibus de iure et innumeris compulsatis documentis, antiquis et novis, definitive sententiavit die 8 Februarii 1906:

« Nos Aloysius Ranieri, S Theologiae Magister, Cathedralis Ecclesiae Nolanae Canonicus Decanus, Ill. mi ad R. mi D. ni Agnelli Renzullo, Episcopi Nolani, in spiritualibus et temporalibus Vicarius et Officialis Generalis, ab eodem Ill. mo ac R. mo D. no Agnello Renzullo Episcopo Nolano Iudex deputatus pro conficiendo processu super Casu Excepto a Decretis s. m. Urbani Papae VIII, seu super Cultu ab immemorabili tempore exhibito Servo Dei Ioanni Duns Scoto Ordinis Fratrum Minorum; Christi nomine invocato, pro Tribunali sedentes, et solum Deum prae oculis habentes, per hanc Nostram definitivam sententiam, quam de Iuris peritorum consilio his scriptis ferimus in Causa Beatificationis eiusdem Servi Dei Ioannis Duns Scoti, Beati nuncupati,...

« Visis Decretis mox recensitis;

« Viso Processu in hac R. ma Nolana Curia anno Domini 1710, auctoritate sua Ordinaria formiter confecto ab Ill. mo ac R. mo D. no Francisco Maria Caraffa, Episcopo Nolano, de quo transumptum publicum cum debitis authenticationibus a S. R. C. Cancellario habuimus, quem Nos attente examinatum et iuxta iuris tramites repertum, quantum opus esset, adprobavimus;

« Visis iuribus et novis documentis cum debitis legalizationibus exhibitis, tum hanc Nolanam Dioecesim, tum alia loca spectantibus, in hoc Processiculo Additionali, auctoritate Nostra

Delegata, et iuxta Instructiones a S. R. Congr. Ordinario transmissas constructo;

« Visis peritorum depositionibus circa imagines vel monumenta, ab Ordinariis electorum vel admissorum;

« Auditis etiam novi testibus;

« Ex quibus duobus Processibus, iuribus et documentis, antiquis et novis, rite compulsatis constat... cultum Dei Servo Ioanni Duns Scoto, Immaculatae Conceptionis Doctori, redditum, esse immemorabilem, antiquissimum longe lateque diffusum et ad aetatem usque nostram perstare, videntibus et adprobantibus locorum Ordinariis, cuiusque ordinis et dignitatis.

« Quapropter, visis videndis et consideratis omnibus considerandis; Christi Nomine repetito, per hanc Nostram definitivam sententiam dicimus, decernimus, declaramus, pronuntiamus ac definitive sententiamus **publicum et ecclesiasticum cultum Venerabili Servo Dei Fratri Ioanni Duns Scoto, Ordinis Fratrum Minorum, Beato vel Sancto nuncupato, ab immemorabili tempore fuisse praestitum, eumque numquam intermissum adhuc perdurare, ac propterea constare de casu excepto a Decretis felicitis recordationis Urbani PP. VIII.**

« Et ita dicimus, decernimus, declaramus, pronuntiamus et definitive sententiamus, non solum praemisso, sed et omni meliori modo et forma, quibus de iure.

« Aloysius Can. Dec. Ranieri Iudex deputatus.

« Lecta, lata et publicata fuit haec sententia in Oratorio Episcopalis Palatii et per me Notarium Actuarium promulgata, citato et praesente R.mo D.no Vincentio Parocho Cavallaro, Promotore fiscali, hac die VIII Februarii anno millesimo nonagesimo sexto et praesentibus R. D. Alfrido Del Priore et Paulino De Simone, testibus, ad praemissa specialiter vocatis, habitis et rogatis.

« Et ego Can. Vincentius Raiola Notarius Actuarius de hi-

sce omnibus fidem facio ac testor, et hic una cum iisdem testibus me subscribo:

« Notarius Actuarius deputatus Vinc. Can. Raiola.

« Sac. Alfridus Del Priore, Testis interfui.

« Sac. Paulinus De Simone, Testis interfui ».

Romae, ex Postulatione Generali, in Collegio S. Antonii, 124 Via Merulana 8 Ianuarii 1907.

IMPRIMATUR

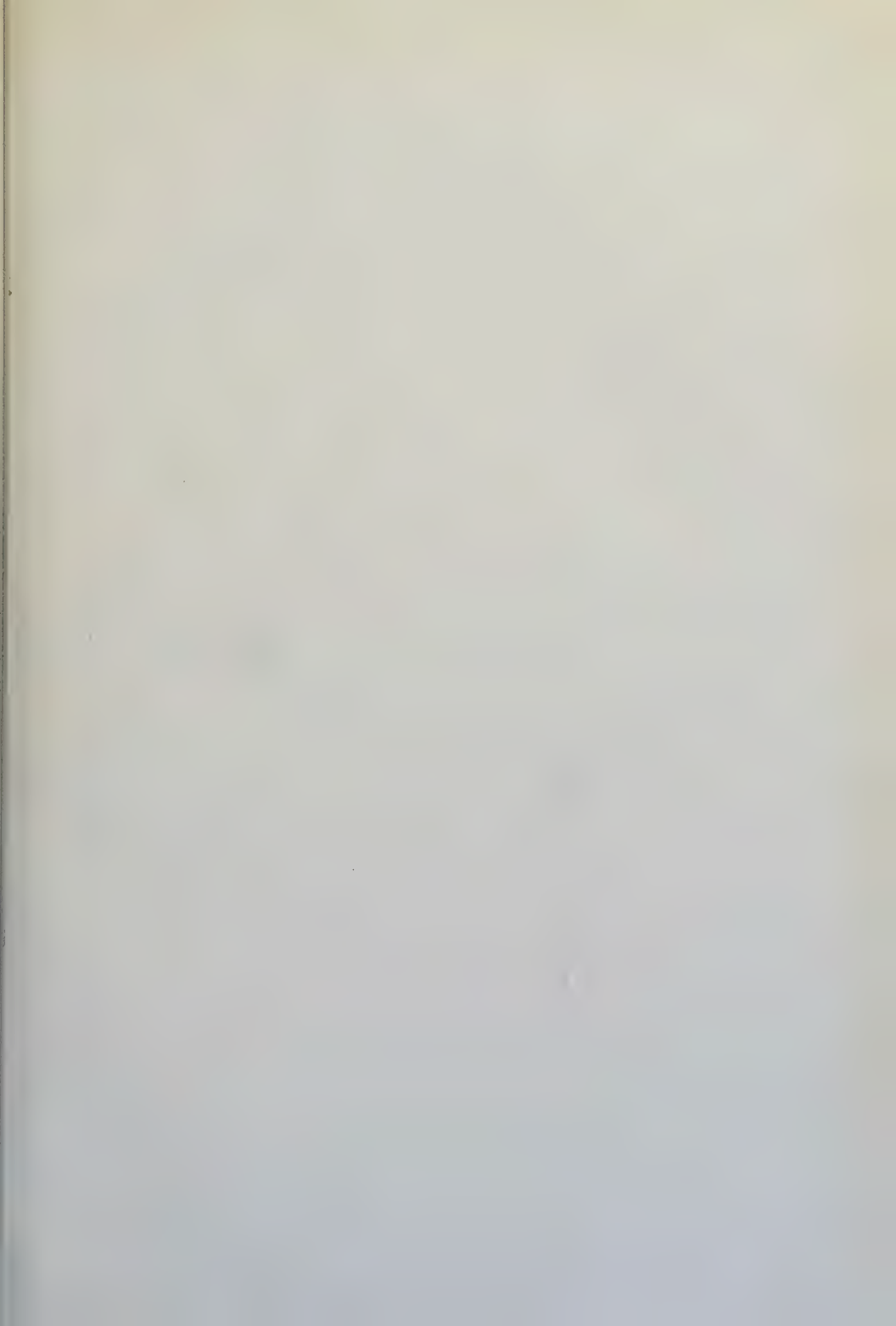
FR. DIONYSIUS SCHULER - *Minister Generalis*
Totius Ord. FF. Minorum.

IMPRIMATUR

FR. ALBERTUS LEPIDI O. P. S. P. A. Magister.

IMPRIMATUR

IOSEPH CEPPETELLI Patr. Const. Vicesg.

S. AUGUSTINUS
 Scholarum Catholicarum Doctores omnes illustrans.

R. P. F. MICHAËLIS HOYER
ORD. FF. EREM. S. AUGUSTINI
IN COLLEGIO INSULENSI EIUSDEM ORDINIS SCHOLARUM
PRAEFECTI VIGILANTISSIMI

ORATIO ENCOMIASTICA

DE

SANCTITATE VITAE ET DIVINA SAPIENTIA

VENERABILIS

IOANNIS DUNS SCOTI

DOCTORIS MARIANI ET SUBTILIS

QUONDAM DUACI TYPIS VIDUAE PETRI AUROY SUB PELICANO AUREO

ANNO MDCXL DIVULGATA

DENUO ANNO MDCCVII COLONIAE AGRIPPINAE

APUD IOANNEM EVERHARDUM FROMART

CURA CUIUSDAM PATRIS AUGUSTINIANI

ET HOC ANNO MCMVI

AD CLARAS AQUAS

IN PERIODICO "ACTA ORDINIS FRATRUM MINORUM"

QUARTAM HANC EDITIONEM ACCURATE

EDIDIT

P. FRANCISCUS M. PAOLINI

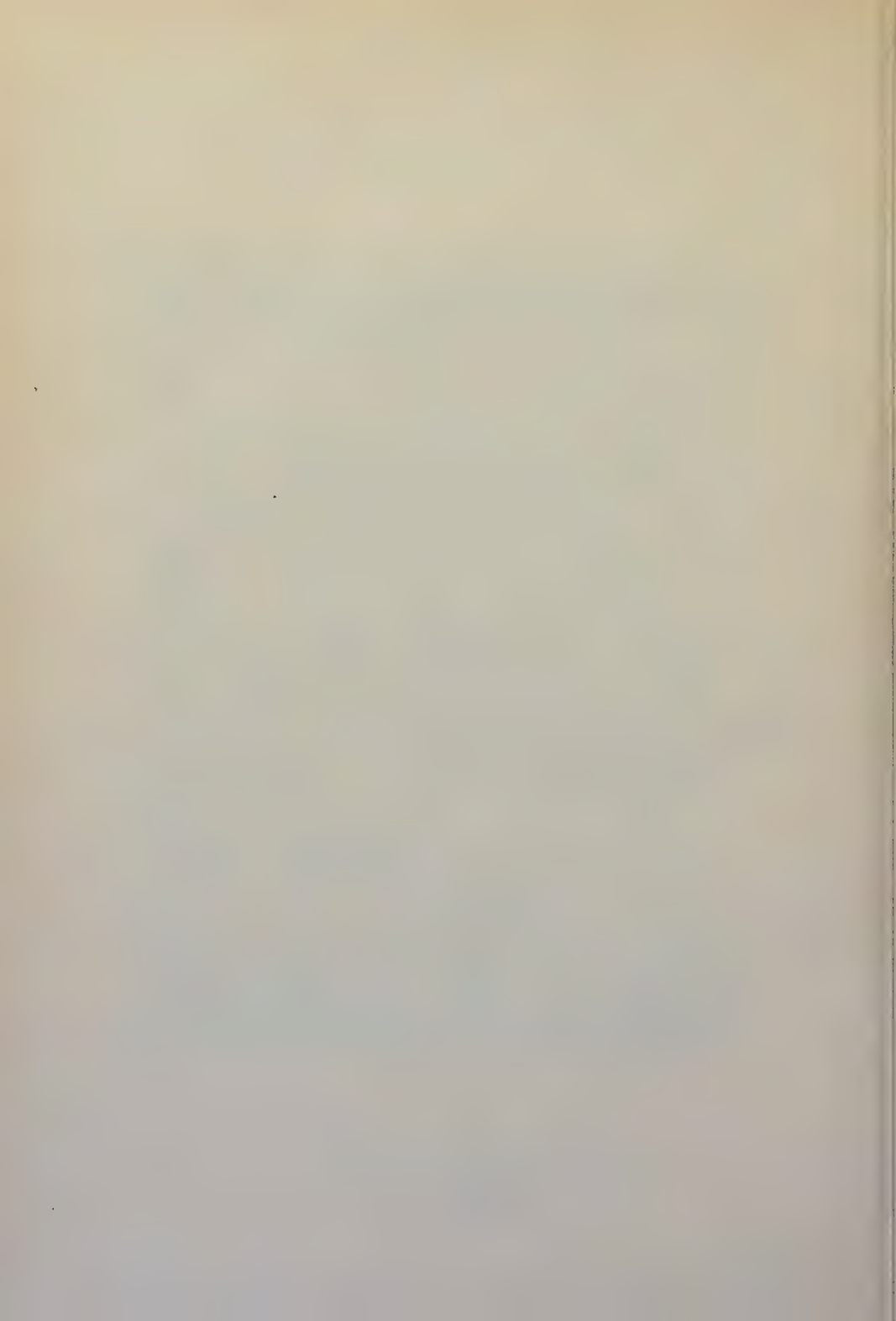
POSTULATOR GENERALIS O. F. MIN.

ROMAE

EX TYPOGRAPHIA PONTIFICIA INSTIT. PII IX
Via s. Prisca N. 8. 9. (Aventino)
1906.

Q. R. P. Antonio Witmer
O. M. Cap: Mist
Provincial
in obsequium
p. Fr. M. Paolini
Postulator
24. aug. 1907

EMO
SEBASTIANO CARDINALI MARTINELLI
EX AMPLISSIMO
EREMITARVM S. AVGVSTINI ORDINE
QVAE MIRIFICE EXSCRIPSIT
IN DOCTORIS FRATRVM MINORVM ELOGIVM
QVIDAM
AVGVSTINIANAE FAMILIAE ALVMNVS
CVM OSCVLO SACRAE PVRPVRAE
DICAT

EDITOR.

Q RATIONEM hanc Encomiasticam anno 1637 exaratam Duaci edidit anno 1640 cum Superiorum adprobatione P. Michaël Hoyerus, ex amplissimo Ordine Eremitarum S. Augustini, Collegii Insulensis in Gallia Praefectus vigilantissimus. Secunda vice edita fuit Coloniae Agrippinae anno 1707 cum praefatione ab alio P. Augustiniano Coloniensi eidem praefixa. Qua editione utimur, capitulis tantum a nobis interpositis ad rerum clariorem intelligentiam.

De eius auctore sequentia damus excerpta ex opere:
« *Postrema saecula sex Religionis Augustinianae in quibus breviter recensentur illustriores Viri Augustinenses qui sanctitate et doctrina floruerunt post magnam Ordinis unionem peractam anno 1256 ab Alexandro IV usque ad haec tempora per Fr. Iosephum Lauteri Ligur-Lodanensem Augustinianum. Tolentini ex Typographia Guidoni 1659* ».

Pag. 343.

« FR. MICHAEL HOYERUS

« Michaël Hoyerus, Belga, vir fuit Rethoricae atque Poësis egregie doctus, ut ea, quae typis edidit, opuscula testantur. Praefatas artes in variis Ordinis Gymnasiis Augustinianos Alumnos edocuit, fuitque etiam Insulensis

Prior atque studiorum Praefectus. Extremum vitae suae diem morte confecit Insulis anno 1650.

« Praeter nostrates commendant illud etiam Franciscus Toppeus atque Antonius Teissier, aliique externi. Opera eius quae praelum cognoverunt, sunt: 1. *Flammulae amoris S. P. Augustini versibus et iconibus exornatae*, 2. *Idea vitae religiosae*. 3. *Epicedium in obitu P. Henrici Lancillotti*. 4. *Theatrum castitatis, sive Susanna et Gamma*. 5. *Tragoedia sive S. Theodora V. et M. cum aliis poematibus*. 6. *Historiae tragicae sacrae et profanae decades duae*. 7. *Oratio encomiastica de Sanctitate vitae et Sapientia Ioannis Duns Scoti* ».

In hoc ultimo opere, ut patet, vitae Sanctitatem ac Sapientiam Ioannis Duns Scoti mirifice exaltat. Quod testimonium Doctori nostro ab extraneo tributum edere nobis placuit, salvis semper Decretis Papae Urbani VIII, quibus refragari nullatenus intendimus.

Occasio peropportuna videtur. In Curia Nolana Processus de cultu immemorabili Ioanni Duns Scoto, Beato et Sancto nuncupato, terminatus est per sententiam favorabilem die 8 februarii 1906 latam, et nunc exhibetur *Sanctae Sedis* confirmationi supremae.

Opportuna etiam dicenda est, si consideremus quod anno 1908 sextum recurrit centenarium a beata Ioannis Duns Scoti morte.

Interea, Oratio haec encomiastica eamdem Sanctitatem pulchro testimonio confirmat cunctisque depraedicat.

Quae de vita, virtutibus, Sanctitate et divina Sapientia Scoti P. Michael Hoyerus verbis elegantioribus edixit Lovanii et Duaci in Gallia, sui confratres Hispani solemniter, circa annum 1700. Barcinone per imaginem aere cusam, quam heic reproducimus, expresserunt cum Superiorum permissu, videlicet, Sanctitatem Scoti per aureolam caput eius ornantem, sicuti S. Thomae, et per illustrationem Sapientiae a Sancto Augustino receptam.

Non minora habent Augustiniani antiqui.

P. GOTSCHALCUS HOLEN, Lector S. Theologiae, Ordinis Augustiniani, in prima medietate saeculi XV, in suo Sermone de Conceptione, in Volumine Suorum Sermonum anno 1517 Hagenaw edito, dum sententiam de Immaculata Conceptione probare conabatur, de Ioanne

Scoto, ab eo inter **famosos Doctores** reposito, haec gloriosa pronuntiabat populis:

« Probatur idem cum quinque famosis Doctoribus... Secundus Doctor est Ioannes Scotus super III sentent., ubi determinat Virginem sine peccato originali per rationes subtiles esse conceptam. Ut quilibet agnoscat *qualem devotionem* habuit praefatus Doctor *circa Virginem et eius Conceptionem*. Nam existens Parisiis *proposita illa questione*: « Utrum Beata Virgo esset Concepta in peccato originali ». Sed praedictus Doctor audiens talia, quamvis esset parvae staturae inter illos, attamen *omnibus altior et subtilior fuit intellectu, accinctus gladio Spiritus Sancti*, omnia dicta eorum recitavit et rationes solvit et superaddens multas rationes probantes Beatam Virginem non esse Conceptam in peccato originali. Omnes igitur *stupefacti de tam subtilissima intelligentia* decreverunt quod *de cetero Scotus Doctor Subtilis* vocaretur ».

Validis his testimoniis adiunguntur multa alia documenta et monumenta cuiusque generis iam a Scoti morte ab omni tempore, in omni loco, et ab auctoribus cuiusque ordinis et status data, necnon vota Episcoporum fere totius orbis, confirmationem cultus immemorabilis Ioanni Duns Scoto praestiti a Sancta Sede postulantium.

Praestat vero hic specialiter referre VOTUM pro Scoti Beatificatione, quod CONGRESSUI INTERNATIONALI MARIANO, cui praeerant plures Cardinales, Episcopi et praeclari viri cuiusque ordinis, pro 50° anno a definitione Immaculae Conceptionis solemniter commemorando a die 30 nov. ad 4 dec. 1904 Romae habito, ab Illmo ac Rmo Dño S. A. TOUCHET, Episcopo Aurelianensi, in Gallia, praesentatum, ita a CONGRESSUS MODERATORIBUS expressum fuit aliisque votis adiunctum in relatione eiusdem Congressus, edita in periodico « *Il Giardinetto di Maria, ufficiale per il Circolo dell' Immacolata* » Gennaio 1905. Direttore Mgr. Giacomo Radini Tedeschi ». ROMA, TIPOGRAFIA ARTIGIANELLI, pag. 35.

« DUNS SCOTO. — Il personaggio che nel Congresso Mariano, tra i divoti di Maria, non veduto, fu più presente sulle labbra di tutti, è il VEN. DUNS SCOTO, gloria tra le prime dei Frati Minori Francescani.

« Se nel Congresso la delicata riverenza alla S. Sede obligò a non formulare voti relativi ad istanze da sottoporle, noi sappiamo però di *fare cosa grata a quanti amano la Vergine Immacolata*, invitando i fedeli a pregare Iddio che, per *nuova gloria di Maria SS.ma e dell'Ordine Serafico intero*, si degni concedere *alla Chiesa la novella gloria di venerare* BEATO e SANTO il GRANDE APOSTOLO DELLA IMMACOLATA CONCEZIONE ».

Romae, ex Collegio S. Antonii, 124 Via Merulana, die 4 octobris 1906.

fr. FRANCISCUS M^a. PAOLINI,
Postulator Generalis O. F. Min.

TRI-UNI RELIGIONI SERAPHICAE ⁽¹⁾

TRI-UNI sacratissima Deitati, tri-una es, amplissima Religio Seraphica. TRINITATEM in te fecit foecunditas, qua stellas coeli splendore praecedis et numero. UNITATEM loquitur *seraphicus*, quo vivis, viges, vires et in aevum perennas, spiritus. Nec mirum, ut enim non esses SERAPHICI PATRIS proles degener, *seraphica* debebas esse, *seraphica* es verbo, opere *seraphica*, imo tota es *seraphim*, assiduum Ecclesiae fulcrum et continuum divinae Providentiae miraculum. *Seraphico* hoc spiritu in actus heroicos animari sueta, seriam pro CANONIZATIONE DOCTORIS tui SUBTILIS et MARIANI mentem nuper adiecisti, eiusque impulsu concordi studio et animorum consensu adusque tumbam venerabilis SCOTI ablegasti Adm. R. P. Iosephum a Novaria tanti operis industrium ac indefessum promotorem, et quidni bene sperare liceat de CANONIZATIONE DOCTORIS, merito SU-

(¹) Praefatio haec est Patris Nicolai Giskens, qui fuit testis in Processu Coloniensi anno 1706 constructo, quisque tunc erat Augustinianorum Prior Conventus Coloniensis.

BTILIS, quia MARIANI, et quia MARIANI, merito SANCTI. SCOTUS, quia SCOTUS (nam graece tenebras indicat) ut fuit vita et doctrina plane SUBTILIS, etiam vita meliore potitus est *subtiliter* SANCTUS, et iam omnem *eius* SANCTITATIS memoriam abolevisset invidia temporis, nisi velut e densa nube prorumpentes subtiles solis radii, aemulorum etiam animos subinde perstrinxisset vehementius, quo diuturnius humilitatis compressa nube fuit. Optavit SCOTUS ipse, SCOTUS esse, non aliter futurus SCOTUS, ideoque, ut esset *scotus*, factus est MINOR, se ipso *maior*, cum *minor* esse voluit.

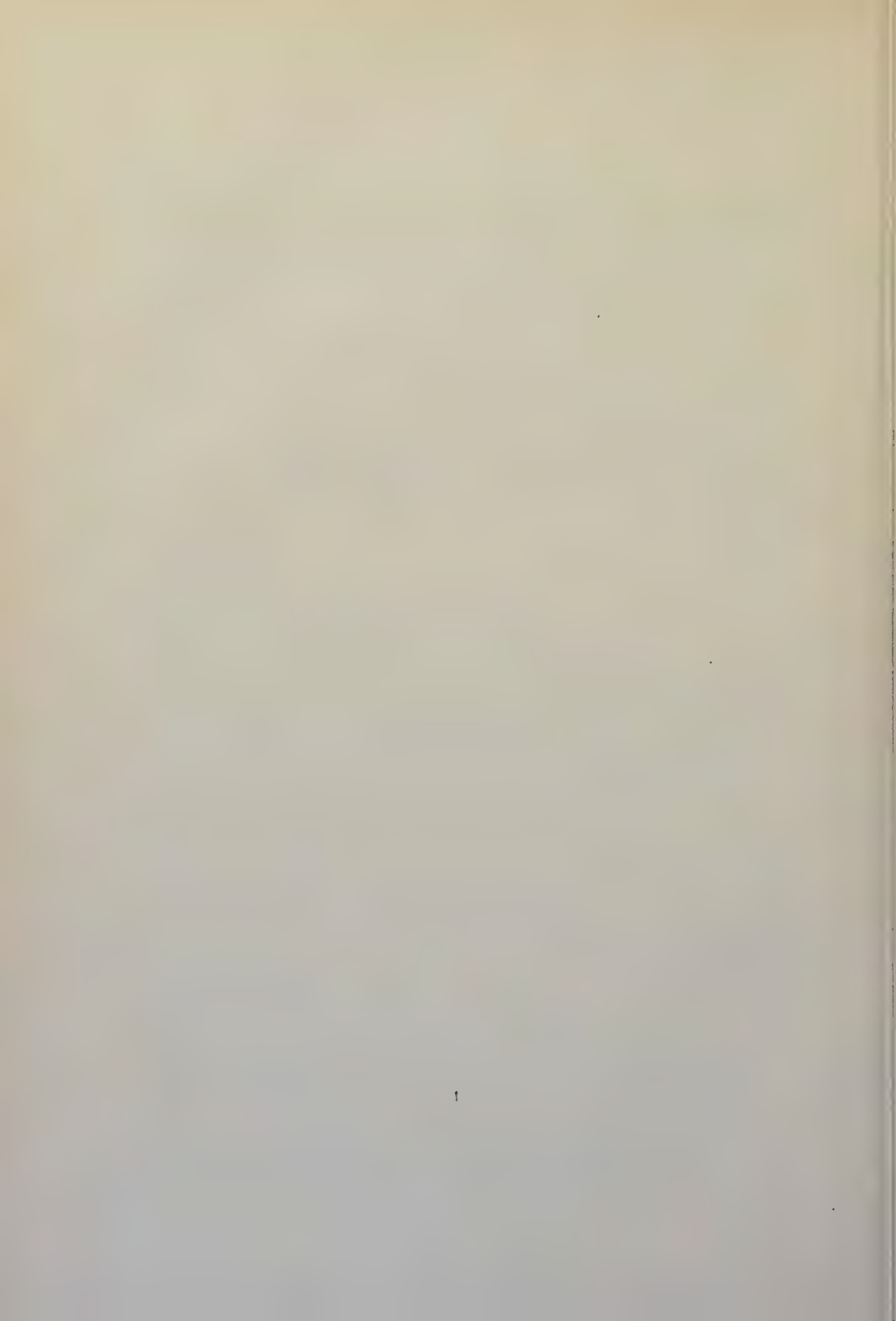
Miracula si desideras à SANCTITATE SCOTI, totus miraculum est. Nec sine miraculo SCOTUS est SCOTUS. Qui de Doctore Angelico scitissime dixit: *tot fecit miracula, quot scripsit articulos*, non invidet de SCOTO verissime dici, *tot fecit miracula, quot Quaestiones altissimas subtilissime resolvit*, et cum primis, quot argumentis Marianum immaculatae conceptionis mysterium DOCTOR MARIANUS invicte defendit. Rem hanc assertam obiter, luculentius comprobatur in laudem eiusdem *Doctoris* MARIANI panegyris ab A. R. P. Michaële Hojero, Augustiniano, olim dicta et tenebris forte sepulta perennibus, nisi opera alterius Augustiniani, iteratam in lucem fuisset hac occasione producta. Debeamus Augustiniani hoc officii SCOTO, qui Parenti AUGUSTINO studiosissimus, totus est *Augustinianus*. In solis SENTENTIARUM commentariis SCOTUS octingentis et quindecim vicibus conclusionum suarum fundamenta in AUGUSTINO posuit. In QUODLIBETIS SCOTI maior pars S. P. AUGUSTINUM sapit et loquitur, in REPORTATIS vix ulla SCOTI Quaestio caret AUGUSTINO. Mirum, si non miraculum, potuisse SCOTUM tam brevi vitae cursu comprehendere, quicquid in AUGUSTINO, non

sine miraculo, mirum fuit. Patere igitur, TRI-UNA *Religio*
SERAPHICA, devoto in Scotum affectu hoc tibi munus-
culum ab Augustiniano dicari, tantique gratum fac ani-
mum nostrum erga SCOTUM quanti nos facimus affectum
SCOTI in AUGUSTINUM.

Tibi addictissimus

F. N. G. AUGUSTINIANUS

S. T. D. Prior Coloniensis.

ORATIO ENCOMIASTICA
DE SANCTITATE VITAE ET DIVINA SAPIENTIA
VENERABILIS
IOANNIS DUNS SCOTI
DOCTORIS MARIANI ET SUBTILIS

Non recedet memoria eius et nomen
eius requiretur a generatione in
generationem.

ECCLESIAST. 39, v. 13.

Incomparabilis Ioannes Duns Scotus, Doctor - Sanctissimus - Theologorum Princeps - Magni Augustini sectator maximus.

DICTURUS hodie, auditores, in hac celebri virorum corona, de immensis ac eximiis laudibus divini ac plane incomparabilis viri *Ioannis Duns Scoti*, Doctoris, — inter eos, qui piam vitam duxerunt, Sanctissimi, — inter eos autem, qui res divinas ullo unquam tempore tractarunt, propter incredibilem ingenii aciem, Subtilissimi et Theologorum Principis, — denique inter eos, qui res humanas cum divinis simul attigerunt, qui que ad auram Magni Patris *Augustini* feliciter navigarunt, supra aliorum Doctorum sortem, omnium recte sentientium calculo, Maximi, — iure et merito videor me in hoc orationis vestibulo

debere cum maximo poëtarum exclamare: *Non mihi si linguae centum sint oraque centum, ferrea vox*, potero unquam illud immortalitate dignum ingenium, illam mentem naturalium omnium scientiarum velut profundissimam abyssum, illud copiosum divinae Sapientiae flumen quod, foecundius Nilo Danubioque redundantius, universam Ecclesiam a multis iampridem annis incredibili cum fructu irrigare non cessavit, tenui orationis meae filo, meritis laudibus exornare. Idque eo potiori iure palam facere et attestari cogor, partim, quod ea praecepta, quae modum et viam bene disserendi ostendunt, nonnisi molli (ut dici solet) brachio et velut in transcurso attigerim; partim etiam, idque vel maxime, quod res, quae meis hodie humeris imposita est, ea tam grandis, tam ardua, tamque difficilis mihi visa est, ut non modo vires meae, quae valde exiguae aut certe nullae sunt, ad eam ferendam sufficiant, sed nec ulla clarissimorum Oratorum, qui sunt aut aliquando fuerunt, facultas aut copia tantum onus perferre vel sustinere unquam posse videatur. Atque sicut, multis ante saeculis, qui magnum Alexandrum dignis exprimeret coloribus praeter Apellem inventus est nemo: ita sane qui *Scotum* meritis describat encomiis, nemo usquam gentium potuit unquam inveniri, nisi forte alius phoenix extitisset, qui tantum in arte dicendi valeret, quantum *Scotus* in omni scientiarum genere praestitit; vel certe quantum Apellem valuisse in animandis suis coloribus prima illa magnorum ingeniorum laudatrix antiquitas fabulata est. Quae omnia cum ita sese habeant, eo facilius mihi (uti equidem spero) ignoscetis, si viri famae ac gloriae immortalis, si indubiae sanctitatis et iam Coelitum ordinibus adscripti (ut nos credere fas est), Doctoris eximii laudes, culpa languentis ingenii, potius deterere et imminuere, quam, personante eloquentiae buccina, longe lateque efferre et praedicare veniam. Et certe, is *Scotus* non est qui colorem ab ullo eloquentiae penicillo, qui laudem ab ullo Oratorum calamo recipere possit aut debeat. Sicut enim aurum, quamvis rude et illaboratum, semper tamen per se nitet ac magni pretii est, ita *Scotus*, ovante Sapientiae penna et sacra Seraphicae Religionis triga supra sidera evectus, ex

se, velut Phoebea lampas, ita quaquaversum perpetuo refulget, ut nullum a cuiusquam calamo colorem trahere, nullum a cuiusquam manu decus vel splendorem valeat unquam recipere.

**Immaculata Virgo, Aeternae Sapientiae Mater,
Scotum semper rexit**

De hoc igitur hodie nobis dicendum est. Quam spartam prius pro mea virili quam adornare aggredior, ad te, *Immaculata Virgo*, ad te, *Aeternae Sapientiae Mater*, humillimas preces votaue mea ex animo converto et dirigo: tu, quaeso, navem hanc, per immensum Doctoris undequaque tui laudum pelagus currentem, felici benignitatis tuae zephyro molliter dirige et gubernata. Tu, dum adhuc in terris ageret, illum, plusquam Pallas Ulyssem, et rexisti semper et protexisti; tu sanctissimis eius conatibus et studiis, quae pro tui honoris laude et immortalis gloria vindicanda aliquoties ille viriliter suscepit, non sine manifesta Numinis tui praesentia, benigne praeuisti: tu eidem vires; tu arma, tu animum, dum gravissimos istos pro te conflictus subiret, etiam atque etiam addidisti: da, precor, modo ad tuam tuique Doctoris gloriam, me in hac celebri virorum frequentia, vindicem tuum eundemque Immaculatae Conceptionis tuae assertorem fortissimum, quantum ingenii mei mediocritas et facultas tribuent, hodie ornare ac celebrare valeam.

Orationis divisio. — I. Scotum sancte vixisse. — II. Quae scripsit sancte et divine scripsisse.

Quod dum facere conabor, solummodo inter infinita laudum, quae in eo relucet, praeconia, duo in hac oratione proposui paucis demonstrare: quorum *unum* erit *Scotum* sancte vixisse et obiisse, *alterum* vero quae scripsit, sancte etiam et divine scripsisse: quod dum ago, quaeso rogoque vos opere quam maximo, ut me pro illius, de quo verba facturus sum, incredibili sanctitate et summa sapientia, benigna mente et attentis paullisper auribus audiatis.

I.

Scotum sancte vixisse

Atque ut hinc, Deo secundo, incipiam, nolo per totam hanc orationem externa ulla, quae commemorantur bona, vel solum per transennam attingere. Nolo hic dicere quibus ille parentibus ortus sit, nolo commemorare famosas maiorum imagines, nolo titulos, nolo praeclara illorum facinora recensere. Stat etiam praeterire (quod nihilominus instar magnae laudis esse debet) tria amplissima eaque nobilissima regna, ita a tot actis ante saeculis quadam contumaci et invida gloria inter se de *Scoto* decertare et digladiari, ut adhuc iam (quemadmodum multi autumant) sub iudice lis sit, quis illum iure sibi civem vindicare debeat. Quo vel uno exemplo nullus homo esse potest qui quamprimum non videat, quo in pretio ingeniorum hic phoenix semper habitus sit, pro cuius natalibus non aliquot urbes, uti cum Homero Poëtarum Principe olim factum est,

sed vastissimae provinciae, sed plura regna, eaque nobilissima, pertinacius quam nescio qui duces de Achillis armis, a tricenis et amplius annis ad hanc usque aetatem disceptarunt.

Scoti adolescentia eiusque in Ordinem Minorum ingressus

Dicam itaque, his omissis, quod etiam proprie ad meam rem et institutum facit, simul atque *Scotus* adolescentiae metas ingressus fuit, eum, in illo lubricae aetatis flexu, in quo plerique vel cespitare, vel turpem in modum aviare, aut etiam delirare solent, quo primum integerrimae vitae candorem ad extremum usque vitae halitum inviolatum et impollutum servaret, animum statim ad austerae Religionis disciplinam serio seduloque convertisse. Florebat ea tempestate (uti res humanae in suo fonte semper sunt optimae) Seraphicus Ordo quam maxime, ex cuius gremio, tanquam ex equo Troiano, innumera-biles viri qua doctrina, qua sanctitate conspici, sub omni coelo in dies, magno totius Ecclesiae bono, non cessabant prodire. Quare placuit optimo Iuveni tam pio tamque probo Sodalitio nomen dare atque suavissimum Domini iugum a prima praetexta alacriter portare. Quippe videbat (divino procul dubio id agente Numine) innumeris hoc vitae fretum plenum esse naufragiis, neque usquam posse terrarum fidam ullam stationem reperiri, nisi in quieto Religiosae vitae portu: ubi anchoram tuto figere turbidasque aliorum iactationes irretorto oculo respicere fas est. Equidem ego hoc uno consilio (da paucis te alloquar, Iuvenum sanctissime ac sapientissime), hac, inquam, tua magna indole et virtute, ego te mactum pluries et pluries esse iuberem, si non scirem generosum istud factum longe supra meam eloquentiam, longe etiam supra vires meas esse. Et quidem certe, quod Seneca de suo fabuloso Hercule cecinit, *Monstra superavit prius quam nosse posset*, id ipsum verius hic dicere et affirmare possumus, te videlicet priusquam ferocissima animorum monstra, priusquam effrenes armisque

nostris plerumque fortiores belluas, cupiditates, inquam, illas, quae cor nostrum, instar aeterni nescio cuius vulturis, incunctanter lacerant, rodunt, devorant, agnoscere posses, te, vivo humilitatis torre, te, quasi trinodi Seraphicae Religionis clava, ita feliciter ea omnia superasse, suffocasse, extinxisse ut, per omnem vitae cursum, quasi laureatus, unum de iis continuo triumphum multo celebriorem, quam Duilius de subacta Carthagine, egisse videaris.

A iuventute quaesivit Sapientiam

Vere Doctorum ter maxime terque sanctissime, cum Ecclesiastico fas tibi dicere: *Cum adhuc iunior essem, quaesivi Sapientiam et effloruit tanquam praecox uva. Ambulavit pes meus iter rectum, a iuventute mea investigabam eam.* Tu enim, instar Salomonis, mortalium omnium sapientissimi, ante annos aetatemque seriam, quaesivisti sapientiam et reperisti. Quapropter, sicut praecoquae uvae singulares colonis delicias et voluptates afferunt, ita illa, bonorum omnium mater, opulentissima Sapientia, ante maturitatis tempus, mirabiles in te fructus protulit, qui universo hominum generi omni melle et ambrosia dulciores fuerunt. Et vero, pes tuus a prima adolescentia rectum iter ambulavit, dum horrida vitiorum tesqua, dum indomitas effrenatasque animi libidines fortiter repressisti, teque a teneris, ut aiunt, unguiculis, quasi lactantem hostiam, Deo Optimo Maximo vovere, sacrare et immolare venisti.

Quam vitam sanctam Scotus duxerit in Seraphico Lycae

Porro quam sanctam, quamque ob omni fece remotam, in Seraphico illo Lycae vitam Scotus duxerit, vix operae pretium puto id vobis communicare. Quid enim aliud, vestrum

singuli tacite apud semetipsos possunt cogitare, quam in florentissimo virtutum omnium gymnasio Iuvenem sanctissimum eximios fructus fecisse, quem inexstinguibilis ardor rerum caelestium ussit, quique, magis ac magis postea per omnes aetatis gradus, se suaque omnia dirigere et collimare ad veram magni Seraphici Patris amussim semper elaboravit? Et profecto, quae virtutes partitim et per gradus in nonnullis, ita coniunctim et desubito quasi herba irrigua in *Scoto* succreverunt, ut, in ipso conversionis exordio, nullus illo esset in apostolica paupertate pauperior, nullus in obediendo promptior, nullus cum eximia vitae austeritate humilior, nullus denique erga Coelites omnes, maxime vero erga Immaculatam Dei Genitricem, quam ille in omni aetate summis semper in deliciis habuit, inter plures sanctissimos Patres, qui in Seraphica illa palaestra omnibus in locis apprime florebant, nullus, inquam, *Scoto* magis pius magisque in rerum caelestium contemplatione assiduus inveniretur. Ut omittam (quod tot tantarumque virtutum quasi solum et fundamentum fuit) Regulam, qua se Deo sacrificaverat usque adeo perfecte et examussim observasse, ut ab illius rectitudine vel transversum unguem recedere summum semper piaculum aestimaverit.

Scoti sanctitas

Enimvero, ubi haec intelligitis, quae omni certo certiora sunt et fusius iam prosequemur, ecquis post illa ambigere potest, *Scotum* summae virtutis summaeque sanctimoniae fuisse? animum ab omni peccati fuligine purum et impollutum servasse? dignam Deo et coelo vitam semper duxisse? Fuit, auditores, fuit *Scotus* sanctissimus, et quemadmodum vixit sanctissimus ita etiam obiit sanctissimus. Frendeat ipse livor, aestuet ipsa edax et inimica magis semper virtutibus invidia, persancte tenendum fuisse in *Scoto* numeros omnium virtutum, earumque perpetuum quemdam quasi consensum concentum-

que suavissimum. Propter quas praeclarissimas animi dotes, aliqui, obliqua tabentes invidia, quae de illo (Deus immortalis!) somnia, quas chimaeas, quae mendaciorum portenta non excogitarunt! Sed quemadmodum Mezentius, apud Poëtarum Principem, hasta Aeneam petens et extrema omnia minitans, eum tangere nunquam potuit, ita illi convitiatores generosum *Scoti* pectus et intactum ab omni vitiorum labe animum, petulantissimis eiusmodi probris et mendaciis petentes, eum tamen nunquam tangere, nunquam laedere potuerunt.

Verum haec, quae quasi quidam aestus a propositionis materia me abripiunt, paululum modo comprimenda, donec fusius posita, et commodius alibi, refellantur. Nunc ad paupertatem religiosam, quae in *Scoto*, uti diximus, eminenter reluxit, demonstrandam progrediamur; quod dum facimus, quaeso, uti fecistis, benigne attendere dignemini.

In Oxoniensi Academia quasi ad quoddam oraculum certatim convolabant

Docuerat *Scotus* in Oxóniensi Academia annos dumtaxat viginti natus, ea laude et hominum concursu, ut illis temporibus, quamvis in solo primae aetatis flore esset, neque in Philosophia doctior, neque in sacris literis instructor ullus haberetur. Quam ob causam erat *Scotus* in omnium oculis, erat in omnium ore; ad quem audiendum non modo Theologiae candidati, verum etiam ipsi primarii mystae, relictis suis cathedris et lectionibus, quasi ad quoddam oraculum certatim convolabant. Unde, non velut homo, sed quasi e coelo demissus aliquis genius ab omnibus suspiciebatur, ab omnibus colebatur et in summo honore habebatur. Dum ea in laude Oxoniae ageret, iussu Superiorum, Parisios, quae urbs sacratissimum disciplinarum omnium velut Palladium tunc temporis erat, traicere debuit. Quid speratis, auditores, ut tergiversetur? Paret quamprimum. Ut levamen aliquod in viae subsi-

dium comparet? Non sinunt votorum angustiae. Ut naulum pro vectura et traiectione roget? Inhibet rigidae paupertatis amor.

Rigidae paupertatis amor

Quare maluit vir apostolicus collatitia stipe quae necessaria erant ostiatim quaerere; maluit, Christi exemplo, sine ullis humanae vitae subsidiis omnem itinerum molestiam devorare, *vir* (ut Ioannes Maior scribit) *ipso summo Pontificatu dignus*, quam ab amicis honorarium ullum expectare. O pauperiem numeris omnibus absolutam! O virum rebus humanis longe celsiorem? qui vitae auxilia in tantis angustiis minus quam curculiunculos minutos (ut cum Comico loquar) reputare potuit.

Possem alia eiusdem signi et monetae plura in medium proferre, sed quia terminos, quos ab initio mihi proposui, nolo transilire, potiusque volo reprehendi quod multa comprimam ac coarctem, quam quod iusto longius evehar, ad alia bonis auspiciis pergam, quae, uti equidem spero, nec his inferiora, nec iniucundiora vobis futura sunt.

Obedientia Scoti religiosa

Caeterum, si *Scotus* paupertatem religiosam, sicut iam a nobis dictum est, usque adeo in deliciis habuit, quo in loco obedientiam, quae paupertate non inferior est, eum habuisse dicemus? Certe uti in omni vita nihil unquam antiquius habuit, quam ut pauper pauperem Christum ad vivum imitaretur, ita nihil prius illi fuit prompta obedientia, per quam eodem Deo Homini se propius et propius accedere posse optime sciebat. Sexcenta sunt quae ad hanc rem probandam possent

adferri, quia tamen, auditores, semper brevitati studere proposui, oro obtestorque vos, ut hoc unicum pro pluribus aliis accipiat. Erat Parisiis *Scotus* in Prato, quod Clericorum appellatur. Dum forte ibi, ut fit, animum curis studiisque gravem paullisper exuit et relevat (fatiscit siquidem mens humana, si vires quandoque non reddat restituatque tempestiva quies), ecce ab Ordinis supremo praefecto litterae, quibus miles fortissimus Coloniam, adversus nonnullos, qui illic intactam et ab omni prorsus labe alienam Divae Matris Conceptionem nigro etiam felle respergere volebant, simul adversus Labardos et Beguinos, novas pestes, exitiaque Christianae reipublicae, iterum dimicaturus destinabatur. Vix autem litterae redditae et perlectae, cum e vestigio viae se credit. Quod videntes qui eodem in loco erant: at, Pater, inquiunt, saltem humanitatis causa ad tuos vel momento redi; moxque peractis, quae consuetudo et humanitas postulant, officiis, te, Deo secundo, poteris postmodum viae credere. Quibus perfectus Christi servus: ignoscite, fratres, ait, si parum humaniter videor hac in re vobiscum agere; hae enim, quae mihi vice oraculi sunt, non donum me ad explenda eiusmodi officia destinant, sed Coloniam mittunt, litterae. Quo dicto, illicet, ut iussa ferebant, bonis incepit avibus viam arripere. En puram, en simplicem, en promptam obedientiam! En hominem, qui in illo nominis et famae fastigio, quo neque amplius, neque maius in celeberrima Parisiensi Universitate poterat quis sperare, vel adipisci, quo maiorum imperata quantocius faciat, eo usque se dimittit et abiicit ut, amicis omnibus insalutatis, quos tamen sibi mirum in modum devinxerat, quasi omnis humanitatis et officii immemor, ab eis non recedere, sed profugere velit; qui tamen abeuntem amplissimis, ut par erat, honoribus lautissimisque donariis eum certissime erant prosecuturi. Sed nequidquam fugis, mortalium humillime simul et doctissime, nequidquam fugis: quemadmodum enim corpus umbra, sic honos, individuus magnarum virtutum comes, quoquo terrarum is, fugientem te premit et sequitur. Quippe vix fama nuntiabat eum Coloniam appropinquare, cum omnis aetas, omnis ordo, iuve-

nes, senes, puerique et puellae, quinimo augustissimus ipse Senatus Clerusque omnis, qui inibi amplissimus et frequentissimus est, concito pede properant, ut hominem, tanquam a Deo missum, obviis, ut aiunt, ulnis excipiant et cum incredibili gaudio ad coenobium usque deducunt.

Aliae eius virtutes

Magnum profecto, uti videtis, fuit hoc, auditores, cui possem paria adhuc alia annectere; sed vereor ne nimis forte vobis prolixus vel molestus sim, quare alia plurima decrevi silentio praeterire. Ne hilum proinde dicam sive de ipsius singulari castitate, sive de incredibili eiusdem animi submissione: non referam illum unica, eaque admodum vili, pannosaque tunica contentum fuisse; non commemorabo quomodo, detractis, ut vocant, sandaliis, nudis pedibus incesserit; praeteribo etiam miram ipsius abstinentiam, assiduas vigilias, ieiunia paene quotidiana, ut eo facilius ad alia, quae adhuc restant, nostra festinare possit oratio.

Eius pietas et amor in Coeli terraeque Reginam

Etvero, quamvis ex iis qua dicta sunt *Scotum* mirae sanctimoniae fuisse satis superque appareat, possitque nemini non constare illum omne vitae suae curriculum abs qualibet flagitiorum aerugine plane pleneque intactum servasse et ad ipsam, ut aiunt, obrussam actus suos omnes peregissee; nihilominus vix quidquam arbitror esse, quod nos aequae in sui admirationem rapere illumque in tantum illustrare, supraque mortalium turmas efferre possit ac debeat, quantum incredibilis amor et pietas, qua coeli terraeque Reginam a primis quasi vagitibus, maxime vero a suscepto sacrae Religionis habitu semper persecutus est. Te, te invoco, Regina omnium, quae supra coelos, quaeque infra sunt, potentissima, te, specu-

lum sine macula, obtestor et appello, an non *Scotus* tuus te intimis in amoribus semper habuit? an non pluribus in locis intaminatam te a traduce peccato egregie defendit et propugnavit? An non invictus pugil, dum in hac pro tuo honore arena certaret, tandem suos adversarios ferrum recipere coëgit? Dicite, Coelites (nam et hunc collatis signis pugnantem credibile est vos omnes avide e coelo spectasse, animasse, erexisse; credibile etiam, parta tam nobili victoria, vos eundem sudore plenum amplexatos fuisse, pulverem abstersisse, lauream capiti imposuisse, palmam manibus dedisse), dicite igitur, an *Scotus* pro vindicanda et mordicus asserenda Intemeratae Principis vestrae gloria non fuerit aries fortissimus? non fuerit plusquam murus aeneus? non fuerit in illis impressionibus leone fortior, rupe firmior, fulmine potentior? Testem te unum facio, Xyste Pontifex Opt. Max., qui in Officio Immaculatae Conceptionis asseris *Scotum*, inexpugnabile Mariani honoris scutum, ad hanc veritatem defendendam et oppugnantem ab ipsomet Christo fuisse ex Anglia in Gallias missum. Tali, scilicet, opus erat Achille adversus insanientes nonnullos Troilos: tali Fabio opus, qui non cunctando, ut alter, sed fortiter pugnando, rem et honorem periclitantem Magnae Parenti restitueret ⁽¹⁾.

Quomodo Vindex Marianus in arenam descenderit

At libet paullulum intueri qualis et quomodo vindex noster Marianus, in hanc arenam descenderit. Prius (prodigium, quaeso, audite et obstupescite) quam campum peteret pugnae assignatum, famosissimum, inquam, illud gravissimumque celeberrimorum virorum concilium, ac paene omnis sapientiae theatrum, ubi Sedis Apostolicae Legati aderant, quorum auctoritate difficillima haec conflictatio suscipiebatur, non lorica-

⁽¹⁾ Vide notam editoris in fine, pagina 51.

tus, ut immanis et vastus Goliath, sed quasi parvus David omnem spem in nomine Domini et gloria Intaminatae Virginis reponens, humiliter ante eiusdem imaginem congeniculans, seque magna cum animi demissione prosternens: *Dignare me, ait, laudare te, Virgo sacrata, da mihi virtutem contra hostes tuos*. Vix autem finierat, cum ecce eadem ipsa Deiparae imago, quo Achillem suum animaret et stimulos ad fortiter dimicandum adderet, demisso paullisper sacro suo capite, visa fuit annuere certamque de adversariis palmam promittere, quod etiamnum hodie Parisiis (puritatis Marianae pariter ac Scoticae aeternum pietatis argumentum) cernitur insigne monumentum. Et, Deus bone! qui triumphi, quae acclamationes, quae gaudia, ubi victor et laureatus ab arena noster hic athleta recessit? Crederem nullum unquam illustriorem illuxisse diem, nullam ab orbe condito amoeniorem unquam affulsisse lucem. Ipsi parietes, ipsa pulpita, ipsae Doctorum cathedrae quodammodo gestire et prae gaudio exultare propter pulcherrimam hanc victoriam videbantur. Ita sane per unum *Scotum* stetit, statque in praesentiarum, inconcussus et stabit aeternum inexpugnabilis et ineluctabilis illibatae Virginis honos. Fuit *Scotus* in hac gravissima disceptatione verus Marianus clypeus, fuit verus ἀλεξιπικκος, qui non ita recte opinantium tela viresque confregit, qui orbem universum ab hac sententia parum certa et parum probabili feliciter expugnavit. Quapropter, *Scote* doctissime iuxtaque sanctissime, quod Vates Pelignus de monstrorum domitore, id de te, iustius et verius, in hoc tuo triumpho occinere et acclamare possumus:

*Se tibi pax terra, tibi se tota aequora debent,
Implesti meritis solis utramque domum;*

neque tantummodo amplissimis istis tuis meritis adimplesti quidquid longe lateque sub vastissimo utriusque coeli fornice est; quinimo ipsum coelum, ipsas Beatorum sedes, ipsa Divorum domicilia tantum hoc tuo trophaeo demeritus es, quantum equidem ullus hominum neu eloqui, neu cogitatione assequi potest. Et quidem irritos non fuisse invictissimi nostri pa-

laestritae labores, satis aperte demonstrarunt doctissimorum virorum, qui longe lateque sapientiae gloria excelluerunt, opinioniones. Ut enim plures alios omittam, certe de hac sententia doctissimus Vasquez, e Societate IESU, sic habet: *Verum a tempore Scoti non solum apud omnes Theologos Scholasticos, sed etiam apud omnes Christi fideles ita percrebuit et cum hominum saeculis inveteravit* (scilicet sententia Immaculate Conceptae Beatae Virginis) *ut nullus ab ea diduci aut dimoveri possit.*

Per Scotum festum purissimae Conceptionis restitutum

Bosius autem tribuit *Scoto*, quod festum purissimae Conceptionis in Ecclesia restitutum sit. Demum, in hanc sententiam iurarunt celeberrimae totius orbis Christiani Academiae: Parisiensis, Coloniensis, Salmanticensis, Moguntiana, Complutensis, Hispalensis, Neapolitana, aliaeque nominis, famae et doctrinae quamplurimae, quae etiam lege lata statuerunt neminem ad Magisterii lauream promovendum, quin prius conceptissimis verbis inter se nunquam hanc veritatem impugnaturum. Quae igitur, praeter haec, eximiae sanctitudinis, et coelo admodum cari animi, indicia possunt ab ullo desiderari vel adferri ampliora? Equidem plures (modeste et religiose velim id accipiatis) in Beatorum album relatos arbitror, qui pares sanctimoniae notas in vita aegre ostendisse reperiantur.

Virtutes eius erga Deum

Magna tamen adhuc, praeter haec quae maxima sunt, penes eos qui de *Scoto* aliquid posteritati mandarunt, rerum stupendarum affluentia est, quas si hoc loco singillatim recensere, et explicare voluero, vere, ut ille ait, *Ante diem clauso componet vesper Olympo*. Quare, propter etiam temporum angustias,

stat silentio praeterire *Scotum* inaudito cultu et pietate ter venerabile terque tremendum Eucharistiae mysterium semper veneratum fuisse. Praeterea, nolo commemorare eius ardentissimas in coelum faculas, non gemitus, et cum divina maiestate, velut in arcano sacrario, melliflua colloquia. Denique, tacebo igneos raptus et a corporis sensibus alienationes dulcissimas, quae purissimae illi menti, et quasi e coelo lapsae, videbantur velut quoddam aeternae felicitatis praelibamentum et suavissima promulsis esse. Hoc unum perquam breviter tantum perstringam, eum nempe, omnem quam vixit aetatem, in studiis longe difficillimis ideo attrivisse, ut suis vigiliis suisque laboribus, et convotis adferret utilitatem, et proximo iter aperiret ad aeternam beatitatem. Porro, quas eiusce rei gratia molestias non pertulit? quas difficultates non devoravit? et quamvis unae et solae illi essent studia deliciae, in iisque vivere et immori summis in votis haberet, posthabita tamen hac iucundissima studiorum voluptate, plures, incredibili animarum zelo incensus, peragravit provincias, quo alienae saluti intensius intendere, atque omni opum vi proximi bono velificare posset. Quamobrem, quod Cato sapientiae et constantiae Romanae miraculum credebatur, id etiam noster Doctor non immerito de se affirmare poterat, *Non sibi sed toti genitum se credere mundo*. Magnum sane hoc, auditores, magnum, inquam, si Chrysostomum audiamus, honestae vitae indicium iuxta ac argumentum, imo, teste Magno Dionysio, divinorum divinissimum. Quid autem, praeter haec, lectiones quotidianas, quid lubricationes, quid e suggestu ferventissimas ad populum orationes proferam? in quibus, instar torrentis, omnium animos in Deum rapiebat, et quasi pleni theatri frenos in manu tenuisset, ita omnium mentes incitato cursu ad res caelestes et nullo annorum tractu desituras pertrahebat. Neque rector ac moderator hominum Deus cessavit signis ostendere opera et labores servi sui unice sibi grata acceptaque esse. Siquidem, cum ad ipsum audiendum ea confluxisset hominum unda, ut is, licet ex editiore loco verba faceret, a tanta populi multitudine aegre aut nullatenus conspici posset, ecce e terra, tum

divinus Ecclesiastes, tum ipse suggestus derepente ab omnibus vi divina visus in sublime attolli: quod prodigium eam praesenti concioni admirationem peperit, ut ab eius ore velut Angeli, de coelo dicentis, penderent omnes, quorum etiam animos sua divina eloquentia, quasi quibusdam catenulis, in quam volebat partem deducebat.

Scotum quasi Angelum vixisse

Et quidem certe, si, remota paullulum sinistrae affectionis nube, velint ipsi adversarii *Scotum* attentioris mentis oculo intueri, eum omnem vitam non ut hominem sed quasi Angelum vixisse reperient. Grande est quod dico, sed quia grande non idcirco tamen incredibile. Vidistis, beatissimae Mentis, (sinite, quaeso, ad vos etiam haec se mea breviter convertat oratio) et testes estis, quomodo ea nocte, quae Christo natalis est, dum cygno moriente dulcius iterum et iterum suavissimum hoc canticum repeteret: *Quis mihi det te, fratrem meum, sugentem ubera matris meae, ut inveniam te foris, et deosculer te, et iam nemo me despiciat?* Vidistis, inquam, quomodo infantulus Iesus illi derepente adfuit, quomodo eius brachiis insedit, quomodo illi blandule arrisit, et in eius vultum, in collum, in os plures et pluries irruit, eique aeternam beatitudinis gloriam promisit. Et post haec, possunt adhuc esse qui revocent in dubium illius vitae puritatem, qui cum Deo tam familiariter, tam dulciter, tam amanter agere potuit? qui manibus, qui brachiis, qui osculis plusquam columbinis infantulum IESUM amplexari meruit? Dicendum libere, aut haec animi penitus Deo accepti signa sunt, aut certe nescio quid maius his possit, aut debeat expectari. Neminem sane, nisi sibi ex animo gratum, tam blande invisit Deus, tam caste amplectitur Deus, tam amplum praemium promittit Deus.

Scotus obiit sanctissime

Quare tandem desino et manum ab hac prima orationis meae tabula tollo. Satis enim superque in *Scoto* miram animi integritatem, candorem et innocentiam vitae his, quae uti maxima ita verissima sunt, hactenus me demonstrasse autumo. Atque sicut *Scotus* vixit sanctissime, ita etiam, quod ab initio diximus, obiit sanctissime; neque enim fieri potest ut qui vitam puram et innocentem vixerit, is malam mortem obeat; nam *mala mors*, ait eximius Dei Interpres Augustinus, *putanda non est, quam bona vita praecesserit*. Quinimo, *Iustus*, uti Sapiens ait, *quacumque morte praecoccupatus fuerit, in refrigerio erit*. Obiit, inquam, *Scotus* sanctissime; ille, inquam, cui, extra omnem aleam ingenii posito, uni, instar Tiresiae, datum erat, *solus uti saperet, reliquis volitantibus umbris*. Illud os sacrum, quod oracula fundebat, illud pectus, quod omnium scientiarum thesaurus et velut quoddam caeleste sacrarium erat, illa lingua tam Coelitibus, tamque potentissimae Coelitem Reginae grata, iam tacet. Ille sine exemplo omnium Philosophorum Princeps, ille Theologorum Rex, quo uno loquente, credebant sacrae litterae se loqui, iam decessit. Ille Sol, qui illustrabat quidquid ubique obscurum, quidquid caliginosum, quidquid tenebrosum erat, extinctus est. Sed fallor, auditores, non obiit, non decessit, non extinctus est ille, qui adhuc in omnium ore, in omnium oculis, in omnium animis vivit. Vivit siquidem *Scotus* in omni doctorum hominum coetu, vivit etiam et triumphat in coelis cum beatissimis Spiritibus, quorum numero die octava, quae Sanctis omnibus per Ecclesiam celebris et sacra est, adscribi meruit. Ita indubie tenendum; saeviat, latret solutissimi oris et styli Paulus Iovius, infanda et ab omni prorsus veritate aliena fingat mendacia, tu maior his, o flos Doctorum et Theologicae palaestrae phoenix, tu, certissima coeli cortina inter Beatorum pulvinaria recumbens, haec, splen-

dide falsa et quibus nec pes nec caput est, commenta laetus semper despicias et felix aeternum deridebis. *In memoria aeterna erit iustus, ab auditione mala non timebit.*

II.

Scotum quae scripsit sancte scripsisse

Atque hactenus clare et breviter (quantum equidem ingenii nostri vires dederunt) primam huiusce orationis nostrae partem probavimus; nunc superest eodem ostendamus compendio, *Scotum* quae scripsit sancte scripsisse, quod quia iucundum auditu, uti spero, futurum est, etiam atque etiam pro vestra singulari humanitate peto oroque ut benignis, quemadmodum hucusque fecistis, auribus attendatis. Tribus autem id partibus conabimur explicare, quarum una erit *Scotum* veritatis et studiosissimum et amantissimum semper fuisse; altera suam omnem scientiam ex sanctissimis S. P. *Augustini* fontibus hausisse: postrema denique recensebit fructus, qui ab eius ineffabili sapientia, tanquam ex radice, ad haec usque tempora per universum Christianorum orbem provenerunt.

Sanctum virum adegit veritatis amor

Ac primo, quid, quaeso, sanctum virum adegit ita se studiis immergere et quasi iis immori, nisi veritatis amor? Hoc illi stimulus, hoc illi ad tantas vigilias tamque assiduos labores perferendos maximum calcar fuit. Quippe cum acris admodum, vegetique et vividi esset ingenii, *sitque bonorum ingeniorum*, teste Augustino, *verum amare*, proinde latentem in abditis rerum tenebris veritatem foras efferre, eamque velut ex labyrintho educere et ante omnium oculos ponere summopere

elaboravit. Hinc ita propria sicut aliena oppugnavit; hinc aliorum dicta tam modeste et verecunde, licet nervose et efficaciter, discussit, ut ipsos potius docuisse quam refutasse censendus videatur. Quo uno quid modestius, quid laudabilius dici, vel fingi potest? cum iuxta S. Augustinum: *Ille tenet et quidquid patet et quidquid latet in divinis sermonibus, qui charitatem servat in moribus*. Atque hanc unam ob causam a gravissimis doctissimisque viris iis in coelum laudibus effertur, ut sint qui eum alterum Apollinem, alii reconditorum arcanorum perscrutatorem, alii veritatis praecipuum amatorem, alii vero limam veritatis indigarent. Quid Andreas Vega, summus ille in Tridentina Synodo Theologus?: *Ingenium Scoti*, ait, *felicissimum, eiusque doctrina catholica, singularis et praecellens*. Quid Ioannes Pineda, e Societate Iesu? *Ingenio acutissimum, Virgini devotissimum, eiusque miraculosum defensorem* appellat. Alius vero Oyeda, ex eadem Societate, *Magnum Scotum et gloriam Seraphicae religionis* illum praedicat. Fuerunt qui *tubam veri*, fuerunt qui *Doctorem iustitiae* proclamaverunt; et, quod haud minus aestimandum, aliqui dubitarunt *quis subtilior esset an Aristoteles, an Euclides, vel Scotus?* Quae, superi, encomiorum copia! quae laudum opulentia! *Tua dicta*, sic enim Guilielmus Worillon affatur, *communem transcendunt facultatem, tu, inquisitor maximus veritatis, tu, redargutor falsitatis, tu, veri arca, tu, legum summa, tu, rerum comperta sanctio*. Addam ego, tu, *Scote*, doctus ille Evangelicus scribe, qui nova et vetera prae ceteris felicissime iuxta ac subtilissime de thesauro tuo protulisti; tu, mundi et naturae portentum, tu, ingeniorum omnium apex, *quo* a multis pridem saeculis

*Nihil maius meliusque terris
Fata donavere bonique Divi,
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.*

Ingenium Doctoris Subtilis modestia et charitate praeditum

Clare etiam et praeclare Antonius Possevinus, *cuius doctrinae grave illud testimonium exstat, quod eius libri absque ullo erroris naevo usque in hunc diem tercentos circiter annos in Oecumenicis Conciliis inviolati permanserunt*. Quid amplius desiderari, quid magis expeti potest? Cuius etiam testimonii egregiam gravissimus auctor rationem adiungit; verba eius scitu digna audiamus: *haud mirum fuit, si ingenium Doctoris Subtilis, modestia et charitate praeditum, altissimos sensus eruere potuerit ad veritatem indagandam. Nunquam enim suam sententiam in aliorum profert iniuriam vel depressionem, quin quorum aut errores convellit aut opiniones discutit, adeo id modeste et plerumque suppresso nomine facit, (auro digna sunt quae subdit), ut Christiano pectore haussisse a Domino Sapientiam, certe integram mentem coniici possit*. Et sunt qui Theoninum dentem infigere, qui viro tam eminenter erudito, post tanta maximorum hominum iudicia, sinistram suspecti dogmatis et pravae contentionis notam inurere audebunt? Adeant, si tantum otii et animi illis est, scripta Doctoris, in quibus plane, uno eodemque gressu, pietas cum modestia incedunt; videant quam demisse suas opiniones stabiliat, quam verecunde alienas factiones evertat, et profecto nisi Lesbia, ut aiunt, regula utantur, utraque manu, non solum pollice, iudicium nostrum approbare venient. Neque aliter facere possum quin addam, velut corollarium eorum quae dicta sunt, elogium quod Cancellarius Parisiensis Ioannes Gerson protulit, vir quantum scientia, tantum pietate celebris: *Placuit, inquit, huius Doctoris (Scoti) inter ceteros meminisse, quoniam ipse non singularitate contentiosa vincendi (notent Anti-Scotistae) sed humilitate uti mihi visus est: et si Doctoris istius mentio repellatur, ipse viderit quam vere, quam et sobrie id faciat. Ego nec scio, nec praesumo aliter dicere, quam quod resolutio Scoti et suorum stet cum pietate fidei et essentiae divinae unitate.*"

Vel minima Scoticae doctrinae conclusio notata

Finio tandem et, pro huius partis coronide, hoc Thadaei elogium, velut immortalem laurum, ad fores aeternae famae ac nominis Doctoris Mariani, pango: *Mihi vero, ait ille, non infimo argumento eius in hoc praestantia suadetur, quod eidem obtrectant adversarii, nihil tamen obiicientes, nisi quod laudi vertitur.* Quibus postea subdit: *Sed, omissis obtrectatoribus, adde gravissimos viros et potissimos S. Thomae discipulos, quibus inquirendae veritatis studium fuit, et a Scoto aliter sentientes, nihil omiserunt, quod vel ad impugnationem eius, vel ad D. Thomae defensionem conferre videretur. Mirum sane ut tanta ingenia, tam vehemens studium, tam annorum concertatio eo nunquam deduxerit causam, ut vel minimam Scoticae doctrinae conclusionem alicuius publica Ecclesiae, aut particularis iudicis, sententia notatam invenerint.* Unicam tantummodo de immaculatae Virginis Conceptione sententiam, a pluribus annorum intervallis in ius vocarunt, idque (Superi!) quo animo, qua contentione factum est? Testantur et loquuntur plurima Episcoporum tribunalia, loquuntur illustres Doctorum cathedrae, loquuntur sacra Ecclesiarum pulpita, in quibus haec causa adeo agitata et impetita fuit, ut ad eam oppugnandam et expugnandam, adversarii, uno quasi agmine, omnes ingenii nervos contulisse videantur. At quo tandem eventu? Actoribus altissimum silentium impositum et severe inhibutum, ne futuris temporibus causam hanc in iudicium et faciem populi denuo revocare audeant. Quinimo ipsi Summi Pontifices, ipsa multis in locis studia generalia, plerique etiam Ecclesiarum Praelati, ita manibus pedibusque in *Scoti* sententiam iverunt, ut alteram saltem minus fundatam et minus amplectendam esse asseruerint. Haec una res est, quae *Scoto* gravissimas conflavit inimicitias; haec velut pomum Iridis pertinacissimarum contentionum causa fuit. Nihilo tamen minus, sicut sagittae in coelum emissae, ab

illo semper longe distant et absunt quam maxime: ita horum tela in coelestem *Scoti* doctrinam multoties missa, nullatenus ad illam unquam pervenire potuerunt. Testes gravissimi auctores, testis universus Sapientum ordo, qui omnes *Scoto* semper assurrexerunt, eique primas, ei secundas, ei tertias nullo non tempore secundum *S. Augustinum* in scholis grati, lubenter, et merito, dederunt.

**Doctor Subtilis ex antiquis SS. Patrum monumentis
suam omnem deprompsit doctrinam**

Sed missa faciamus haec: ut quid enim iis, quae ipsa meridia luce clariora sunt, immorari volumus? Res ipsa per se loquitur, neque est, qui contrarium possit hodie inficiari, nisi forte homo parum sanus mentis, parum sanus animi sit. Ostendamus potius modo D. Subtilem ex antiquis SS. Patrum monumentis suam omnem doctrinam deprompsisse: quod dum agimus, quae in *Scoto* sapientia, et quam certa sit, breviter accipite.

Constat inter omnes eam maxime firmam et solidam doctrinam esse, quae ab intimo venerandae antiquitatis sinu eruitur. Ut enim a Sole in subiecto hoc orbe splendorem, ita ab antiquitate purae lucem sapientiae debemus recipere: quae si quis careat, tanquam Cyclops apud Homerum, huc illuc miserabiliter impinget, ac foedum in modum corruet. Atque eam ob rem sacra nos optime monent eloquia, ut assidue purioris aevi monumenta revolvamus, si velimus ad sapientiae arcem conscendere, *Sapientiam antiquorum omnium exquirat Sapiens*. Unde Hugo a S. Victore, *Ab omnibus* (maxime vetustatis intimae Patribus) *libenter disce, quod tu nescis: quia humilitas commune tibi facere potest, quod natura cuique proprium fecit. Sapientior omnibus eris, si ab omnibus discere volueris; qui ab omnibus accipiunt, omnibus ditiores fiunt*. Quod *Scotus*, verae sapientiae antistes, memoria cum teneret, nihil in omni vita anti-

qui habuit, quam eos auctores tum nocturna, cum diurna manu revolvere, qui primis temporibus, ceu stellae inter eruditorum choros, praeclarioris ingenii luce resplenduerunt, in quorum elegantissimis pratis divinae sapientiae suae mel etiam collegit. An non, ut a profanis auctoribus ordiamur, Pythagorae gravitatem *Scotus* in sententiis sortitus est? non dividit, ut Socrates? non explicat, ut Plato? non implicat, ut Aristoteles? Enimvero, si ad SS. Patres veniamus, libere, si placet, dicite, an non instruit, ut Hieronymus? destruit, ut Lactantius? sublime volitat, velut Ioannes, aut Dionysius? corripit, ut Basilii? ut Gregorius solatur? ut Ambrosius perseverat? ut Aquinas illuminat? ut Bonaventura inflamat? Denique, ne singillatim reliquos persequamur, an non, ut *Augustinus* divine acuit et modeste astruit? Ita indubie hos omnes *Scotus* ea similitudine exscribit, ut cera non sic annulorum formas exprimat, quam ille eorum scribendi formam et characterem expressit. Unde sive proponat, sive narret, sive sua confirmet, vel refutet aliena, id omne quod agit, semper de arcano antiquae veritatis thesauro intimisque disciplinarum penetralibus depromit. Quis etenim Philosophorum dicta profunde rimatur? — *Scotus*. Quis illa clare explicat? — *Scotus*. Quis nervose confutat? — *Scotus*. Quis eorum rationes, quando sic opus est, in suam sententiam feliciter trahit? — *Scotus*. Si divinae paginae oracula, si sacrosantas Conciliorum definitiones profert, quis gravius expendit? quis enucleatius aperit? Si SS. Patrum auctoritates producendae, nemo eas *Scoto* altius repetit, nemo penitius scrutatur, nemo religiosius sectatur.

Doctor Marianus fuit Os Augustini

Quod cum omnibus Patribus, tum imprimis cum D. P. *Augustino*, incredibili cum laude ab illo factum est. Hunc enim eximium divinae mentis Interpretem, hunc Ecclesiae solem et perpetuum haereticorum malleum, continuo ante oculos

prae caeteris habuit, ut referunt ii, qui ejus vitam posteritati mandarunt. Estne quaestio in omnibus, quas tractavit vel dispunxit, ubi *Augustinum* ceu magistrum non habuit? Estne thesis, quam de thesauro eloquiorum D. *Augustini* non eruit? quam ad libellam eiusdem Magni Patris non examinavit? Nequaquam profecto. Etenim fuit Doctor Marianus os *Augustini*, dignus certe cui mentem suam *Augustinus* reserasse merito censeatur. Fuit *Augustinus* Scoto lumen, fuit *Augustino* Scotus columen: ambo, siquidem *arctius atque edera procera astringitur illex*, sese mutuis amplectuntur studiis et constringunt officiis. Vultis hoc clarius probem? Loquatur Ioannes de Incarnatione, qui de illo sic ait: *In divinis Scripturis fuit eruditissimus Patrum sectator et interpres, ac praesertim D. Augustini, cuius doctrinam mirifice coluit, transcripsit et ad usum scholae accommodavit; veritatis perquirendae studiosissimus, inveniendae amicissimus*. Addo ego et audeo dicere *Scotum* sine *Augustino* nunquam potuisse ad illud scientiarum fastigium evadere. Hunc enim presse et iunctim adeo secutus et assecutus est, ut, paene omnium suffragiis, praeclarissimo Theologorum Principis nomine honoretur. Hunc presse adeo secutus et assecutus est, ut, inter quamplurimos Doctores, quos Religio Minorum, tanquam foecundum Amaltheae cornu, Ecclesiae produxit, is unus prae reliquis innumeris id promeruerit ut Magister universi Ordinis Seraphici omnium calculis eligeretur. Hunc presse ita secutus et assecutus est, ut, inter permultos Intemeratae Deiparae cultores ac propugnatores validissimos, id consecutus sit, ut *Devotus Virginis*, ut *Defensor Immaculatae Conceptionis*, ac proinde *Doctor Marianus* uno ore praedicetur, uno quasi calamo inscribatur. Hunc presse adeo secutus et assecutus est, ut eius doctrina (transverse id intuentibus nonnullis, qui nescio qua verborum procella illum obruere solent) ad hanc usque aetatem in Oecumenicis Conciliis absque ullo erroris naevo illibata et casta permaneat. Denique, ut uno verbo propter temporis angustias expediam, hunc ita secutus et assecutus est, ut Subtilem eius doctrinam adeptus sit, quae ad virulenta impudentissimorum hominum dogmata, quae dolis et fallaciis plus-

quam labyrinthaeis involvuntur, detegenda vel confundenda, nedum secunda, sed omnium vel prima, vel maxime accommodata sit.

Haereticorum odium contra Scotum

Et profecto, id perspicue intellexerunt huius temporis homines teterrima haereseos labe contaminati, dum equis virisque, ut aiunt, annixi sunt eum e scholis, templo, penetibus, omni denique Sapientiae congressu procul eliminare. Quae in illum conviciorum plaustra, quae satyrae, quae probra non sunt semel iterumque congesta? Unicum pro pluribus aliis in medium proferam, quod quanto immanius, tanto detestabilius fuisse, certo certius omnes iamiam dicturi estis. Quo tempore nefarii nostrae religionis hostes a communi maiorum tramite sub Eduardo, Henrici VIII filio, in Anglia recedebant, eorum omnium qui in scholis floruerant, praecipue vero *Scoti*, Theologorum Principis, opera undequaque conquisierunt. At quo fine? Ea feretro imposuere, et quasi supplicationem facturi, nescio quae carmina in *Scoti* vituperium concinuere, donec, praeceuntibus longo ordine pueris (*o! nullo scelus credibile in aevo, quodque posteritas neget*), ea tandem rogo, ad id in Cantabrigiensi Academia constructo, abiecere. Quod factum (si Diis placet) peregregium visum fuit ipsis *Fumus Scoti* et Scotistarum nuncupare. Verumtamen falleris, saeva impietas; neque enim possunt ullis temporibus extingui vel mori, qui duraturo in omnem aeternitatem ingenio sese feliciter e vivorum numero semel exemerunt. Legetur *Scotus*, florebit *Scotus*, et inter manus et ora hominum receptus, nullam plane vetustatem, nullam cariam, nullum denique interitum unquam timebit. At, dicite, amabo, quis vos male advocatus genius in Scotistas ita, belluarum in morem, furere et debacchari adegit? An quia Henrico VIII (qui sicut Paris Troianis, ita Anglis causa pestis atque exitii fuit) omnium primi sese viriliter opposuerunt? Hi quippe fuerunt, auditores, quos

prima regis procella, prima insanientis sceptri potestas obruit, in quorum etiam capita inauditae persecutionis fulmina statim a prima exorientis huius tempestatis rabie ante reliquos omnes alios ceciderunt. Hi fuerunt qui, ad unum omnes, in initio belluinae istius lanienae e monasteriis eiecti, percussi, eliminati sunt. Hi fuerunt qui *Londini*, regia civitate, simul una vice ad ducentos in custodiis et publico carcere numerati sunt. Hi denique, ne singula persequar, pro Christi nomine in tanta multitudine, partim publice trucidati, partim veneno et carceris squallore privatim interempti fuere, ut ipsum tyrannum plus de ipsorum, quam de omnium aliorum nece poenituerit. Atqui, auditores, tot tantique fidei pugiles, tot Christi Athletae ex sacra *Scoti* schola, cum ipsius, tum Seraphicae religionis immortalī laude et gloria omnes prodire.

Scotus malleus haereticorum — Ecclesiae splendor

O divine *Scote*, (fas mihi sit paucis hic te compellare), cur impii nefariiue homines, qui hoc aevo ubique locorum regnant, qui, instar gigantum, ardua coelo capita efferunt, quique in publicam orbis quietem coniurasse videntur, cur tuis temporibus haec scelera, haec barbaries nunquam ausa fuit sese foras efferre? Equidem, crederem impiam eiusmodi hominum segetem non ausam fuisse in publicum prodire, ne noster hic Doctor, instar Cadmi, hosce terrae filios ad unum penitus omnes sua divina sapientia, veluti Palladis manu, quamprimum interemisset. At cur ad hanc ferreis lacrymis deplorandam temporum tristitiam, te, Doctorum maxime, mitiora fata non reservarunt? quin vivis? quin nobis ades? tu qui malleus haereticorum diceris? qui inexpugnabile veritatis scutum, murus domus Israel, Ecclesiae splendor, orbis denique honor et gloria nuncuparis?

Ad te etiam, o *Anglia*, ut haec parumper deflectat oratio, summa mea et proborum omnium in te charitas et flagrantis-

simus salutis tuae amor me coëgerunt. Eras quidem, dum Catholica in te viguit religio, dum doctrina *Scoti*, D. P. *Augustini* interpretis fidelissimi, in Academiis tuis quondam celeberrimis solemniter fuit approbata, et cum honore praelecta, eras, inquam, melioribus illis annis Regio, pietate nulli secunda, eras doctrinae splendore (audacter dicam) omnium prima; et nunc, proh dolor! eliminatis fortissimis tuis propugnatoribus, nihil es, nisi spurca sordium colluvies; nihil es, amisso pristino tuo decore, praeterquam turpis et cadaverosa facies. Lapidasti, convitiis obruisti, in cineres redelegisti Doctorem tuum, *Scotum*, ingens tui ornamentum, orbis vero universi decus eximium: tuum dico, qui apud te primam hanc suavissimam lucem aspexit; tuum dico, quem ab uberè educasti; tuum dico, quem sacro Seraphicae religionis habitu ornasti: id enim Ecclesiasticae historiae et antiquissima Ordinis Franciscani testantur monumenta. Occidisti doctrinae suae alumnos, praeclarissima illa tua lumina, qui modo palma et coronis decori, ut ad meliorem actutum mentem redeas, non cessant pro tua conversione enixius orare et totis animi viribus aeternam benignitatem deprecari. Sed quod solet in corporum morbis, ut inde remedium arcessatur unde malum emersit, revoca quos expulisti; restitue coenobia, redde suggestus et cathedras, quas tot sudoribus et vigiliis maiores eorum sibi pepererunt, tot laureolis ornaverunt, tot doctrinae triumphis nobilitarunt. Illi, peritorum medicorum more, asperitatem tuam dulci malagmate emollient: illi exasperatam tuam scabiem mollibus fomentis mitigabunt: illi lepram tuam non sermonis duritie, sed spiritu lenitatis curabunt, teque tuosque omnes, verius quam Aesculapius Hyppolitum, e postliminio mortis ad meliorem vitam revocabunt. Exurge tandem et Deo misericordiarum parenti ausculta, qui te ambabus ulnis iampridem expectat, quo, ad praesentem tuam simul ad futuram gloriam, catholica, fidelis, piaque et sancta reddaris.

**Tam multa pie et subtiliter et copiose scripsit,
ut christianam doctrinam maxime illustrarit**

Sed ut unde digressa, eo se tandem referat oratio, ita *Scotus* cum *D. Augustini* sententia consentit, illumque assequitur, ut si unum quis vituperet, alterum deprimat; si unum laudibus efferat, necesse sit alterum etiam paene iisdem praeconiis celebret. Quapropter, quod de *S. Augustino*, in eius solemnitate Romana pronuntiat Ecclesia, id ipsum de *Scoto*, altero quasi *Augustino*, dicere non verebor, nempe, *tam multa pie et subtiliter et copiose scripsit, ut christianam doctrinam maxime illustrarit*. Pari etiam ratione quod Coelestinus adfert, *Augustinum nunquam sinistrae suspicionis saltem rumore aspersum*, idem de *Scoto* audebo affirmare, eum scilicet hactenus absque ullo erroris naevo illibatum et intactum permansisse. Quid plura, auditores? Quod Hieronymus, vir cum pietate tum doctrina admirandus, pro honoris apice de *Augustino* scribit, *et quod gloriosum est, haeretici de te male loquuntur*, idipsum iisdem plane verbis pronuntiabo, et clara voce dicam, *Scote*, quod tibi sempiternae laudi et honori futurum est, haeretici eorumque fautores, ubicumque locorum, te maledictis lacessunt, et gravissimis convitiis in te debacchantur.

Scoti sapientia ex fructibus amplissimis divina

Sed iam tempus me reliquum orationis meae cursum prosequi et carptim, uti ante promisi, ostendere eam sapientiam, qua *Scotus* impendio abundavit, ex fructibus amplissimis, qui semper ex eius doctrina, velut ex praeclara radice, pullularunt, divinam fuisse. Si enim fieri non possit, ut mala arbor bonos fructus faciat, procul dubio bona illa admodum debet esse,

cuius ramos nunquam non videmus pomis exuberare, novisque continuo, iisque suavissimis, fructibus incurvari. Proposui autem ex magno acervo virorum ingenio et rebus praeclare gestis celeberrimorum, qui ex *Scoti* porticu prodierunt, ne nimis excurrat oratio, admodum paucos adducere, qui omnes, sicut stellae a sole, ita ab illo incredibile eruditionis et sapientiae suae lumen recepere. Sed quem primo, quem postremo adducam? Inopem profecto et elinguem me copia facit. Etenim quamcumque in partem oculos circumduco, quocumque mentem, animum, cogitationesque meas coniicio, tanta virtus, tanta sapientia, tanta sanctitas undequaque occurrit, ut eos omnes, qui his bonis praeradiarunt, si velim una hac mea oratione singillatim enumerare, prius me Penelopes telam arbitror texere posse, quam tot viros doctrina et sanctitate illustres, tot Praesules rebus summis celeberrimos unquam commemorare sufficiam. Quare, cum ipsa mihi magnitudo rerumque immensitas plurimum obsit, faciam quod facere solent qui terrarum situs delineant, in brevi hac tabella tantummodo paucorum nomina gestaque selectiora exprimam, quo reliquas aliorum imagines quasi per rimulam vel indicem ex his positis videre. Non adducam autem hic eos qui dignitate vel imperio, quae prima mortales putant, illustres aliquando fuerunt; non Pontifices, non Cardinales, non Patriarchas, non Episcopos, et id genus alios clarissimos viros, quorum virtutes, uti nunquam ex merito satis aestimari, ita neque earum numerus ulli unquam calculis iniri potest. Praeterrittam Scriptores in omni scientiarum genere eximios; non adferam Sacrarum Literarum interpretes, Theologiae Doctores, Verbi Dei praecones, Haereticorum debellatores, qui lectulum mystici Salomonis noctu diuque ambiunt, omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi. Non commemorabo innumera sanctitatis specula et peregregia innocentissimae vitae miracula, sive purpureas Martyrum rosas spectemus, seu albicantia Confessorum lilia, *quorum laudibus aliquid addidisse*, ut cum B. Maximo loquar, *decerpsisse est*. Etiam, ne iusto amplius haec mea vagetur oratio, omittam referre quantae messes ex hoc agro, quamque praeclari fructus

in Ecclesiae horrea usque et usque illati sint; haec enim si recensere et eloquentiae flosculis convestire velim, merito dicar meis me maiora viribus audere, meque cum Philematio Plantina velle ebur aramento candefacere. Quare ex numero paene innumero perpaucos tantummodo quasi per transcursum proferre statui, qui omnes e *Scoti* disciplina prodire: et quemadmodum nobiles equi patrum animos et spiritus referunt, ita hi non indecores Seraphicae familiae alumni virtutem et doctrinam magistri egregie fuerunt assecuti.

**Seraphicae familiae alumni virtutem et doctrinam
Magistri egregie fuerunt assecuti**

Prodeat itaque primus in hanc scenam S. Bernardinus, quem alii secundam Seraphici Ordinis gloriam, alii alterum Paulum nominant; an non exantlatis infinitis laboribus sanctum et venerabile nomen Iesu per omnes Europae angulos in summa fecit veneratione haberi? An non ex magno zelo confirmandi Graecos, qui cuidam Concilio intererant, etsi linguae Graecae plane pleneque rudis et ignarus esset, magna tamen in Deum fiducia suggestum conscendit, tamque docte et erudite peroravit, ut omnes qui aderant tum Graeci sermonis puritatem et ornatum, tum melle dulciores sententias magnopere demirarentur? Denique an non tanta eius semper fuit in dicendo vis et facultas, ut quocumque loco diceret, extemplo summi, infimi, nobiles, ignobiles, quin ipsi opifices alique, tabernis et domibus oclusis, tamquam ad divinae sapientiae oraculum, gregatim confluerent? Bernardinum excipiat individuus eius Achatas, atque eiusdem SS. Nominis Iesu praedicator ardentissimus, S. Ioannes Capistranus, qui unica excursionem duodecim infidelium millia (ita Hieronymus Platus) multosque schismaticos feliciter in sinum Ecclesiae adduxit. Praeteribo, ne vestra videar abuti patientia, B. Iacobum de Marchia, in doctrina *Scoti* versatissimum, cuius corpus ad haec tempora integrum perseverat et magna devo-

tione Neapoli servatur et colitur. Certe, nullus homo digne et sufficienter commemorare posset quos ille et quantos pro Ecclesia labores in omni vita sua pertulerit. Quid porro de Bernardino Feltrensi? Tantum hoc unum dicam, eo Vicetiae perorante, plures in aere Angelos, quam homines in terra visos, qui ab ore loquentis pendebant et attente verbum Dei percipiebant. An te, Francisce Mairo, indictum praeteribo? Tu ex ore et manu *Scoti*, velut novus Hercules ex Atlantis schola, prodisti. tu promptitudine et argumentandi subtilitate omnes tui temporis viros acutissimos praevertisti: demum, propter eminentem ingenii aciem, tu ea laude et fama floruisti, ut in Universitate Parisiensi primum argumentandi locum Seraphicae religioni omnium consensu compararis et vindicaris. Quis te, Francisce Ximenes, tacitum relinquet? Hic vir, hic est, auditores, quem Sapientia, quem virtutum omnium chorus, atque incredibilis rerum agendarum felicitas ad amplissimam Ecclesiae Toletanae infulam provexerunt. Hic vir, hic est, qui regulam sanctimonialium Immaculate Conceptae B. Virginis condidit. Hic vir, hic est, qui Academiam Complutensem, alterum in Hispaniis disciplinarum templum et commune sapientiae sacrum, collegiis, gymnasiis et minervalibus amplissimis instituit, erexit, dotavit; qui ibidem *Scoto*, ex cuius fontibus divinam suam hauserat sapientiam, lubens et gratus alumnus, primariam sedem ac lectionem fundavit. Hic vir, hic est, qui ex omni orbe accitis ad se linguarum peritissimis, necnon ex Vaticana, Medicae aliisque bibliothecis, castigatissimis exemplaribus, edidit lingua Hebraica, Chaldaica, Graeca et Latina, vetus et novum testamentum; ad quorum exemplaria, maximo Ecclesiae emolumento, innumeri codices Hebraei, Graeci et Latini novam limam subiere et emendatiores publicam lucem aspexere. Denique hic vir, hic est, qui cum aere proprio firmissimum adversus Turcam, immanem Christiani nominis hostem, conflasset exercitum, hic ille, inquam, est, ad cuius imperium dum cum hoste confligeretur (res paene omni fide maior) Sol, velut altero Iosue imperante, immobilis restitit. Non commemorabo Xistum IV. et V. Pontifices Opt. Max. qui, meritis et virtutibus nixi, ad

eam magnitudinem et fastigium ascenderunt, quibus maiora in terris nulla dari, nulla optari possunt. Ille prior tyrannos plures in Italia fregit, Principum discordias composuit, Venetis adversus Turcas magna auxilia misit, denique bibliothecam Vaticanam, omnium scientiarum velut sanctius aliquod armamentarium, erexit. Alter autem, fuis fugatisque ex tota Italia sicariis, publicam tranquillitatem restituit, annonam mira dexterritate levavit, typographiam in Vaticano magnifice extruxit, tantusque semper haereticorum et improborum hostis fuit, quantus Doctorum et proborum amator erat. Non recensebo Ioannem Tissingtonum et Gulielmum Wofordum Anglos, quorum ille ex primis fuit, qui Wiclefum haereseos convicit, et postea, praesente rege, Amalecitam hunc et Dei hostem feliciter adeo deiecit, calcavit, iugulavit, ut illa haeresis publice damnata et solemniter abiurata fuerit. Alter vero (quem Thomas Waldensis suum vocat Magistrum), cum iidem errores longe lateque, more ignis, omnia depopularentur, communi suffragio in Concilio, ad id denuo congregato, maxime idoneus habitus est ut, qui doctrina et pietate prae reliquis excelleret, grassantem hanc flammam solidis rationibus et nervosis argumentis tanquam infusa aqua exstingeret.

Quam praeclaram naverint Scotistae in variis Conciliis operam

Atque ut sylvam ulteriorem non ingrediar eorum qui, cum foris clari, tum domi admirandi fuerunt, nemo est qui non sciat, modo Ecclesiasticas historias vel a limine tantum salutarit, quam praeclaram naverint Scotistae in variis Conciliis operam. Et profecto, in Basileensi schismate quid non ab illis peractum? An non opus homine maius Bartholomaeus Iavensis aggressus fuit, qui, Constantinopolim missus, Imperatorem una cum Patriarcha in Italiam deduxit et in matris amantissimae (a qua inveteratum schisma illos abstraxerat) gremium restituit? Quam

etiamnum Gulielmus Casalensis, Seraphici Ordinis supremus Praefectus, difficilem provinciam tum temporis non obivit? Missus hic ad Carolum VII, eo regem sua deduxit eloquentia, ut Felicem Antipapam, qui Basileae sedebat, misso cum equitatu Delphino, ab illo culmine detraxerit et in ordinem redactum dignitatem illam exuere coëgerit. Si ad Tridentinam Synodum veniamus, quot ex hac schola ingeniorum et sapientiae miracula sacrosancta illa subsellia repleverunt! Interfuere, ut plures alios praeteream, Cornelius Mussus et Andreas Vega, quorum nomina propter incredibilem agendi industriam et doctrinam incomparabilem, non trabibus aut saxis, sed monumentis aeternae laudis et famae nullo aevo moriturae incisa sunt. Ille Cornelius (verbis Michaëlis ab Issel narro) a Paulo III. ad Concilium Tridentinum missus, doctrinam de Iustificatione in ordinem redegit, defendit, determinavit, tanta cum omnium admiratione, ut Praelati reliqui dicerent, Spiritum Sanctum mirabili modo fuisse in illo operatum. Andreas autem Vega, quem ingens Franciscanorum ornamentum appellat Navarrus, inter sapientissimos et toto orbe electos Theologos, unus hic designatus est qui decretum Concilii de Iustificatione contra Calvinum et similes viperas propugnaret. Et hoc quidem, ut amplissimum ita gravissimum erat, cuius etiam causa sacrosancta illa Synodus maxime indicta videbatur. Nolo diutius, auditores, in hac nostra Europa commorari, nolo referre quomodo dexteritate Bonaventurae a Catalagirona, qui Ordinis Seraphici Generalis erat, patrum memoria potentissimi Hispaniarum et Galliarum reges, foederibus compositis, arma deposuerint. Ille, auditores, quasi Atlas, res et salutem totius Europae suis sustinere humeris videbatur: ille, ceu redux Astraea, aris cultum, focis quietem, orbi denique universo cornucopiam restituere creditus est, dum Pacem, auream illam divam, post longissimas bellorum furias, post spumantia undique Christianorum sanguine flumina, humano generi attulit: quae pax, nunc, in hoc infelici regum dissidio, longe a nobis proh dolor! iterum avolavit, quos, ut in undoso mari inaudita bellorum tempestas (*quis talia fando temperet a lacrymis?*), ab omni parte exagitat et paene ad ima demergit.

Fructus apud exteras nationes

Transeamus igitur ex hac, uti diximus, Europa et videamus quos fructus Scotistae apud exteras nationes a pluribus iam temporibus fecerunt. Qui sunt, ut hinc ordiamur, qui apud Tartaros ita feliciter rem Christianam administrarunt, ut a Sede Apostolica ad regimen novi gregis octo simul Episcopi una cum Archiepiscopo Minorita creari debuerunt? — Scotistae. Qui sunt, qui Vlatislavum Lituaniae praepotentem dominum a principio paganum sacris undis tinxerunt? qui Bulgaros haereseos labe infectos converterunt; qui in finitimis provinciis non pluribus quam quinquaginta diebus, ducenta milia Christo lucrifecerunt? — Scotistae. Qui sunt, qui septem illas insulas fortunatas, quas Canarias vocant, docuerunt suave Christi iugum suscipere? Qui nostris diebus Chaldaeos schismaticos ex Oriente, et idololatrias ex Iaponia ad veritatis agnitionem adduxere? — Scotistae. Qui sunt qui Persis et Medis Evangelium annuntiaverunt? qui Armenios ad Ecclesiae gremium in Concilio Florentino reduxerunt? qui excubias ad sepulchrum Domini etiamnum modo agunt, atque possessionem servant locorum, quae Christum in carne exceperunt? — Scotistae. Quorum humilitati concessit Christus hoc beneficium, quod totius Europae, potentissimorumque regum frustra saepiusque iteratas vires superavit? — Scotistis. Denique, ut multa paucis complectar, quinam sunt illi qui quadraginta annis, inter Brachmanos et Indos glaciem rumpentes, iter reliquis operariis planum fecere? Qui primi viam ad Occidentalem Indiam aperuerunt, sive, ut phrasi utar Apostoli, ostium magnum ad magnam illam messem manus operantium postulantem, totque ad Christum myriades converterunt, ut iure optimo possint primi novi orbis Apostoli appellari? — Eosdem dico Scotistas. O divine *Scote*, tu vere fons, a quo tot rivi, tot flumina, ut iam vidimus, Ecclesiam Dei feliciter irrigaverunt! Tu vere Sol, a quo tot stellae mundo praeluxerunt, tot lumina gentium tenebras dispulerunt!

Iovii somnia, somnia sunt

Veniat nunc itaque Paulus Iovius, non vacillantis modo sed etiam prostitutae fidei scriptor, et breviter expendat et ponderet quae, quasi uno fasce, iam a nobis illata sunt; veniat, inquam, palamque et clare proferat, si potest, quatenus *illa ingenia ad optimam frugem nata distorto ad veritatem itinere perdiderit Scotus?* Dicat *quae doctrina eius damnata?* Quaeve *discipulos depravare et a veritate suspendere potuerit?* Mirum profecto, auditores, et paene incredibile, quantum auctoritatis homo parum sani calami apud nonnullos habuerit. Longe (si Diis placet!) anterioris aevi scriptores omnes superat hic Iovius, et quod anilem in modum fabulatus est, *credunt a fonte relatum Ammonis*. Quapropter aperta fronte eiusmodi commenta per omnium ora eunt, nec pudor, nec religio est quae prohibeat ea in apertum efferri, quae tam candidum parentem, tam castam, et priscae scilicet probitatis alvum olim nacta fuerunt. Porro, malevolus scriptor pergit his, quae iam retulimus, alia et alia subnectere: similis nempe corporibus, quae in praeceps demissa non eunt, sed valido deorsum impetu feruntur, sic ad conviciandum proiectus, ita extra omnem honesti et veri viam se abiecit, ut convicia conviciis addere pili non fecerit. Veniat itaque in hoc proscenium, quandoquidem ita se fert occasio, et dicat in quo forte Parnasso somniaverit homo, duobus a *Scoto* saeculis posterior, omnium primus fabulosam mortem *Scoti vivi*, uti equidem narrat, *tumulati miserabili edito mugitu, pulsatoque diu sepulchri lapide, eliso tandem capite enecati?* Diva fides et vos, Superi (lubet hic vos paullulum interpellare), ubi gentium eratis, quando haec posteritati mendacia scribebantur? haec, inquam, propter quae adversarii, quos *Scotus* domi et foris acerrimos habuit, nunquam illum reum fecerunt? nunquam criminati sunt? Audebo Deum et homines testari, post calumniam natam, neque turpiorem neque apertiorum hac ullam,

unquam prodiisse. Scilicet coges nos, Paule Iovi, tibi quasi Sibyllae vaticinanti fidem dare, qui ex te, quae narras, omnia effutis, omnia fingis? qui ex Germaniae Scriptoribus ne unum profers, qui album tuae sententiae calculum addat? Quinimo, *Scotum* placide quievisse affirmant Scriptores omnes, affirmant tabulae quae Coloniae sunt, affirmant epitaphia quae eiusdem marmori leguntur inscripta, in quibus annus, dies, mensis, et locus inhumationis notantur. Quid ad haec, igitur, auditores? Audiendus nempe postmodum Iovius, ille quem cum Possevino flos eruditorum Lipsius vocat scriptorem *iudicio et fide ambiguum*? ille quem Robertus Turnerus non est veritus *malesanum scriptorem appellare, qui laudat, vituperat, non ad normam veritatis, sed pro ratione praemii*? ille quem Scaliger, quem, clarissimum nostri Belgii decus et ornamentum, Aubertus Miraëus, ut plures alios taceam, insigni hac epigraphe decorant, *Venalis cui penna fui?* Ab hoc contaminatae fidei scriptore non licebit recedere? Vel forte credendus biceps hic Ianus non modo sui temporis, sed etiam prioris aevi gesta conspexisse? non viderunt Colonienses, non Germani, non Franciscani scriptores ea quae apud se et domi fiebant? Unus Iovius post longas annorum periodos omnia haec vidit? omnia examussim cognovit? Aut ea quae supra modum miranda forte neglexerunt ii, qui in aliis rebus nihil intactum omiserunt? qui diligenter omnia scripserunt, qui distincte singula annotarunt? Quinimo valeat Iovius fluxae fidei scriptor, abeatque ad suas, quas tam prospera edidit Iunone, chimaeras: nobis nebulae, nebulae, et Iovii somnia, somnia sunt.

Amicus noster, quem Regina nostra multum diligit

E diverso, audiamus potius eos qui, fide summa et irrevocabili iudicio, velut oculati testes, ea literis consignarunt, quae apud se contigerunt. Audiamus etiam Angelum, eique plenam et indubitam fidem habeamus. Is enim B. Amadeum, ingens

austeritatis et sanctitatis portentum, erudiens qualiter in difficultatibus, quae circa Altaris Sacramentum nasci solitae sunt, deberet se habere, *sentias*, inquit, *de ipso secundum quae scripsit unus Doctor Ordinis tui*, ostendens Ioannem Scotum, *qui est plenus sanctitate, quia primus gladium suum exemit pro Conceptione Immaculae Virginis Mariae*. Cui idem Angelus postea ostendit eundem Scotum Beatorum diademate, propter vitae puritatem, et aureola Doctorum, ob doctrinae excellentiam, ornatum; quem hoc insuper pulchro encomio insignivit: *Amicus noster est, quem Regina nostra multum diligit, qui eam publice defendit*.

**Qui Mariam invenerit, inveniet vitam,
et hauriet salutem a Domino**

O augustissima hominum Angelorumque Regina, (fas mihi sit in hac orationis meae clausula paucis te alloqui, ut a cuius numine auspicato exorsi sumus, ita sub eiusdem nomine nostra clauderet oratio), iisne sanctitatis cumulatur insigniis, qui te ab originali macula propugnavit? eone immortalitatis praemio integritas et candor vitae illius coronatur, qui tibi in omni vitae cursu tam integre serviit, qui te tam constanter coluit, qui te tam ardentem amavit? eane gloriae corona sapientia illius, qui a te haud dubie fuit edoctus, decoratur? eone eminentiae privilegio, iis titulis et honoribus fruitur, qui tot labores in vita, tot calumnias a morte, tui causa, sustinuit, ut *a te multum dilectus* audire mereatur? Vere scio et palam omnibus facio, quod *qui te invenerit, inveniet vitam et hauriet salutem a Domino*. Vere scio et libera voce pronuntio, quod *qui te elucidat, vitam aeternam habebit*. Vere scio et coram omnibus affirmo, quod qui profundissimam tuam a Deo tantopere aestimatam humilitatem imitatur, quemadmodum ad unguem imitatus est discipulus, Cultor et Amicus Tuus, te praemium tandem aeternum habebit.

S. Franciscus ruentem Ecclesiam in Scoto sustentat

O Maria gloriosa, o Virgo tota immaculata, Mater Dei, Mater pulchrae dilectionis, et sanctae spei, quid super his esse potest, nisi ut te, cum servo et corculo tuo *Ioanne*, religiosa ac pia aemulatione colamus? ut te totis praecordiis amemus, nisi ut tibi, per quam omnem gratiam, omnem spem, omnem salutem a Christo in nos pleno gurgite voluit redundare praepotens Deus, nisi, inquam, ut tibi immortales agamus gratias, quod mentem huiusce Famuli tui iis virtutum numeris implesti et ornasti, quod eius animum supra aliorum iubar ea luce afflasti, ut nobis cunctisque Christianis pulcherrimum tui speculum sit, ad quod incessanter oculos conicere debeamus; quod, inquam, tantam tamque divinam illi inspirasti sapientiam, ut scutum inexpugnabile sit veritatis, ut SS. Patrum, et potissimum termaximi terque omnium doctissimi *Augustini* fidelissimus interpres habeatur, ut lumen mundi fulgentissimum appelletur, cuius doctrinae luce tot tantique in omni scientiarum genere illustres Viri ad hanc aetatem illustrati fuerunt, ut optimo iure *S. Franciscus* ruentem Ecclesiam in illo, ceu in septima columna excisa, ad fulciendam aeternae Sapientiae domum sustentasse dicendus sit.

Dixi.

Nota editoris ad paginam 24

Quae hic perbelle a P. Michaelē Hoyero dicuntur confirmat documentum liturgicum, Officium, nempe, Immaculatae Conceptionis a Papa Sixto IV anno 1480 personaliter approbatum ac Ecclesiae recitandum, volentibus illud recitare concessum. In quo Officio, in secundo nocturno, per totam octavam, recitantur miracula, seu indicia, quibus Deus puritatem Virginis frequenter demonstravit. In secundo vero Nocturno diei festi, tanquam miraculum vel indicium divinum affertur sequens de Ioanne Scoto, Doctore Eximio, (ut ibi vocatur) quod est documentum non solum publicum et solemne, sed liturgicum de missione Ioannis Duns Scoti ad docendam et defendendam Virginis Mariae Immaculatam Conceptionem ⁽¹⁾.

« In secundo nocturno

.

« Lectio quarta, Sermo.

« Intemeratam Matris suae Conceptionem Salvator no-
« ster innumeris frequenter propalavit indiciis. Quodam enim
« tempore, religiosi quidam in tantam Conceptionis alterca-
« tionem proruperunt, ut Ordinis Minorum fratres haere-
« ticos affirmarent, quod Dei genitricem sine originali macula
« conceptam suis in praedicationibus protestantur. Ea de re,
« apostolico iussu, in Parisiensi studio publica disputatio per-
« acta est. Ad quam dicti accusatores cum innumeris pene
« ordinis eorum doctoribus convenere. Dominus vero
« Noster Iesus Christus, ad protegendam dilectae
« Matris dignitatem, Scotum Ordinis Minorum, Do-
« ctorum Eximium, ad civitatem illam protinus des-
« tinavit, qui, adversariorum fundamentis argumentisque

(1) Utimur editione an. MDCXIII Hagenaw in officina Henrici Gran facta.

« omnibus inconvincibili sermone confutatis, ita Conceptio-
« nis Dominae innocentiam clarissime comprobavit, quod
« omnes illi fratres subtilitatem eius plurimum admirati, ob-
« mutescentes in disputando defecere. Quapropter Opinio Mi-
« norum a Parisiensi studio illico approbatur. Scotus vero
« Doctor subtilis propter hoc appellatus, victor ad altissima
« verae Sophiae studia remeavit. Illi autem tam multi accu-
« satores a paucissimis separati, obstupescentes recessere ».

Quae eruta videntur ex auctoribus coaevis, et Landulpho Caracciolo, Scoti auditore, ac Doctore Parisiensi. Hic enim Tractatum conscripsit de Conceptione ubi eadem leguntur fere iisdem verbis relata ab Antonio Cucharo Episcop. Acerniensi, in suo TRACTATU DE CONCEPTIONE, 1506 Neapoli edito. — Cfr. VITA B. IOANNIS DUNS SCOTI a P. Francisco M. Paolini, edita Ianuae 1904, Typog. "Eco del Serafino d'Assisi", — LA VERNÀ, periodicum editum San Casciano, num. giugno an. 1904. P. *Agostino Molini* in opere: I FRANCESCANI E L'IMMACOLATA CONCEZIONE. Roma, Tipogr. Sallust. 1904, pag. 305. — *Deodatus Maria* in BONNE PAROLE, Havre, in anno 1905-1906, passim. — P. *Adiutus* des Frères Mineurs, L'IMMACULÉE CONCEPTION ET LES TRADITIONS FRANCISCAINES. Malines, imprimerie St. François 1905. — ATTI DEL CONGRESSO MARIANO INTERNAZIONALE DELL'IMMACOLATA CONCEZIONE, Roma, Tipografia Artigianelli di S. Giuseppe, pag. 214. — L'ORDINE DEI FRATI MINORI AL CONGRESSO MARIANO INTERNAZIONALE, Roma, Tip. Artigianelli di S. Giuseppe 1905, pag. 48-49).

APPROBATIO.

LAUDATIO haec praestantissimi Doctoris IOANNIS DUNS SCOTI, in qua eleganter et solide eius vita, adeoque mors, vindicatur ab obtre- ctatione, tanto edi securius potest, quanto certius doctrina laudari, nusquam hactenus cespitare deprehensa est. Lovanii 15 Ianuarii 1637.

F. IO. RIVIVS Ord. Eremit. S. Aug. *S. Theol. Licent. et SS. Litterarum Lovanii Professor.*

APPROBATIO.

HAEC Fratris Michaëlis Hoyeri Augustiniani Oratio Encomiastica, in qua sanctitas vitae et divina sapientia Venerabilis IOANNIS DUNS SCOTI Doctoris Mariani et Subtilis docte, solide et eleganti stylo adumbrantur, nihil fidei bonisve moribus adversum continet. Actum Duaci 3 Novembris 1639.

VALENTINUS RANDOUR *S. Theol. Doct. eiusdemque Regius et ordinarius Professor.*

LICENTIA CENSORIS ORDINARIJ

PER CIVITATEM ET ARCHIDIOECESIM COLONIENSEM

Oratio Encomiastica R. P. Michaelis Hojeri Ordinis FF. Erem.
S. Augustini etc. *de sanctitate vitae et divina sapientia Venerabilis **Ioannis
Duns Scoti**, Doctoris Mariani et Subtilis*, alias Duaci approbata et
typis mandata, iterum praeli beneficio in lucem edi permittitur.

Coloniae 1. Februarii 1707.

CORNELIUS BREWER, SS. TH. DOCTOR
Librorum censor.

IMPRIMATUR

Romae, die 16 Octobris 1906.

Fr. IOSEPHUS KAUFMANN O. F. M.
Delegatus Generalis

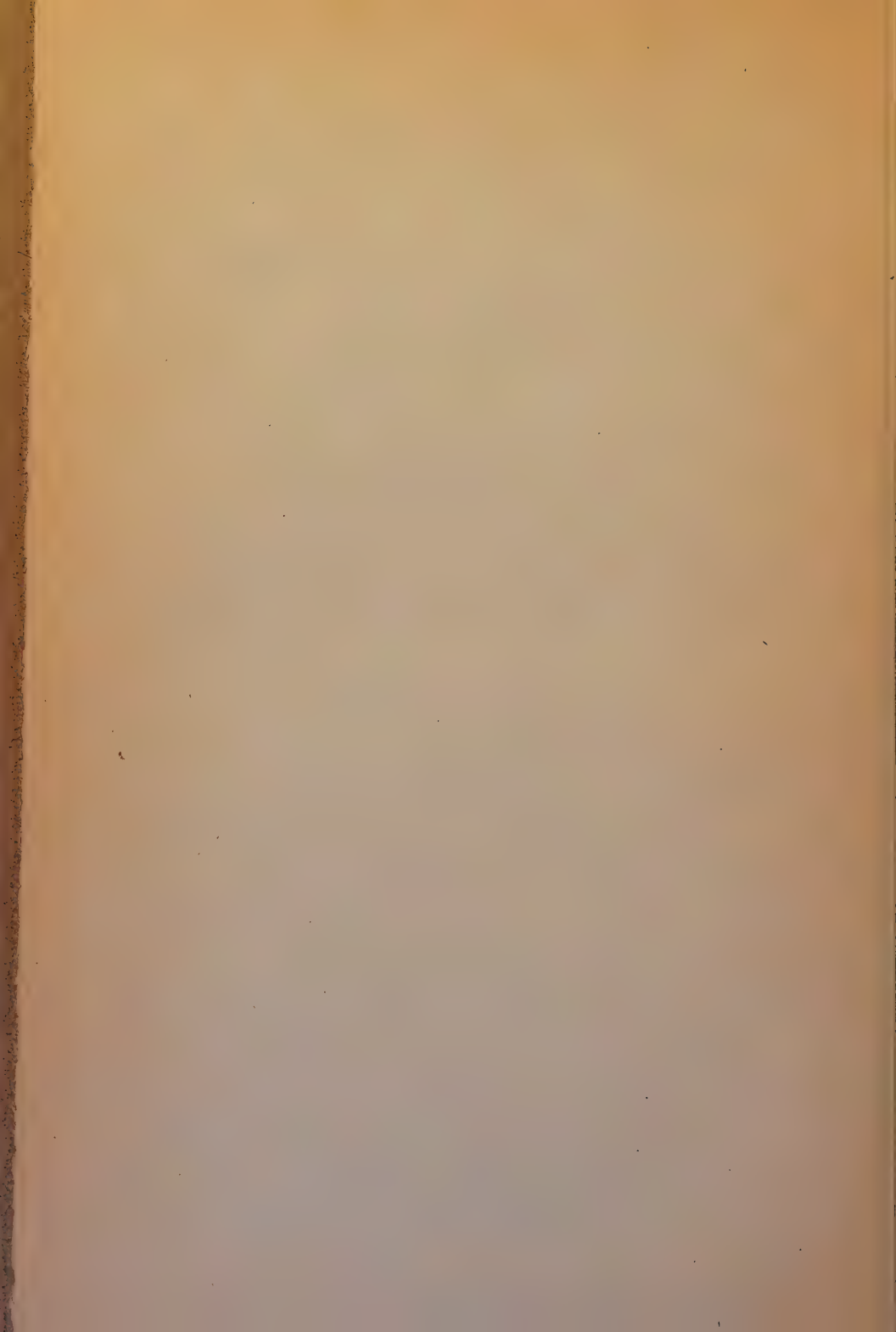
IMPRIMATUR

Fr. ALBERTUS LEPIDI, O. P., S. P. A. Magister.

IMPRIMATUR

JOSEPH CEPPETELLI, Patriarcha Constantinop. Vicesger.

WITHDRAWN

CATHOLIC THEOLOGICAL UNION

3 0311 00123 3761

WITHDRAWN

B 765 .D74 P35 1907
Paolini, Francesco Maria,
1860-1941.
Monumenta cultus
immemorabilis publici et

DEMCO

